

ACKNOWLEDGEMENTS

I would like to thank several people who have been a great help to me in the process of making this dissertation. First and foremost I want to express my deepest gratitude to Drs. Sonia Vandepitte for all the help, patience, inspiration and active cooperation. Secondly, I want to thank my parents, for having given me the chance to embark on the quest for my second diploma, and for all the love and support they have shown throughout these years. Last but not least, I send my sincerest respect to my good friend Yves Vanhoo, who helped me to proofread my text, and has also been a great support to me in my darker times, and during this period of ‘masterproef’ stress.

1. INTRODUCTION.....	5
1.1 Motivation	5
1.2 Aim.....	6
1.3 Method	6
1.4 Dissertation survey.....	6
2. TRANSLATION SITUATION.....	7
2.1 ST	7
2.1.1 ST employer	7
2.1.2 ST writer.....	8
2.1.3 ST audience	9
2.2 TT	9
2.2.1. TT Royer	9
2.2.1.1 TT employer	9
2.2.1.2 TT Royer writer.....	9
2.2.1.3 TT Royer audience	10
2.2.2 TT1 Winkler.....	10
2.2.2.1 TT1 employer	10
2.2.2.2 TT1 writer	11
2.2.2.3 TT1 audience.....	11
2.2.3 TT2 Hellemans	12
2.2.3.1 TT2 employer	12
2.2.3.2 TT2 writer	12
2.2.3.3 TT2 audience.....	13
3. MODALITY.....	13
3.1 A brief introduction on modality.....	14
3.1.1 Epistemic modality.....	15
3.1.2 Deontic modality.....	15
3.2 Choice of modal expressions.....	16
3.2.1 Will.....	17
3.2.2 May.....	17
3.2.3 Might	17
3.2.4 Possibl*	18
3.2.5 Impossibl*	18
3.2.6 Probabl*	18
3.2.7 Improbabl*	18
3.2.8 Certainly	19
4. CORPUS	19
4.1 Explanation of corpus structure.....	19
4.2 Corpus	20
4.2.1 Will.....	20
4.2.2 May.....	61
4.2.3 Might	82
4.2.4 Possibl*	92
4.2.5 Impossibl*	94
4.2.6 Probabl*	96
4.2.7 Improbabl*	103
4.2.8 Certainly	105

5. RESULTS.....	108
5.1 Source text – target texts comparison	108
5.1.1 Source text – 1860 translation comparison	108
5.1.2 Source text – 2000 translation comparison	109
5.2 1860 translation – 2000 translation comparison	110
5.3 Individual modal expression analysis	111
5.3.1 Will.....	111
5.3.1.1 TT1 – 1860	111
5.3.1.2 TT2 – 2000	114
5.3.1.3 Summary ‘will’	115
5.3.2 May.....	115
5.3.2.1 TT1 – 1860	115
5.3.2.2 TT2 – 2000	119
5.3.2.3 Summary ‘may’	119
5.3.3 Might	119
5.3.3.1 TT1 – 1860	119
5.3.3.2 TT2 – 2000	121
5.3.3.3 Summary ‘might’	122
5.3.4 Possibl*/impossibl*.....	122
5.3.4.1 TT1 – 1860	123
5.3.4.2 TT2 – 2000	123
5.3.5 Probabl*	123
5.3.5.1 TT1 – 1860	123
5.3.5.2 TT2 – 2000	126
5.3.5.3 Summary ‘probabl*’	126
5.3.6 Improbabl*	126
5.3.6.1 TT1 – 1860	126
5.3.6.2 TT2 – 2000	127
5.3.6.3 Summary ‘improbabl*’	127
5.3.7 Certainly	127
5.3.7.1 TT1 – 1860	127
5.3.7.2 TT2 – 2000	128
5.3.7.3 Summary ‘certainly’	128
5.4 Translations of Royer and Winkler	129
6. Conclusion.....	130
7. Bibliography.....	132
8. Scriptiefiche	136

1. INTRODUCTION

1.1 Motivation

The initiating point and catalyst of the present dissertation was a chapter by Annie Brisset in *Portraits de traductrices* (Delisle 2002: 173-203), which deals with the French translation by Clémence Royer of Darwin's *On the Origin of Species* (1859). In this article, Brisset (2002) points out some shifts with regard to modal expressions concerning certainty when compared to the source text (ST), and asks whether these shifts were made to adapt the text to the French positivistic method of discourse, or if they were made to insert Royer's personal points of view. Brisset (2002) states that the shifts made by Royer in the French translation, yield a more radical view on evolution.

Looking at the massive impact Charles Darwin has had on science, religion and life in general, the translation of his most prominent work is of the utmost importance. Significant shifts in translation can procure significant changes in meaning and thus completely alter the reception of a book. This study attempts to research the differences in modality concerning certainty in the translation of chapter four of Darwin's chef-d'oeuvre.

The present dissertation will therefore study two Dutch translations of Darwin's of *On the Origin of Species* (1859), i.e. a translation by Tiberius Cornelis Winkler¹ in 1860 (target text 1 (TT1)) and a translation by Ludo Hellemans² in 2000 (TT2). A comparative study is made of a group of modal words expressing a degree of certainty. All sentences in chapter four of *On the Origin of Species* (1859), containing one of these modal expressions, are compared with their counterparts in the Dutch versions of 1860 and 2000.

¹ Darwin, C. *Het ontstaan der soorten van dieren en planten door middel van natuurkeus of het bewaard blijven van bevoorregte rassen in den strijd des levens*. Uit het Engelsch vertaald door T. C. Winkler. Haarlem: Kruseman, 1860.

² Darwin, C. *Over het ontstaan van soorten door middel van natuurlijke selectie, of Het behoud van beoordeelde rassen in de strijd om het leven*. Uit het Engels vertaald door L. Hellemans. Amsterdam : Nieuwezijds, 2000.

1.2 Aim

The focus of the present study is on shifts in modality in translation. A comparative study on the translation of epistemic modality is made between Darwin's first English edition of *On the Origin of Species* (1859) and its two Dutch counterparts, i.e. a version translated by T.C. Winkler (1860) and a version translated by Hellemans (2000). The research question can be subdivided into four questions: Are there differences in degree of likelihood as expressed by the corpus modal items? Are these differences the same in TT1 and TT2? Are there differences to be found with one or more specific modal expressions in TT1 and TT2? Are there differences with the findings of Annie Brisset?

1.3 Method

As mentioned before, the translation of a number of modal expressions dealing with a level of certainty is studied in this dissertation. *Will, may, might, possibl*, impossibl*, probabl*, improbabl* and certainly* (cf. 3.2 for explanation of the use of asterisks) will all be compared with their equivalents in the Dutch translations of 1860 and 2000. This yields a corpus of 292 source text sentences. This means that the level of certainty of the ST will be compared to the level of certainty of TT1 and TT2. To put it in other words, the ST messenger's (M's) attitude towards the proposition (Vandepitte 2007) will be compared to the two TT M's attitudes towards the proposition. To limit the scope of the study, only chapter four of Darwin's book is subject to comparison.

1.4 Dissertation survey

In the first part of this dissertation, after this introduction, the translation situation of the French translation by Royer, and of the two Dutch translations (1860 and 2000) is described in terms of six parameters: source text employer, source text writer, source text audience, target text employer, target text writer and target text audience (Vandepitte 2007). Next the concept of modality will be explained, the different kinds of modality are enumerated and the list of modal expressions chosen for comparison in this study will be explained. Then the corpus will be described, followed by a presentation and discussion of the results that can be drawn from the corpus. The last chapter will state the conclusions.

The second part is an appendix, consisting of three items. The first one is a Word document which lists all the ST sentences containing the modal expressions selected for comparison, together with their two Dutch translations. This makes it easy to compare the three texts to each other. The second one is an Excel document, listing all the shifts per modal expression per year of translation (1860 or 2000). To finish, the full text of chapter four of Darwin's *On the Origin of Species*, in English (1859), and twice in Dutch (1860 and 2000) is added.

2. TRANSLATION SITUATION

There are three translation situations to be discussed this dissertation, the French translation by Royer, the Dutch 1860 version by Winkler and the Dutch 2000 one by Hellemans. In all three cases, the translation situation will be discussed in terms of the six cognitive environments (Vandepitte 2007) of the source text and the target texts: ST employer, ST writer, ST audience, TT employer, TT writer and TT audience. First all ST parameters will be discussed, because these are the same in all three translations, and then, the TT parameters of all three translations will be discussed separately.

2.1 ST

2.1.1 ST employer

The initiator for writing the book was, off course, Darwin himself, but he found a partner in John Murray, who published the book. John Murray was the third generation of a family of publishers. John Murray Publishers was eventually taken over and now continues to exist as a subdivision of Hodder Headline. John Murray Publishers was a very well known publishing house, because of all the famous names they worked with, such as Jane Austen (1775-1817), Sir Walter Scott (1771-1832), Lord Byron (1788-1824), and Charles Darwin (1809-1882)

2.1.2 ST writer

Charles Robert Darwin was born in Shropshire, England. His father was a physician, his mother died when he was only eight years old.

In 1825, Charles went to Edinburgh University to study medicine, a study he did not finish. In 1827 he went to Christ's College in Cambridge, to obtain the degree required to become a clergyman of the Church of England. Darwin was never a big fan of studying, he liked to spend his time doing other things. One of these things was collecting beetles, for which he developed a passion. An important figure during this period was John Stevens Henslow (1796-1861), a professor of botany. It was on his recommendation that Darwin, after graduating in 1831, was given the opportunity to travel round the world in the HMS Beagle, for an unpaid job as a naturalist.

Many people still say that it was on this trip Darwin had a eureka moment and discovered the principle of natural selection. This is, however, a false assumption. Darwin only became a naturalist after returning from the trip with the HMS Beagle. During the trip, Darwin was constantly making notes and collecting specimens. When he came back, he started putting the pieces of the puzzle together. The core of Darwin's theory of evolution was based on three main principles, namely: "variation between individuals, natural selection based on differences in survival, and heritability of traits" (Van Wyhe 2008).

On the Origin of Species (1859) was - and still is - a real milestone in scientific literature. The book was one of the first to cause a polemic on a scientific subject throughout all layers of the population. Many saw in Darwin's book a denial of the divine creation of the world, and as a consequence, the narrative of creation as mentioned in Genesis was sometimes no longer taken literally.

Even today - and especially in America - the controversy between naturalists and creationists persists, with naturalists supporting Darwin's view and creationists supporting the view of a divine creation of the world. In the Netherlands, 2009 will be called 'Darwin Year', exactly 200 years after Darwin was born. A special website was made for this, and also a television program will be made, in which the voyage of the Beagle will be repeated.

2.1.3 ST audience

One could argue that *On the Origin of Species* (1859) was one of the first bestsellers ever. The first edition appeared in 1859, and all 1250 copies were sold on the first day. In 1860, a second edition was already printed, and again all 3000 copies sold out very quickly. Four other editions, containing adaptations, were published in 1861, 1866, 1869 and 1872. All four of them sold many copies at a quick pace. These figures indicate a great interest in the book, and the interest kept on growing over time.

The topic of the book was scientific in nature, but Darwin did not use a scientific or academic style of writing, which means that the book reached scientists and scholars, as well as the ordinary public.

2.2 TT

2.2.1. TT Royer

2.2.1.1 TT employer

The one who initiated the idea for the French translation was Charles Darwin himself. He wanted his book to be translated in several languages, because of the big success in English. It was Clémence Royer (1830-1902) who found a publisher for the book, called: “*Guillaumin et cie and V. Masson et fils*”. This publishing house was specialized in economic texts, but was willing to publish the translation of Darwin’s book.

2.2.1.2 TT Royer writer

Royer was a French self-educated woman who, after passing her secondary education, left for Wales to teach French. Her real objective, however, was to learn the English language. She returned to France only to leave there again, heading for Switzerland. In a village near Lausanne she immersed herself in her studies, reading one book after another on various

topics, ranging from philosophy, sociology and demographics over mathematics and economics to anthropology, linguistics, ... Royer was already an adherent of the evolution theory of Lamarck (1744-1829) and was later appointed to translate Darwin's book, a translation which caused some controversy, because of the changes she made to the original. As an example of this controversy, I can refer to the polemic between Conry (1930-1992) (*L'Introduction du darwinisme en France au XIXe siècle* - 1974) and Miles (*Clémence Royer et De l'origine des espèces : traductrice ou traîtresse?* - 1981), on which more can be read in the chapter by Annie Brisset in *Portraits de traductrices* (2002: 182-184).

Brisset (2002) mentions several types of shifts in Royer's translation, such as shifts in modality, depersonalisation of the text and adding or reinforcing certain conjunctions. All of these make the translation more adapted to the French positivistic style, thus rendering the text a more certain character than the English original, which was typical for its shaded and balanced use of language.

2.2.1.3 TT Royer audience

Because of the great amount of publicity *On the Origin* (1859) had received, caused by the heavy polemics surrounding the book, it was translated into several different languages, amongst others French. In France, like in many other countries, the book also received a lot of attention, and again caused great polemics. The reason for this was that the book raised many questions on religion and science.

2.2.2 TT1 Winkler

2.2.2.1 TT1 employer

T.C. Winkler (1822-1897) was the Dutch translator of Darwin's *On the Origin* (1859) in 1860, and the editor was Kruseman from Haarlem. Winkler had sent his translation to Charles Lyell (1797-1875), asking him to forward it to Darwin. Upon looking at Darwin's written correspondence, it becomes obvious that Darwin himself did not ask for this Dutch translation

to be made. In a letter to Charles Leyll (1st of August 1861)³ Darwin wrote, “I am sorry to have troubled you, but sh^d. be much obliged for Dutch Translat. to be left at Q. Anne St. I am surprised at a *Dutch* Translation”. This last sentence clearly indicates that Darwin was not expecting the book to be translated into Dutch.

2.2.2.2 TT1 writer

Tiberius Cornelis Winkler, born in Leeuwarden, studied medicine and set up a practice in Haarlem. The University of Groningen awarded Winkler with the title of doctor in mathematics and physics. He was also member of a number of learned societies, amongst others ‘the Geological’ in London. Together with Hartogh Heys van Zouteveen (1841-1891), he was one of the first to disperse Darwin’s ideas in the Dutch language.

2.2.2.3 TT1 audience

Because Darwin’s book had caused a lot of controversy in Great-Britain, the book was well known. An interview with Rob Visser, professor on the history of natural science, on the radio and television program ‘Geschiedenis OVT’ of the Dutch network VPRO ⁴, gives an insight in how Darwin’s evolution theory was received in the Netherlands. In the second half of the 19th century, the Dutch biologists were very positive towards Darwin’s theory, but in religious circles the reactions were negative. In that era, religion was very important in society and some saw in Darwin’s theory a rejection of that faith. In the Netherlands, the Catholics were more moderate in their denial of the theory than the Calvinists. In Flanders, evolution only started to come up in the late 1860’s, 10 years after the first edition of *On the Origin of Species* (1859), and by that time, literal interpretations of the bible were no longer made in academic circles. By the end of the 1870’s, evolutionism was commonly accepted, so in Flanders there was not really a real struggle between several ideological movements. The theory of evolution was accepted rather quickly, but the way it was filled out differed a great deal.

³ http://www.darwinproject.ac.uk/component/option,com_frontpage/Itemid,1/

⁴ <http://geschiedenis.vpro.nl/programmas/3299530/afleveringen/21686193/items/22634740/>

2.2.3 TT2 Hellemans

2.2.3.1 TT2 employer

The initiator for a new translation of Darwin's *On the Origin* (1859) was Michiel ten Raa from the independent publishing house Nieuwezijds, which mainly publishes (popular) scientific books and practical reference works in the fields of psychology, psychiatry, work, and philosophy. Books from Nieuwezijds are available in the Netherlands and in Belgium. The idea of translating the first edition, however, came from Ludo Hellemans (e-mail L. Hellemans, 14th of July 2008).

2.2.3.2 TT2 writer

Ludo Hellemans is a biologist and science historian, specialised in the communication of ideas and concepts in the field of biology. Hellemans is not a professional translator, but for the translation of *On the Origin* (1859) he was assisted by an editor, Anne Löhnberg.

Personal e-mail correspondence with Mr. Hellemans threw light on his translation strategy. He translated directly from the English original text, which means that he did not base his translation on a prior one. He did, however, regularly consult the Dutch translation of the sixth edition by H. Hartogh Heys van Zouteveen and the German translation, also of the sixth edition, by Carl W. Neumann. The most important objective was to preserve Darwin's register; his scientific vocabulary could not be modernised, the choice of capital letters was not altered, the English longitudinal measurements were not converted, ... Darwin used – for present-day standards – long sentences, which were also maintained in translation.

2.2.3.3 TT2 audience

The most ardent discussions on the topic of evolution are situated in the past, but this does not mean that everyone agrees on Darwin's theory. In Flanders, Johan Braeckman⁵ will be introducing a project in 2009 to enhance the understanding and distribution of Darwin's theory in Flanders.

Hellemans mentioned that the first print of his translation (2000 copies) sold out in a few weeks, and that most reviews were positive (e-mail L. Hellemans, 14th of July 2008).

3. MODALITY

The translations can be examined on several levels, but in order to limit the scope of this dissertation, the study is confined to modality, more specifically epistemic modality. In her comments on the shifts made by Royer, Annie Brisset also mentions the systematic shifts in the translation of modality: "Dans la traduction, le tropisme qui s'exerce sur les modalités est systématique (...)." Some examples of such shifts: "' *I think there is **some** probability in this hypothesis*' / 'cette hypothèse présente un **haut degré** de probabilité'" (Brisset 2002: 185), shows a shift from a low level of probability towards a high level of probability. "' *this variability **may be** partly connected...*' / 'la variabilité **est** en connexion partielle...'" (Brisset 2002: 185) demonstrates a shift from possibility towards certainty. A shift from quasi-certainty to certainty, can be seen in "' *Any change [...] wil **almost certainly**...*' / 'Un changement [...] entraîne **toujours**...'" (Brisset 2002: 185).

The following chapter elaborates on the concept of modality: in 3.1 the question of what modality is, what the different kinds of modality are, and what kind of modality this dissertation studies are tackled. Chapter 3.2 deals with the different modal expression that will be compared in translation.

⁵ Professor at Ghent University

3.1 A brief introduction on modality

First, three definitions of modality will be presented, followed by an operational definition for this dissertation.

In Collins Cobuild, the following definition of modality is given:

Modals are mainly used when you want to indicate your attitude towards what you are saying, or when you are concerned about the effect of what you are saying on the person you are speaking or writing to. (Collins Cobuild 1990: 217)

A Comprehensive Grammar of the English Language states:

In its most general, *modality* may be defined as the manner in which the meaning of a clause is qualified so as to reflect the speaker's judgement of the likelihood of the proposition it expresses being true. (Quirk *et al* 1985: 219)

The Oxford English Grammar defines modality as:

[...] a semantic category that deals with two types of judgements: (1) those referring to the factuality of what is said (its certainly (*sic*), probability, or possibility); (2) those referring to human control over the situation (ability, permission, intention, obligation). (Greenbaum 1996: 80)

In this dissertation, the definition of A Comprehensive Grammar of the English Language (Quirk *et al* 1985) is used, because it also mentions the notion of 'likelihood', which is commonly used in this study.

The difference between a modalised sentence and an unmodalised one is presented in Huddleston *et al* (2002). "*He wrote it himself*" (Huddleston *et al* 2002: 173) as an example of an unmodalised sentence, because "in normal use the speaker is committed, without qualification or special emphasis, to the factuality of the proposition expressed" (Huddleston *et al* 2002: 173). An example of a modalised sentence is "*He must have written it himself*" (Huddleston *et al* 2002: 173), which does not present the proposition as something that is known as a direct fact, but as something that is inferred.

There are several kinds of modality, divided into different categories depending on which grammar is consulted. However, in general, two kinds of modality are mentioned, namely

epistemic modality and deontic modality (which can be called different, again depending on which grammar is consulted). Next, the difference between these two kinds of modality will be explained.

3.1.1 Epistemic modality

Epistemic modality is used to indicate where an utterance lies on the scale of likelihood (Leech *et al* 2002: 150), which ranges from impossibility and improbability over possibility and probability to quasi-certainty and certainty. Palmer defines epistemic modality as follows:

The function of epistemic modals is to make judgements about the possibility, etc, that something is or is not the case. Epistemic modality is, that is to say, the modality of propositions rather than of actions, states, events, etc. (Palmer 1979: 41)

Huddleston *et al* also mentions the idea of possibility; depending on what we know or believe, an utterance is possible, impossible, probable, certain, ...

Epistemic modality expresses meanings relating to primarily to what is necessary or possible given what we know (or believe): [...]. (Huddleston *et al* 2005: 54)

In Huddleston *et al*, two examples are give, with the following explanation:

[...], *It must have been a mistake* suggests that I am drawing a conclusion from evidence rather than asserting something of whose truth I have direct knowledge. And *You may be right* merely acknowledges the possibility that “You are right” is true. (Huddleston *et al* 2002: 52)

This is the most relevant form of modality for the present study, in which the aim is to ascertain whether the ST expresses a different position on the scale of likelihood than the two TT's.

3.1.2 Deontic modality

Deontic modality implies more human interference, expressing permission or obligation. Huddleston *et al* defines the term as follows:

Deontic modality typically has to do with such notions as obligation and permission, or – in combination with negation – prohibition. (Huddleston *et al* 2002: 52)

Huddleston *et al* (2005) also mentions the notion of obligation and permission:

Deontic modality expresses meaning relating primarily to what's required or permitted: [...]. (Huddleston *et al* 2005: 54)

Huddleston *et al* gives “*You must come in immediately*” (Huddleston *et al* 2002: 52) and “*You can have one more turn*” (Huddleston *et al* 2002: 52) as examples of deontic modality. The former clearly indicates the notion of obligation, while the latter indicates permission.

Since comparing deontic modality in translation is not the aim of this study, the issue will not be discussed further.

3.2 Choice of modal expressions

It may or may not have come to the attention that all the previous examples contained modal auxiliaries. However modality is not always expressed by means of these auxiliaries.

Huddleston *et al* (2002) mentions that lexical verbs, adjectives, adverbs and nouns can also give expression to modality. He calls these lexical modals, a term used “for items expressing the same kind of meaning as the modal auxiliaries, but which do not belong to the syntactic class of auxiliary verbs.” (Huddleston *et al* 2002: 172). The list of modal expressions below is the main subject of this study and it contains modal auxiliaries, modal adjectives and modal adverbs.

The following (3.2.1 up to 3.2.8) is a list of modal expressions selected for this study. From 3.2.4 up to 3.2.8 an asterisk is added as ending of the word. This is done to ease the search in the ST, this way both the adjective and the adverb could be found in one search. Every sentence of chapter four in Darwin's *On the Origin of Species* containing one of these expressions is lifted out of the chapter and compared to its equivalent in the Dutch translations of 1860 and 2000. This comparison will yield some insight into the way in which these modal expressions were translated in the past and how they are translated now.

Every expression is discussed in correlation with only one kind of modality, i.e. epistemic modality. Several meanings can be attributed to each expression, but in this study the focus is on the meaning that reflects the M's attitude towards the proposition with respect to truth value. For the present dissertation, this means a check as to where the ST and the two TT messengers put the proposition on a scale of certainty, or as this is called in Leech *et al* (2002), a scale of likelihood. "The extremes of the scale are **impossibility** and **certainty** [...]. Other intermediate concepts to be considered are **possibility**, **probability**, **improbability**, etc." (Leech *et al* 2002: 150). The selected modal expressions all express something along this scale of likelihood.

3.2.1 Will

On the scale of likelihood, epistemic will is very close to, or even on the same spot as 'certainty'. Palmer mentions that "[e]pistemic WILL refers to what it is reasonable to expect. [...] *Will* expresses a confident statement. [...], more confident than is suggested by 'probable'." (Palmer 1979: 47).

3.2.2 May

On the scale of likelihood, epistemic may is the equivalent of 'possibility', because may can be paraphrased by 'it is possible that'. The speaker uses this form to state the possibility that the proposition is true. Quirk *et al* indicates that in the sentence "You may be right", "[the] meaning of *may* is termed EPISTEMIC POSSIBILITY; *ie* it denotes the possibility of a given proposition's being or becoming true." (Quirk *et al* 1985: 223).

3.2.3 Might

Epistemic might also equals 'possibility' on the scale of likelihood, but it implies that the proposition is a more tentative possibility than when may is used. "[Might] merely indicates a little less certainty about the possibility." (Palmer 1979: 48).

3.2.4 Possibl*

On the scale of likelihood, possible and possibly, naturally, correspond with ‘possibility’. In the *Oxford Guide to English Grammar* it is mentioned that “[t]here are other ways of being less than certain in English. [...] *There’s a **possibility** the picture is valuable.*” (Eastwood 2001: 122). These two expressions indicate that the statement following is less than certain.

3.2.5 Impossibl*

These two forms correspond to ‘impossibility’ on the scale of likelihood. Being negative forms of the adjective possible and the adverb possibly, both words rule out the possibility of the proposition, thus expressing certainty that something is not possible. Leech *et al* gives an example of the contrast between possibility and certainty:

She’s over ninety, so
[...]
~ **it is impossible** that her father is still **alive**.
~ **it is certain** that her father is **dead**. (Leech *et al* 2002: 153)

3.2.6 Probabl*

Probable and probably are situated between ‘possibility’ and ‘certainty’. Probability is closer to certainty than possibility, because it expresses a high degree of likelihood. In *He will probably win the fight*, the person uttering the sentence is fairly confident that the ‘he’ person is going to win the fight.

3.2.7 Improbabl*

These are the negative forms of the adjective ‘probable’ and the adverb ‘probably’, and do not rule out the certainty of the proposition. They do, however, incline more towards the negative side of likelihood, and can be situated between ‘possibility’ and ‘impossibility’. In *It is*

improbable that he will win the fight the person uttering the sentence does not think it likely that the ‘he’ person will win the fight.

3.2.8 Certainly

This adjective belongs to the class of lexical modals and expresses ‘certainty’. *He will certainly win the fight* means that the person uttering the sentence is absolutely sure the ‘he’ person will win the fight, that there is no doubt.

4. CORPUS

4.1 Explanation of corpus structure

This part of the dissertation contains the corpus, which consists of two different parts per modal expression. For each of the modal expressions, there is an aligned list (in word) of all the sentences containing that modal expression, and their two Dutch translations. Next there is an Excel table showing all the shifts in degree of likelihood. The corpus does not contain any references to the authors, but these will be mentioned here. The first sentence always comes from chapter four Darwin’s *On the Origin of Species* (1859). The second one – starting with 1860 – is taken from Winkler’s translation, and the third one is that of Hellemans’ translation of 2000.

4.2 Corpus

4.2.1 Will

1. HOW **will** the struggle for existence, discussed too briefly in the last chapter, act in regard to variation?

1860 - Hoe **kan** de strijd voor het bestaan, dien wij al te kort in het vorige hoofdstuk moesten behandelen, invloed hebben op het ontstaan van veranderingen?

2000 - HOE **ZAL** de strijd om het bestaan, die wij in het vorige hoofdstuk te kort hebben moeten behandelen, inwerken op het ontstaan van variaties?

2. How fleeting are the wishes and efforts of man! how short his time! and consequently how poor **will** his products be, compared with those accumulated by nature during whole geological periods.

1860 - Hoe onzeker en weifelend zijn de pogingen van den mensch! hoe kort is de tijd waarover hij kan beschikken, en hoe armzalig en klein **moeten** zijne voortbrengselen zijn in vergelijking met die, welke door de natuur zijn opgestapeld geworden gedurende de lange tijdperken der geologie!

2000 - Hoe vluchtig zijn de wensen en inspanningen van de mens! - hoe kort zijn tijd! - en bijgevolg, hoe pover **zullen** zijn producten zijn, vergeleken met die welke zijn geaccumuleerd door de natuur gedurende complete geologische tijdperken.

3. It is, however, far more necessary to bear in mind that there are many unknown laws of correlation of growth, which, [...], **will** cause other modifications, often of the most unexpected nature.

1860 - Doch het is nog veel noodzakelijker in gedachten te houden dat er vele onbekende wetten zijn die het verband der deelen onderling beheerschen; wetten, welke, [...], wederom andere en dikwijls geheel onverwachte wijzigingen **zullen** te weeg brengen.

2000 - Het is echter nog veel noodzakelijker om in gedachten te houden dat er vele onbekende wetten betreffende groeicorrelatie zijn, waardoor, [...], andere modificaties **zullen** ontstaan van vaak zeer onverwachte aard.

4. ... so in a state of nature, natural selection **will** be enabled to act on and modify organic beings at any age, by the accumulation of profitable variations at that age, and by their inheritance at a corresponding age.

1860 - ... zoo geschiedt dat ook in den natuurstaat: de natuurkeus **kan** op de schepselen werken en hen wijzigen in elken leeftijd, en door de erfelijkheid der wijzigingen ook op de jongen.

2000 - ... zo zal in de vrije natuur natuurlijke selectie **kunnen** inwerken op organische wezens en ze modificeren op elke leeftijd, door de accumulatie van nuttige variaties op die leeftijd, en door hun overerving op de corresponderende leeftijd.

5. These modifications **will** no doubt affect, through the laws of correlation, the structure of the adult; ...

1860 - Zulke wijzigingen **moeten** ongetwijfeld, door het wederkeerige verband in de ontwikkeling der lichaamsdeelen, het ligchaam van het volkomene dier veranderen; ...

2000 - Deze modificaties **zullen** ongetwijfeld, door de wetten van correlatie, de structuur van de volwassen vorm beïnvloeden; ...

6. So, conversely, modifications in the adult **will** probably often affect the structure of the larva; ...

1860 - Zoo **zullen** ook, omgekeerd, wijzigingen in het volwassene dier dikwijls de larven doen veranderen.

2000 - Omgekeerd **zullen** modificaties in de volwassen vorm waarschijnlijk vaak de structuur van de larve beïnvloeden; ...

7. ... but in all cases natural selection **will** ensure that modifications consequent on other modifications at a different period of life, shall not be in the least degree injurious: ...

1860 - ... de natuurkeus **zal** in allen gevalle er voor zorgen, dat, van welke wijziging zij ook gebruik maakt, die nooit ten nadeele worde van het schepsel; ...

2000 - ... maar in alle gevallen **zal** natuurlijke selectie ervoor zorgen dat modificaties die volgen uit andere modificaties in een andere levensfase, niet in het minst schadelijk zijn; ...

8. Natural selection **will** modify the structure of the young in relation to the parent, and of the parent in relation to the young.

1860 - De natuurkeus **zal** de jongen wijzigen ten opzichte van de ouden, en de ouden in betrekking tot de jongen.

2000 - Natuurlijke selectie **zal** de structuur van de jongen modificeren ten opzichte van de ouders, en van de ouders ten opzichte van de jongen.

9. In social animals it **will** adapt the structure of each individual for the benefit of the community; if each in consequence profits by the selected change.

1860 - Bij gezellig levende dieren **zal** zij elk individu geschikt maken voor het heil der geheele maatschappij, zoodat elk lid voordeel heeft bij de wijziging.

2000 - Bij sociale dieren **zal** zij de structuur van ieder individu aanpassen ten voordele van de gemeenschap; derhalve, indien iedereen voordeel heeft van de geselecteerde verandering.

10. ... and though statements to this effect may be found in works of natural history, I cannot find one case which **will** bear investigation.

1860 - *zin niet vertaald; weggelaten*

2000 - ... en alhoewel er uitspraken van die strekking te vinden zijn in natuurhistorische boeken, kan ik geen enkel geval ontdekken dat toetsing kan doorstaan.

11. ... and if so, natural selection **will** be able to modify one sex in its functional relations to the other sex, or in relation to wholly different habits of life in the two sexes, as is sometimes the case with insects.

1860 - In dit geval **zal** de natuurkeus in staat zijn om de eene sexe te wijzigen in betrekking tot de andere, of in betrekking tot eene geheel verschillende levenswijze, gelijk somtijds bij insekten het geval is.

2000 - ... Indien dat het geval is, **is** natuurlijke selectie in staat om een sekse te modificeren wat betreft haar functionele relaties met het andere geslacht, of in verband met geheel verschillende leefgewoonten van de twee seksen, zoals soms het geval is bij insecten.

12. Generally, the most vigorous males, those which are best fitted for their places in nature, **will** leave most progeny.

1860 - In het algemeen **zullen** de krachtigste mannetjes, die, welke het best geschikt zijn voor hunne plaatsen in de natuur, de meeste afstammelingen voortbrengen.

2000 - In het algemeen **zullen** de krachtigste mannetjes, die het best zijn aangepast aan hun plaatsen in de natuur, de meeste afstammelingen nalaten.

13. But in many cases, victory **will** depend not on general vigour, but on having special weapons, confined to the male sex.

1860 - Doch in vele gevallen **is** de overwinning niet afhankelijk van algemeene kracht, maar van het bezit van bijzondere wapenen bij de mannelijke sexe.

2000 - Maar in veel gevallen **is** de overwinning niet afhankelijk van algemene kracht maar van het bezit van speciale wapens, voorbehouden aan de mannelijke sekse.

14. ... and the act of crossing, we have good reason to believe (as **will** hereafter be more fully alluded to), would produce very vigorous seedlings, which consequently would have the best chance of flourishing and surviving.

1860 - ... en die kruising zal, gelijk wij met goede redenen mogen gelooven, zeer krachtige zaailingen voortbrengen, welke gevolgelijk de meeste kans zullen hebben om te bloeien en te groeijen.

2000 - ... en wij hebben goede redenen om te geloven (zoals verderop uitgebreider **zal** worden vermeld) dat dit zich kruisen zeer krachtige zaailingen zou produceren, die bijgevolg de meeste kans zouden hebben om te floreren en te overleven.

15. I **will** give only one—not as a very striking case, but as likewise illustrating one step in the separation of the sexes of plants, presently to be alluded to.

1860 - Ik **wil** slechts één noemen - niet als een zeer treffend geval, maar als tevens betrekking hebbende op de afscheiding der sexen.

2000 - Ik **zal** er slechts een geven - niet als een zeer treffend geval, maar aangezien het eveneens een stap illustreert in de scheiding van de seksen van planten, waar ik weldra op in zal gaan.

16. ... and as modern geology has almost banished such views as the excavation of a great valley by a single diluvial wave, so **will** natural selection, if it be a true principle, banish the belief of the continued creation of new organic beings, or of any great and sudden modification in their structure.

1860 - ... en gelijk de hedendaagsche geologie zulke dwaasheden als de uitholing van een groot dal door eene enkele zondvloedgolf volkomen heeft uitgeroeid, zoo **zal** ook de leer der natuurkeus, daar zij op waarheid is gegrond, het geloof aan eene onophoudelijke schepping van nieuwe bewerkte wezens of van eene groote en plotselinge wijziging in hunne lichamen, volkomen uitroeijen.

2000 - ... en net als de moderne geologie opvattingen zoals over het uitgraven van een grote vallei door een enkele diluviale golf bijna heeft uitgebannen, zo **zal** natuurlijke selectie, als het een juist principe is, het geloof uitbannen in de voortdurende schepping van nieuwe organische wezens, of in een of andere grote en plotselinge modificatie in hun structuur.

17. But if an occasional cross be indispensable, the fullest freedom for the entrance of pollen from another individual **will** explain this state of exposure, ...

1860 - Maar als eene kruising nu en dan vereischt wordt, dan **zal** de groote toegankelijkheid voor de toetreding van het stuifmeel van een ander individu die blootstelling aan de ruwheid van het weder voldoende verklaren, ...

2000 - Maar als een incidentele kruising onontbeerlijk is, **kan** de grootste vrije toegang voor stuifmeel van een ander individu deze staat van blootstelling verklaren, ...

18. Bees **will** act like a camel-hair pencil, and it is quite sufficient just to touch the anthers of one flower and then the stigma of another with the same brush to ensure fertilisation; ...

1860 - De bijen kunnen in dit opzigt met een penseel vergeleken worden: men weet dat het volkomen voldoende is de helmknopjes van eene bloem even met een penseel aan te raken, en daarna met het zelfde penseel den stempel eener andere bloem, om eene bevruchting te doen geschieden.

2000 - Bijen **werken** als een penseel van kameelhaar, en het is ruim voldoende om de helmknoppen van een bloem eventjes aan te raken en dan de stempel van een andere met hetzelfde penseel om bestuiving te bewerkstelligen; ...

19. ... for if you bring on the same brush a plant's own pollen and pollen from another species, the former **will** have such a prepotent effect, that ...

1860 - ... want als wij op het zelfde penseel het eigene stuifmeel der plant en dat van eene andere soort nemen, dan **zal** het eerstgenoemde zulk een overwegenden invloed uitoefenen, dat ...

2000 - ... want als u op hetzelfde penseel het eigen stuifmeel van een plant en stuifmeel van een andere soort opbrengt, **zal** het eerstgenoemde zo'n overheersend effect hebben, dat ...

20. ... it **will** invariably and completely destroy, as has been shown by Gärtner, any influence from the foreign pollen.

1860 - ... het onvoorwaardelijk en volkomen de uitwerking van het vreemde stuifmeel **zal** vernietigen, zooals door GÄRTNER is bewezen.

2000 - ... het onveranderlijk en volledig iedere invloed van het vreemde stuifmeel **zal** vernietigen, zoals door Gärtner is aangetoond.

21. If several varieties of the cabbage, radish, onion, and of some other plants, be allowed to seed near each other, a large majority, as I have found, of the seedlings thus raised **will** turn out mongrels: ...

1860 - Indien verschillende verscheidenheden van kool, radijs, uijen en dergelijke planten dicht bij elkander staan, en er zaad van genomen en uitgezaaid wordt, **zullen**, naar ik bevonden heb, eene menigte zaailingen kruislingen worden.

2000 - Als verschillende variëteiten van kool, radijs, ui, en van enkele andere planten, de mogelijkheid krijgen dicht bij elkaar zaad te vormen, **zal** een grote meerderheid van de zaailingen die opkomen, zo heb ik vastgesteld, bestaan uit mengvormen.

22. ... and this **will** give a better chance of pollen being occasionally carried from tree to tree.

1860 - ... en dit **zal** de kans dat het stuifmeel van den eenen boom nu en dan naar den anderen overgaat, zeer **vergrootten**.

2000 - ... en dit **verhoogt** de kans dat stuifmeel nu en dan van de ene boom naar de andere wordt overgebracht.

23. A large number of individuals, by giving a better chance for the appearance within any given period of profitable variations, **will** compensate for a lesser amount of variability in each individual, and is, I believe, an extremely important element of success.

1860 - Een groot getal van individuen zal eene grootere kans verschaffen voor het ontstaan van de eene of andere nuttige wijziging in een bepaald tijdperk, en **zal** kunnen opwegen tegen grootere wijzigingen, die zich bij enkele individuen kunnen vertoonen.

2000 - Een groot aantal individuen **zal** compenseren voor een geringere hoeveelheid variabiliteit in ieder individu, door de kans te vergroten dat er binnen een gegeven tijd voordelige variaties verschijnen, en ik geloof dat dit een uiterst belangrijk element is voor succes.

24. ... if any one species does not become modified and improved in a corresponding degree with its competitors, it **will** soon be exterminated.

1860 - ... en als zekere soort niet gewijzigd of verbeterd wordt in verhouding tot hare mededingers en binnen zeker tijdvak, **zal** zij ongetwijfeld hare plaats moeten ruimen en **zal** zij uitgeroeid worden.

2000 - ... **zal** elke soort die niet gemodificeerd en verbeterd wordt in een overeenkomstige mate als zijn concurrenten, spoedig worden uitgeroeid.

25. In man's methodical selection, a breeder selects for some definite object, and free intercrossing **will** wholly stop his work.

1860 - Een veefokker of plantkweeker, die opzettelijk het eene of andere voorwerp tracht te wijzigen, **zal** zijn werk geheel zien mislukken, indien de vrije kruising niet wordt belet.

2000 - Bij de methodische selectie van de mens selecteert een kweker met een of ander welbepaald doel, en vrije kruising **zou** zijn werk geheel stilzetten.

26. Thus it **will** be in nature; ...

1860 - Zoo **zal** het ook in den natuurstaat zijn; ...

2000 - Zo **zal** het ook zijn in de vrije natuur; ...

27. ...for within a confined area, with some place in its polity not so perfectly occupied as might be, natural selection **will** always tend to preserve all the individuals varying in the right direction, though in different degrees, so as better to fill up the unoccupied place.

1860 - ... want als er in zekeren omtrek de eene of andere plek niet of niet zoo goed bezet is als mogelijk is, **zal** de natuurkeus altijd trachten al die individuen te bewaren, welke eenigzins, mits in de rechte rigting, gewijzigd zijn, ten einde daardoor de onbezette of slechtbezette plaats des te beter te vervullen.

2000 - ... want in een begrensde gebied waar een bepaalde plaats in het bestel niet zo perfect bezet is als zou kunnen, **zal** natuurlijke selectie altijd de neiging vertonen alle individuen te behouden die in de juiste richting variëren, al is het in verschillende mate, zodat de onbezette plaats beter wordt opgevuld.

28. But if the area be large, its several districts **will** almost certainly present different conditions of life; ...

1860 - Doch als de omtrek wijd en groot is, **zullen** zijne verschillende gewesten bijna zeker ook verschillende levensvoorwaarden bezitten, ...

2000 - Maar als het gebied groot is, **zullen** de verschillende gebiedsdelen ervan bijna zeker ook verschillende levensomstandigheden vertonen; ...

29. ... and then if natural selection be modifying and improving a species in the several districts, there **will** be intercrossing with the other individuals of the same species on the confines of each.

1860 - ... en als de natuurkeus dan eene soort wijzigt en verbetert in de verschillende gewesten, dan **zal** er eene kruising van de soorten plaats hebben op de grenzen der gewesten, dat is waar de soorten met elkander in aanraking komen.

2000 - ... en als natuurlijke selectie dan een soort modificeert en verbetert in de verschillende gebiedsdelen, **zal** er aan de grenzen van elk gebiedsdeel kruising optreden met andere individuen van dezelfde soort.

30. ... for in a continuous area, the conditions **will** generally graduate away insensibly from one district to another.

1860 - Want in een grooten omtrek **zullen** die voorwaarden langzamerhand en als ongevoelig in elkander overgaan.

2000 - ... want in een aaneengesloten gebied **zullen** de omstandigheden over het algemeen onmerkbaar geleidelijk veranderen van het ene deel naar het andere.

31. The intercrossing **will** most affect those animals which unite for each birth, which wander much, and which do not breed at a very quick rate.

1860 - De kruising **zal** den grootsten invloed hebben op zulke dieren die voor elke geboorte paren, die veel heen en weer trekken, en die niet zeer snel voorttelen.

2000 - Het kruisen **zal** de meeste invloed hebben op de dieren die zich voor iedere geboorte verenigen, die veel rondzwerven, en die zich niet zeer snel voortplanten.

32. Hence in animals of this nature, for instance in birds, varieties **will** generally be confined to separated countries; ...

1860 - Daarom **zullen** bij zulke dieren, bij voorbeeld vogels, de rassen zich over het algemeen in afzonderlijke landstreken ophouden.

2000 - Daarom **zullen** bij zulke dieren, bijvoorbeeld bij vogels, variëteiten over het algemeen beperkt blijven tot afzonderlijke landstreken; ...

33. It **will** obviously thus act far more efficiently with those animals which unite for each birth; ...

1860 - Het spreekt van zelf dat dit het best **kan** plaats hebben bij dieren welke voor elke geboorte paren; ...

2000 - Ze **zal** duidelijk veel efficiënter werken bij die dieren die zich voor iedere geboorte verenigen; ...

34. Even if these take place only at long intervals, I am convinced that the young thus produced **will** gain so much in vigour and fertility over the offspring from long-continued self-fertilisation, ...

1860 - Zelfs al geschiedt zulks met lange tusschenpoozen, ben ik toch overtuigd dat de daardoor voortgebragte jongen zóóveel die jongen, welke door zelfbevruchting verwekt zijn, **zullen** overtreffen in kracht en vruchtbaarheid, ...

2000 - Zelfs als dit alleen met lange tussenpozen geschiedt, ben ik ervan overtuigd dat de zo geproduceerde jongen zoveel **zullen** winnen aan kracht en vruchtbaarheid ten opzichte van de nakomelingen van langdurige zelfbevruchting, ...

35. ... that they **will** have a better chance of surviving and propagating their kind; ...

1860 - ... dat zij meer kans **zullen** hebben om in het leven te blijven en zich voort te planten; ...

2000 - ... dat zij betere kansen **zullen** hebben om in leven te blijven en hun aard voort te planten; ...

36. ...and thus, in the long run, the influence of intercrosses, even at rare intervals, **will** be great.

1860 - ... en derhalve **moet** de uitwerking van kruisingen zelfs met lange tusschenpoozen in den loop des tijds zeer groot worden.

2000 - ... en zodoende **zal** op lange termijn de invloed van onderlinge kruisingen, zelfs als zeldzame voorvallen, groot zijn.

37. In a confined or isolated area, if not very large, the organic and inorganic conditions of life **will** generally be in a great degree uniform; ...

1860 - Als een beperkte of afgezonderde omtrek niet al te groot is, **zullen** de levensvoorwaarden in het algemeen overal zeer zeker de zelfden zijn: ...

2000 - In een begrensd of geïsoleerd gebied, mits niet te groot, **zullen** in het algemeen de organische en anorganische levensomstandigheden in hoge mate uniform zijn; ...

38. ... so that natural selection **will** tend to modify all the individuals of a varying species throughout the area in the same manner in relation to the same conditions.

1860 - ... zoodat de natuurkeus streven **zal** om alle individuen eener soort binnen dien geheelen omtrek te wijzigen en geschikt te maken in betrekking tot de bestaande voorwaarden des levens.

2000 - ... zodat natuurlijke selectie geneigd **zal** zijn alle individuen van een variërende soort in het gehele gebied op dezelfde manier in relatie tot dezelfde omstandigheden te modificeren.

39. Intercrosses, also, with the individuals of the same species, which otherwise would have inhabited the surrounding and differently circumstanced districts, **will** be prevented.

1860 - Derhalve **zal** ook eene kruising met individuen der zelfde soort, maar die buiten dien omtrek leven en waar dus andere levensvoorwaarden heerschen, verhinderd worden.

2000 - Kruising met individuen van dezelfde soort, die anders in omringende gebieden zouden wonen met andere omstandigheden, **zal** nu niet voorkomen.

40. Lastly, isolation, by checking immigration and consequently competition, **will** give time for any new variety to be slowly improved; ...

1860 - Eindelijk **zal** die zelfde oorzaak, door de aankomst van landverhuizers en dus de mededinging te beletten, tijd laten aan een nieuw ras om langzamerhand verbeterd te kunnen worden, ...

2000 - Ten slotte **zal** isolement, door immigratie en dus competitie te belemmeren, iedere nieuwe variëteit de tijd geven om langzaam te worden verbeterd; ...

41. If, however, an isolated area be very small, either from being surrounded by barriers, or from having very peculiar physical conditions, the total number of the individuals supported on it **will** necessarily be very small; ...

1860 - Evenwel, als een afgezonderde omtrek zeer klein is, hetzij dat hij door natuurlijke slagboomen wordt afgesloten, hetzij dat er daar zeer bijzondere levensvoorwaarden bestaan, **moet** het getal der individuen, die er in leven, natuurlijk en noodzakelijk zeer klein zijn; ...

2000 - Indien echter een geïsoleerd gebied zeer klein is, ofwel doordat het omgeven is door barrières of door zeer speciale fysische omstandigheden, **zal** het totaal aantal individuen dat er leeft uit noodzaak zeer klein zijn; ...

42. ... and fewness of individuals **will** greatly retard the production of new species through natural selection, by decreasing the chance of the appearance of favourable variations.

1860 - .. en wij weten dat een klein getal van individuen de voortbrenging van nieuwe soorten door de natuurkeus zeer **belet**, wijl de kans op het verschijnen van gunstige veranderingen daardoor des te geringer wordt.

2000 - ... en schaarsheid van individuen **zal** de productie van nieuwe soorten door natuurlijke selectie sterk **vertragen**, door de kans te verminderen op het verschijnen van gunstige variaties.

43. If we turn to nature to test the truth of these remarks, and look at any small isolated area, such as an oceanic island, although the total number of the species inhabiting it, **will** be found to be small, as we shall see in our chapter on geographical distribution; ...

1860 - Laat ons nu een blik op de natuur werpen, om te zien of onze opmerkingen goed zijn. Nemen wij tot voorbeeld een klein eiland midden in den oceaan. Ofschoon het getal der soorten, die het bewonen, klein **blijkt te zijn**, ...

2000 - Als we de natuur raadplegen om de waarheid van deze opmerkingen te toetsen, en we bekijken een klein geïsoleerd gebied zoals een eiland in de oceaan, dan is, hoewel het totale aantal soorten die het bewonen klein **zal blijken te zijn**, zoals we zullen zien in ons hoofdstuk over geografische spreiding, ...

44. ... on the whole I am inclined to believe that largeness of area is of more importance, more especially in the production of species, which **will** prove capable of enduring for a long period, and of spreading widely.

1860 - ... over het geheel geloof ik toch dat een openliggend land van grooter belang is, vooral in de voortbrenging van zulke soorten die in staat **zullen** zijn om langen tijd te blijven bestaan en om zich ver te verspreiden.

2000 - ... ben ik over het geheel genomen geneigd te geloven dat de uitgestrektheid van het gebied van groter belang is, in het bijzonder wat betreft de productie van soorten die in staat **zullen** blijken om lange tijd te blijven bestaan en om zich ver te verspreiden.

45. Throughout a great and open area, not only **will** there be a better chance of favourable variations arising from the large number of individuals of the same species there supported, ...

1860 - In een grooten en openen omtrek **zal** niet slechts meer kans bestaan op het te voorschijn komen van gunstige wijzigingen, ten gevolge van de menigte van individuen der zelfde soort, die er leven, ...

2000 - In een groot en open gebied **zal** er niet alleen meer kans bestaan op het verschijnen van gunstige variaties die voortkomen uit het grote aantal individuen van dezelfde soort die er leven, ...

46. ... and if some of these many species become modified and improved, others **will** have to be improved in a corresponding degree ...

1860 - Als nu sommigen van die reeds bestaande soorten gewijzigd of verbeterd worden, **moeten** ook de overigen in gelijke mate veranderd worden, ...

2000 - ... en als sommige van die soorten gemodificeerd en verbeterd worden, **zullen** andere in overeenkomstige mate verbeterd **dienen** te worden ...

47. ... or they **will** be exterminated.

1860 - ... of zij **zullen** worden uitgeroeid.

2000 - ... of zij **zullen** worden uitgeroeid.

48. Each new form, also, as soon as it has been much improved, **will** be able to spread over the open and continuous area, ...

1860 - Elke nieuwe vorm **zal**, zoodra hij in staat is om als zoodanig bestaande te blijven, zich in den openen en onafgebrokenen omtrek kunnen uitbreiden ...

2000 - Ook **zal** iedere nieuwe vorm, zodra hij veel is verbeterd, in staat zijn zich te verspreiden over het open en samenhangende gebied, ...

49. ... and **will** thus come into competition with many others.

1860 - ... en [**zal**] dus tot den mededinger van anderen worden.

2000 - ... en [**zal**] dus met veel anderen gaan concurreren.

50. Hence more new places **will** be formed, ...

1860 - Daardoor **zullen** er nieuwe plaatsen open komen, ...

2000 - Bijgevolg **zullen** er meer nieuwe plaatsen ontstaan, ...

51. ... and the competition to fill them **will** be more severe, on a large than on a small and isolated area.

1860 - ... en de mededinging om die te vullen **zal** sterker zijn in een grooten en openen, dan in een kleinen, afgezonderden omtrek.

2000 - ... en de competitie om deze op te vullen **zal** veel heviger zijn in een groot dan in een klein en geïsoleerd gebied.

52. Moreover, great areas, though now continuous, owing to oscillations of level, **will** often have recently existed in a broken condition, ...

1860 - Bovendien mogen wij gelooven dat groote oppervlakten der aarde, ofschoon zij thans ten gevolge van plaatselijke rijzingen aaneenhangen, evenwel dikwijls verbrokkeld, dat is in kleinere vlakten verdeeld zijn geweest; ...

2000 - Bovendien zijn grote gebieden, hoewel momenteel samenhangend, vaak onlangs nog in een verdeelde toestand geweest, als gevolg van niveauschommelingen; ...

53. ... so that the good effects of isolation **will** generally, to a certain extent, have concurred.

1860 - ... en toen waren zij ongetwijfeld in den gunstigen toestand van kleine omtrekken, ter vorming van nieuwe soorten.

2000 - ... zodat de positieve effecten van isolement zich er in het algemeen tot op zekere hoogte hebben voorgedaan.

54. Finally, I conclude that, although small isolated areas probably have been in some respects highly favourable for the production of new species, yet that the course of modification **will** generally have been more rapid on large areas; ...

1860 - Uit dit alles blijkt dus dat, ofschoon kleine, afgezonderde omtrekken waarschijnlijk in sommige opzichten zeer gunstig geweest zijn voor de voortbrenging van nieuwe soorten, desniettemin de gang der wijzigingen in het algemeen veel schielijker **is** geweest binnen groote omtrekken.

2000 - Tot besluit concludeer ik dat, hoewel kleine geïsoleerde gebieden waarschijnlijk in bepaalde opzichten zeer gunstig zijn geweest voor de productie van nieuwe soorten, toch het verloop van modificatie in het algemeen sneller **zal** zijn geweest in grote gebieden; ...

55. ... and what is more important, that the new forms produced on large areas, which already have been victorious over many competitors, **will** be those that ...

1860 - Verder, dat de nieuwe vormen, die binnen groote omtrekken ontstaan zijn, en die reeds over vele mededingers gezegepraald hebben, de zulken **zijn**, ...

2000 - ...en wat belangrijker is, dat de nieuwe vormen, geproduceerd in grote gebieden, die reeds hebben gezegevierd over veel concurrenten, degenen **zullen zijn** die ...

56. ... those that **will** spread most widely, ...

1860 - ... [de zulken zijn], welke zich het verst **zullen** uitbreiden; ...

2000 - ... degenen [...] die zich het meest wijd verbreiden, ...

57. ...[those that] **will** give rise to most new varieties and species, ...

1860 - ... die aanleiding **zullen** geven tot het ontstaan van de meeste nieuwe rassen en soorten; ...

2000 - ... dat ze de meeste nieuwe variëteiten en soorten **zullen** doen ontstaan, ...

58. ... and **will** thus play an important part in the changing history of the organic world.

1860 - ... en die derhalve eene groote rol **zullen** spelen in de zoo lange en afwisselende geschiedenis der bewerkte wezens.

2000 - ...en aldus een belangrijke rol **zullen** spelen in de veranderende geschiedenis van de organische wereld.

59. We can, perhaps, on these views, understand some facts which **will** be again alluded to in our chapter on geographical distribution; ...

1860 - ... Uit deze oogpunten gezien, kunnen wij misschien sommige feiten verklaren, die wij in het hoofdstuk over de verspreiding der soorten nader **zullen** beschouwen; ...

2000 - Met behulp van deze inzichten kunnen wij misschien enkele feiten begrijpen die opnieuw ter sprake **zullen** komen in ons hoofdstuk over geografische spreiding; ...

60. On a small island, the race for life **will have been** less severe, ...

1860 - Op een eiland **zal** de strijd des levens minder hevig **zijn**: ...

2000 - Op een klein eiland **zal** de wedloop om het leven minder hevig **zijn geweest**, ...

61. ... and there **will have been** less modification and less extermination.

1860 - ... er **zal** minder verandering, maar ook minder vernietiging **zijn**.

2000 - ... en er **zal** minder modificatie en minder uitroeiing **hebben plaatsgevonden**.

62. ... and, consequently, the competition between fresh-water productions **will have been** less severe than elsewhere; ...

1860 - ... en gevolgelyk **zal** de mededinging tusschen de wezens in het zoete water minder ernstig **geweest zijn** dan elders; ...

2000 - ... en diengevolge **zal** de competitie tussen zoetwaterproducties minder hevig **zijn geweest** dan elders; ...

63. ... new forms **will have been** more slowly **formed**, and old forms more slowly exterminated.

1860 - ... nieuwe vormen **zullen** minder spoedig **zijn ontstaan**, en oude vormen minder spoedig uitgeroeid zijn geworden, ...

2000 - ... nieuwe vormen **zullen** trager **zijn gevormd**, en oude vormen trager uitgeroeid.

64. ... I conclude, looking to the future, that for terrestrial productions a large continental area, [...] **will** be the most favourable for the production of many new forms of life, likely to endure long and to spread widely.

1860 - Ik besluit uit al het voorgaande, met het oog op de toekomst, dat eene groote, aaneenhangende oppervlakte, [...] het gunstigste **is** voor het ontstaan van vele nieuwe vormen des levens, die lang zullen leven en zich ver zullen verspreiden.

2000 - ... concludeer ik, naar de toekomst kijkend, dat voor terrestrische producties een groot continentaal gebied, [...] het gunstigst **is** voor de productie van talrijke nieuwe levensvormen die een goede kans maken om lang te blijven bestaan en zich wijd te verspreiden.

65. ... [a large continental area] which **will** probably undergo many oscillations of level, ...

1860 – [eene groote, aaneenhangende oppervlakte] welke hoogst waarschijnlijk zeer veel veranderingen in hoogte, dat is rijzingen en dalingen, **zal** ondergaan, ...

2000 - ... [een groot continentaal gebied] dat waarschijnlijk veel niveauschommelingen **zal** ondergaan ...

66. ... and which consequently **will** exist for long periods in a broken condition, ...

1860 - ... en welke ten gevolge daarvan gedurende lange tijdperken uit eilanden **zal** bestaan, ...

2000 - ... en dat bijgevolg gedurende lange perioden in verdeelde toestand **zal** bestaan, ...

67. For the area **will** first **have existed** as a continent, ...

1860 - Want die oppervlakte **was** eerst een vast land, ...

2000 - Want het gebied **zal** eerst als continent **hebben bestaan**, ...

68. ... and the inhabitants, at this period numerous in individuals and kinds, **will** have been subjected to very severe competition.

1860 - ... en zijne bewoners, in die tijden groot in getal, zoowel van individuen als van soorten, **zullen** eene ernstige mededinging te verduren hebben gehad.

2000 - ... en de inwoners, in die periode talrijk wat betreft individuen en vormen, **zullen** onderworpen zijn geweest aan zeer hevige competitie.

69. When converted by subsidence into large separate islands, there **will** still exist many individuals of the same species on each island: ...

1860 - Toen dat vaste land vervolgens in eilanden werd verdeeld, **bleven** er verschillende individuen van elke soort op elk eiland in wezen : ...

2000 - Wanneer het door verzakking wordt omgevormd in grote, gescheiden eilanden, **zullen** er nog steeds veel individuen van dezelfde soorten op ieder eiland blijven bestaan – ...

70. ... intercrossing on the confines of the range of each species **will** thus be checked: ...

1860 - ... de kruising op de grenzen der soorten **werd** dus verhinderd.

2000 - ... kruisingen aan de grenzen van de verspreidingsgebieden van iedere soort **zullen** hierdoor worden belemmerd; ...

71. ... after physical changes of any kind, immigration **will** be prevented, ...

1860 - Nadat er physische veranderingen, bij voorbeeld van het klimaat , waren gebeurd, **bleef** toch evenwel de aankomst van landverhuizers volkomen belet, ...

2000 - ... na bepaalde fysische veranderingen **zal** immigratie worden verhinderd, ...

72. ... so that new places in the polity of each island **will have to be** filled up by modifications of the old inhabitants; ...

1860 - ... zoodat nieuwe plaatsen in de huishouding der natuur op elk eiland bezet **konden worden** door wijzigingen van de oude inwoners: ...

2000 - ... zodat nieuwe plaatsen in het bestel van ieder eiland **moeten worden** opgevuld door modificaties van de oude inwoners; ...

73. ... and time **will** be allowed for the varieties in each to become well modified and perfected.

1860 - ... en er **was** tijd genoeg voor elk ras om wel geschikt voor zijne omgeving en om blijvend te worden.

2000 - ... en er **zal** voldoende tijd ter beschikking zijn voor de variëteiten om zich goed te modificeren en te perfectioneren.

74. When, by renewed elevation, the islands shall be re-converted into a continental area, there **will** again be severe competition: ...

1860 - Als door eene herhaalde rijzing of opheffing de eilanden wederom in een vast land veranderd zullen zijn, dan **zal** de mededinging ook weder ernstig worden: ...

2000 - Wanneer, door hernieuwde stijging, de eilanden weer in een continentaal gebied zijn omgevormd, **zal** er opnieuw hevige competitie zijn: ...

75. ... the most favoured or improved varieties **will** be enabled to spread: ...

1860 - ... de meest begunstigde of verbeterde rassen **zullen** in staat zijn zich te verspreiden; ...

2000 - ... de meest begunstigde of verbeterde variëteiten **zullen** zich kunnen verspreiden; ...

76. ... there **will** be much extinction of the less improved forms, ...

1860 - ... de minder verbeterde vormen **zullen** worden uitgeroeid; ...

2000 - ...er **zal** veelvuldige extinctie plaatsvinden van de minder verbeterde vormen, ...

77. ... and the relative proportional numbers of the various inhabitants of the renewed continent **will** again be changed; ...

1860 - ... de betrekkelijke getallen der gezamenlijke bewoners van het vernieuwde land **zullen** weder veranderen, ...

2000 - ... en de relatieve aantallen van de verschillende inwoners van het hernieuwde continent **zullen** opnieuw veranderen; ...

78. ... and again there **will** be a fair field for natural selection to improve still further the inhabitants, and thus produce new species.

1860 - ... en wederom **zal** er een ruim veld ontstaan zijn voor de natuurkeus om de overblijvende bewoners nog meer te verbeteren en zodoende nieuwe soorten voort te brengen.

2000 - ... en opnieuw **zal** er een veelbelovend werkterrein zijn voor natuurlijke selectie om de inwoners nog verder te verbeteren, en zodoende nieuwe soorten te produceren.

79. That natural selection **will** always act with extreme slowness, I fully admit.

1860 - Ik geloof vastelijk dat de natuurkeus altijd op eene zeer langzame wijze werkt.

2000 - Ik geef grif toe dat natuurlijke selectie altijd met extreme traagheid werkt.

80. The existence of such places **will** often depend on physical changes, ...

1860 - Het openkomen van zulke plaatsen **zal** veelal van physische veranderingen afhangen, ...

2000 - Het bestaan van zulke plaatsen **zal** vaak afhangen van fysische veranderingen ...

81. But the action of natural selection **will** probably still oftener depend on some of the inhabitants becoming slowly modified; ...

1860 - Doch waarschijnlijk **zal** de werking der natuurkeus nog vaker daarvan afhangen, dat eenigen der inwoners langzamerhand gewijzigd worden: ...

2000 - Maar de werking van natuurlijke selectie **zal** waarschijnlijk nog vaker ervan afhankelijk zijn dat bepaalde inwoners langzaam worden gemodificeerd, ...

82. The process **will** often be greatly retarded by free intercrossing.

1860 - Door eene onverhinderde onderlinge kruising **zullen** de veranderingen dikwijls zeer tegengehouden worden.

2000 - Het proces **zal** vaak sterk worden vertraagd door vrije kruising.

83. Many **will** exclaim that these several causes are amply sufficient wholly to stop the action of natural selection.

1860 - Men **zou** kunnen beweren dat dit alles meer dan genoeg was om de werking der natuurkeus volkomen te beletten.

2000 - Velen **zullen** uitroepen dat deze verschillende oorzaken ruim voldoende zijn om de werking van natuurlijke selectie volledig stop te zetten.

84. On the other hand, I do believe that natural selection **will** always **act** very slowly, ...

1860 - Maar ik geloof wel dat de natuurkeus altijd zeer langzaam **werkt**, ...

2000 - Daarentegen geloof ik wel dat natuurlijke selectie altijd zeer traag **zal werken**, ...

85. This subject **will** be more fully discussed in our chapter on Geology; ...

1860 - Dit onderwerp **zal** uitvoeriger in ons hoofdstuk over de geologie besproken worden dan hier nodig is; ...

2000 - Dit onderwerp **zal** uitvoeriger worden besproken in ons hoofdstuk over Geologie; ...

86. ... it follows that as each selected and favoured form increases in number, so **will** the less favoured forms decrease and become rare.

1860 - ... volgt daaruit dat, als elke uitverkorene en begunstigde vorm in getal toeneemt, de minder begunstigde vormen **moeten** verminderen en zeldzaam worden.

2000 - ... volgt daaruit dat als iedere geselecteerde en begunstigde vorm in aantal toeneemt, de minder begunstigde vormen **zullen** verminderen en zeldzaam zullen worden.

87. We can, also, see that any form represented by few individuals **will**, during fluctuations in the seasons or in the number of its enemies, **run a good chance** of utter extinction.

1860 - Wij kunnen dus begrijpen dat een vorm, die door slechts weinige individuen vertegenwoordigd wordt, onder de veranderingen van het klimaat of door het groter worden van het getal zijner vijanden, **zeer veel gevaar loopt** van uit te sterven.

2000 - Ook kunnen wij inzien dat iedere vorm die door slechts weinig individuen wordt vertegenwoordigd, tijdens schommelingen in de seizoenen of in het aantal van zijn vijanden **een goede kans maakt** op volstrekte extinctie.

88. Furthermore, the species which are most numerous in individuals **will have** the best chance of producing within any given period favourable variations.

1860 - Verder, die soorten welke het talrijkst in individuen zijn, **hebben** de meeste kans om binnen zekeren tijd gunstige wijzigingen voort te brengen.

2000 - Bovendien **hebben** de soorten die het talrijkst zijn aan individuen, de meeste kans om binnen een gegeven tijd gunstige variaties te produceren.

89. Hence, rare species **will** be less quickly modified or improved within any given period, ...

1860 - Daarom **zullen** zeldzame soorten minder spoedig binnen zeker tijdperk gewijzigd of verbeterd worden, ...

2000 - Daarom **zullen** zeldzame soorten minder gauw binnen een gegeven periode worden gemodificeerd of verbeterd ...

90. ... and they **will** consequently be beaten in the race for life by the modified descendants of the commoner species.

1860 - ... en gevolgelyk **zullen** zij geslagen worden in den strijd des levens, door de gewijzigde afstammelingen der meer gewone soorten.

2000 - ... en bijgevolg **zullen** zij in de wedstrijd om het leven worden verslagen door de gemodificeerde afstammelingen van de meer algemene soorten.

91. From these several considerations I think it inevitably follows, that as new species in the course of time are formed through natural selection, others **will** become rarer and rarer, ...

1860 - Uit dit alles blijkt het, dunkt mij, ten duidelykste dat als eene nieuwe soort in den loop des tijds door de natuurkeus is gevormd, andere soorten meer en meer zeldzaam **zullen** worden ...

2000 - Uit deze verschillende overwegingen volgt onvermijdelijk, denk ik, dat terwijl in de loop der tijd nieuwe soorten worden gevormd door natuurlijke selectie, andere steeds zeldzamer **zullen** worden ...

92. The forms which stand in closest competition with those undergoing modification and improvement, **will** naturally suffer most.

1860 - De vormen die het sterkst mededingen met die welke gewijzigd en verbeterd worden, **zullen** natuurlyk het meest te lijden hebben.

2000 - De vormen die het hevigst en het meest rechtstreeks in competitie staan met de vormen die modificatie en verbetering ondergaan, **zullen** natuurlyk het meeste te lijden hebben.

93. Consequently, each new variety or species, during the progress of its formation, **will** generally press hardest on its nearest kindred, and tend to exterminate them.

1860 - Daaruit volgt dat elke soort of elk ras gedurende den tijd des ontstaans gewoonlijk het meest op zijne bloedverwanten **zal** drukken, en trachten zal hen uit te roeien.

2000 - Bijgevolg **zal** iedere nieuwe variëteit of soort gedurende zijn ontstaansproces in het algemeen zijn nauwste verwanten onder druk zetten en ertoe neigen ze uit te roeien.

94. ... and on the acknowledged principle that "fanciers do not and **will** not admire a medium standard, but like extremes," ...

1860 - ... het is bekend dat duivefokkers **nooit** het middenmatige bewonderen, maar dat zij **altijd** aan de uitersten de voorkeur geven.

2000 - ... en volgens het erkende principe dat 'liefhebbers niet de middelmaat bewonderen, maar van uitersten houden,' ...

95. As the differences slowly become greater, the inferior animals with intermediate characters, being neither very swift nor very strong, **will** have been neglected, ...

1860 - Toen op die wijze het verschil langzamerhand groter werd, **moeten** de minder goede dieren, die noch zeer vlug en ligt, noch zeer sterk en zwaar waren, verwaarloosd zijn geworden, ...

2000 - Terwijl de verschillen langzamerhand groter werden, **zullen** de inferieure dieren met middelmatige karakteristieken - noch erg snel, noch erg sterk - zijn verwaarloosd, ...

96. ... and **will** have tended to disappear.

1860 - ... en derhalve **moesten** zij uitsterven.

2000 - ... en **zullen** derhalve de neiging hebben gehad te verdwijnen.

97. ... the more diversified the descendants from any one species become in structure, constitution, and habits, by so much **will** they be better enabled to seize on many and widely diversified places in the polity of nature, ...

1860 - ... hoe meer verschillend de afstammelingen van de eene of andere soort worden in lichaamsinrigting, levenswijze of gewoonten, zij ook des te beter geschikt **zullen** worden om vele en zeer verschillende plaatsen in de huishouding der natuur te bezetten, ...

2000 - ... naarmate de afstammelingen van om het even welke soort meer worden gediversifieerd in structuur, constitutie en gewoonten, zij ook beter in staat **zullen** zijn vele en sterk gediversifieerde plaatsen te bezetten in het bestel van de natuur, ...

98. What applies to one animal **will** apply throughout all time to all animals – that is, if they vary – for otherwise natural selection can do nothing.

1860 - Wat voor het eene dier waar is, **zal** ten allen tijde en voor alle dieren waar zijn, namelijk indien zij veranderen - want anders kan de natuurkeus niets doen.

2000 - Wat voor een dier geldt, **zal** te allen tijde voor alle dieren gelden - dat wil zeggen, indien zij variëren - want anders kan natuurlijke selectie niets doen.

99. So it **will** be with plants.

1860 - Zoo **zal** het ook met de plant gaan.

2000 - Zo **zal** het ook met planten gaan.

100. So in the general economy of any land, the more widely and perfectly the animals and plants are diversified for different habits of life, so **will** a greater number of individuals be capable of there supporting themselves.

1860 - Zoo is het ook in de huishouding van een gewest; hoe meer of hoe verder de dieren en planten in levenswijs van elkander afwijken, hoe meer zij uiteengespreid zijn, des te groter **is** ook het getal der individuen, die in staat zijn dáár te kunnen bestaan.

2000 - Op dezelfde wijze geldt in de algemene economie van een landstreek, dat hoe wijder en perfecter de dieren en planten gediversifieerd zijn voor verschillende levenswijzen, hoe groter het aantal dieren **is** dat in staat zal zijn zich daar in stand te houden.

101. ... we may, I think, assume that the modified descendants of any one species **will** succeed by so much the better as they become more diversified in structure, ...

1860 - ... is het, dunkt mij, duidelijk dat de gewijzigde afstammelingen van eene soort des te beter bestaande **zullen** kunnen blijven, hoe meer zij in ligchaamsbouw van elkander afwijken en onderling verschillen; ...

2000 - ... mogen we, denk ik, aannemen dat de gemodificeerde afstammelingen van iedere soort veel beter **zullen** slagen naarmate ze meer gediversifieerd raken in structuur, ...

102. Now let us see how this principle of great benefit being derived from divergence of character, combined with the principles of natural selection and of extinction, **will** tend to act.

1860 - Laat ons nu zien hoe de uiteenspreiding der kenmerken, vereenigd met de natuurkeus en de uitsterving, werkzaam **is** ten voordeele van de uitverkorenen.

2000 - Laten we nu bekijken wat voor werking dit principe van groot voordeel verkregen door divergentie van karakteristieken, in combinatie met de principes van natuurlijke selectie en van extinctie, **zal hebben**.

103. The accompanying diagram **will** aid us in understanding this rather perplexing subject.

1860 - De bijgevoegde teekening **moge** den lezer behulpzaam zijn om dit vrij ingewikkelde onderwerp te begrijpen.

2000 - Het bijgevoegde diagram* **zal** ons helpen bij het begrijpen van dit tamelijk gecompliceerde onderwerp.

104. Only those variations which are in some way profitable **will** be preserved or naturally selected.

1860 - Slechts zulke veranderingen die in het eene of andere opzicht nuttig zijn, **worden** bewaard of door de natuur verkozen.

2000 - Alleen die variaties die op de een of andere wijze voordelig zijn, **zullen** behouden blijven of geselecteerd worden door de natuur.

105. ... for this **will** generally lead to the most different or divergent variations (represented by the outer dotted lines) being preserved and accumulated by natural selection.

1860 - ... want dit **zal** in het algemeen daartoe leiden, dat de meest verschillende en meest uiteenlopende veranderingen - door de buitenste gestippelde lijnen voorgesteld bewaard en opgehoopt worden door de natuurkeus.

2000 - ... want dit **zal** in het algemeen ertoe leiden dat de meest verschillende of divergerende variaties (weergegeven door de buitenste stippellijnen) behouden blijven en worden geaccumuleerd door natuurlijke selectie.

106. These two varieties **will** generally **continue** to be exposed to the same conditions which made their parents variable, ...

1860 - Die twee rassen **blijven** gewoonlijk onderworpen aan de zelfde voorwaarden welke hunne ouders veranderlijk gemaakt hebben; ...

2000 - Die twee variëteiten **zullen** over het algemeen blootgesteld **blijven** aan dezelfde omstandigheden die hun ouders variabel hebben gemaakt, ...

107. ... and the tendency to variability is in itself hereditary, consequently they **will** tend to vary, and generally to vary in nearly the same manner as their parents varied.

1860 - ... de neiging tot verandering is op zich zelve erfelijk, gevolgelyk **zullen** ook zij naar verandering streven en wel meestal op de zelfde wijze en in de zelfde rigting als hunne ouders gedaan hebben.

2000 - ... en de neiging tot variabiliteit is op zichzelf erfelijk, bijgevolg **zullen** zij de neiging hebben om te variëren, en over het algemeen op vrijwel dezelfde wijze als hun ouders hebben gevarieerd.

108. Moreover, these two varieties, being only slightly modified forms, **will** tend to inherit those advantages which made their common parent (A) more numerous than most of the other inhabitants of the same country; ...

1860 - Bovendien, wijl deze twee rassen slechts zeer weinig gewijzigde vormen zijn, **zullen** zij die voordeelen erven welke hunne ouders tot de talrijksten in de zelfde landstreek gemaakt hebben: ...

2000 - Bovendien **zullen** deze twee variëteiten, aangezien zij slechts licht gemodificeerde vormen zijn, ertoe neigen die voordelen te erven die hun gemeenschappelijke ouder (A) talrijker hebben doen worden dan de meeste andere inwoners van dezelfde landstreek; ...

109. ... they **will** likewise partake of those more general advantages which made the genus to which the parent-species belonged, a large genus in its own country.

1860 - ... ook **zullen** zij deelen in die meer algemeene voordeelen, welke het geslacht, waartoe de oudersoort behoorde, tot een groot geslacht in zijn eigen land maakten.

2000 - ... eveneens **zullen** zij delen in de meer algemene voordelen die het geslacht waartoe de oudersoort behoorde, tot een groot geslacht hebben gemaakt in zijn eigen landstreek.

110. If, then, these two varieties be variable, the most divergent of their variations **will** generally be preserved during the next thousand generations.

1860 - Als dus deze twee rassen veranderlijk zijn, **zal** het meest afwijkende van hunne kenmerken gemeenlijk gedurende de volgende duizend generatiën bewaard blijven.

2000 - Dus als deze twee variëteiten variabel zijn, **zullen** de meest divergerende van hun karakteristieken over het algemeen tijdens de volgende duizend generaties behouden blijven.

111. And after this interval, variety a^1 is supposed in the diagram to have produced variety a^2 , which **will**, owing to the principle of divergence, **differ** more from (A) than did variety a^1 .

1860 - Na dat tijdsverloop wordt er op de teekening voorondersteld dat ras a^1 heeft voortgebracht ras a^2 , welk laatste, overeenkomstig de leer der uiteenspreiding, meer van soort A **verschilt** dan ras a^1 gedaan had.

2000 - En na dit interval wordt in het diagram verondersteld dat variëteit a^1 variëteit a^2 heeft geproduceerd, die, overeenkomstig het principe van divergentie, meer van (A) **zal verschillen** dan variëteit a^1 .

112. Thus the varieties or modified descendants, proceeding from the common parent (A), **will** generally go on increasing in number and diverging in character.

1860 - Derhalve, de rassen of gewijzigde afstammelingen, afkomstig van de soort A, **zullen** in het algemeen toenemen in getal en uiteenloopen in kenmerken.

2000 - Zodoende **zullen** de variëteiten of gemodificeerde afstammelingen die voortkomen uit de gemeenschappelijke ouder (A), in het algemeen doorgaan met in aantal toenemen en divergeren in karakteristieken.

113. I am far from thinking that the most divergent varieties **will** invariably **prevail and multiply**: ...

1860 - Ik geloof volstrekt niet dat de meest uiteenlopende rassen altijd en **noodzakelijk moeten bewaard blijven en zich vermeerderen**.

2000 - Ik denk zeker niet dat de meest divergerende variëteiten steevast **de overhand krijgen en zich vermenigvuldigen**; ...

114. ... for natural selection **will** always act according to the nature of the places which are either unoccupied or not perfectly occupied by other beings; ...

1860 - ... want de natuurkeus **zal** altijd handelen in overeenstemming met de natuur van de plaatsen, welke of onbezet of onvolkomen bezet zijn door andere schepselen.

2000 - ... want natuurlijke selectie **zal** altijd werkzaam zijn in overeenstemming met de aard van de plaatsen die ofwel onbezet ofwel niet volkomen bezet zijn door andere wezens; ...

115. ... and this **will** depend on infinitely complex relations.

1860 - *zin niet vertaald; weggelaten*

2000 - ... en dit **is** afhankelijk van oneindig complexe relaties.

116. But as a general rule, the more diversified in structure the descendants from any one species can be rendered, the more places they **will** be enabled to seize on, ...

1860 - Doch als regel mogen wij aannemen, dat hoe meer uiteenlopend in ligchaamsinrigting de afstammelingen van eene soort kunnen gemaakt worden, des te meer plaatsen zij **zullen** kunnen bezetten, ...

2000 - Maar als algemene regel geldt: hoe meer gediversifieerd in structuur de afstammelingen van iedere soort kunnen worden gemaakt, des te meer plaatsen **zullen** zij kunnen bemachtigen, ...

117. ... and the more their modified progeny **will** be increased.

1860 - ... en des te meer **zullen** hunne gewijzigde nakomelingen toenemen in getal.

2000 - ... en des te meer **zal** hun gemodificeerde nakomelingschap toenemen.

118. As all the modified descendants from a common and widely-diffused species, belonging to a large genus, **will** tend to partake of the same advantages which made their parent successful in life, ...

1860 - Alle gewijzigde afstammelingen van eene groote en ver verspreide soort tot een groot geslacht behorende, **zullen** naar de zelfde voordeelen streven, welke hunne voorouders wel deden slagen in den strijd des levens: ...

2000 - Aangezien alle gemodificeerde afstammelingen van een algemene en wijdverspreide soort, die tot een groot geslacht behoort, gewoonlijk deel **zullen** hebben aan dezelfde voordelen die hun ouder succesvol hebben gemaakt in het leven, ...

119. ... they **will** generally go on multiplying in number as well as diverging in character: ...

1860 - ... zij **zullen** in het algemeen voortgaan en toenemen in getal en in uiteenspreiding der kenmerken; ...

2000 - ... **zullen** zij over het algemeen doorgaan met zowel zich vermenigvuldigen in aantal als divergeren in karakteristieken - ...

120. The modified offspring from the later and more highly improved branches in the lines of descent, **will**, it is probable, often take the place of, and so destroy, the earlier and less improved branches: ...

1860 - De gewijzigde afstammelingen van de latere en hooger ontwikkelde takken van de opklimmende lijn **zullen** zeer waarschijnlijk de plaats innemen van en derhalve vernietigen de vroegere en minder ontwikkelde takken; ...

2000 - De gemodificeerde nakomelingen van de latere en meer verbeterde takken van de afstammingslijn **zullen** waarschijnlijk de plaats innemen van de vroegere en minder verbeterde takken, en deze zodoende vernietigen: ...

121. In some cases I do not doubt that the process of modification **will** be confined to a single line of descent, ...

1860 - Ik geloof dat in sommige gevallen de wijzigingen bepaald **zullen** worden tot een enkelen opklimmenden tak, ...

2000- In sommige gevallen twijfel ik er niet aan dat het proces van modificatie beperkt **zal** worden tot een enkele afstammingslijn, ...

122. ... and the number of the descendants **will** not be increased;...

1860 - ... en het getal der afstammelingen **zal** niet toenemen, ...

2000 - ...en dat het aantal afstammelingen niet **zal** toenemen;...

123. After ten thousand generations, species (A) is supposed to have produced three forms, a^{10} , f^{10} , and m^{10} , which, from having diverged in character during the successive generations, **will have come to differ** largely, but perhaps unequally, from each other and from their common parent.

1860 - Na tienduizend generatiën stellen wij dat soort A heeft voortgebracht drie vormen a^{10} , f^{10} en m^{10} , welke, wijl hunne kenmerken gedurende de opvolgende generatiën zóó ver uiteengespreid, zóó uiteenlopend zijn geworden, nu misschien in ongelijke mate zoowel onderling van elkander als van hunnen gemeenschappelijken voorvader **verschillen**.

2000 - Na tienduizend generaties wordt verondersteld dat soort (A) drie vormen heeft geproduceerd, a^{10} , f^{10} en m^{10} , die, omdat ze tijdens de opeenvolgende generaties zijn gedivergeerd in karakteristieken, sterk maar misschien in ongelijke mate **zijn gaan verschillen** van elkaar en van hun gemeenschappelijke ouder.

124. In each genus, the species, which are already extremely different in character, **will** generally tend to produce the greatest number of modified descendants; ...

1860 - In elk geslacht **zullen** de soorten, welke reeds zeer onderscheiden in kenmerken zijn, in het algemeen streven om het grootste getal gewijzigde nakomelingen voort te brengen, ...

2000 - Bij ieder geslacht **zullen** over het algemeen de soorten die reeds uitermate verschillend zijn in karakteristieken, geneigd zijn het grootste aantal gemodificeerde afstammelingen te produceren; ...

125. ... for these **will** have the best chance of filling new and widely different places in the polity of nature: ...

1860 - ... want dezen **zullen** de meeste kans hebben om nieuwe en zeer verschillende plaatsen in de huishouding der natuur te bezetten; ...

2000 - ... want deze **zullen** de meeste kans hebben om nieuwe en zeer verschillende plaatsen in het bestel van de natuur op te vullen - ...

126. But during the process of modification, represented in the diagram, another of our principles, namely that of extinction, **will have played** an important part.

1860 - Maar gedurende die wijzigingen en veranderingen **speelde** ook een andere werker eene zeer belangrijke rol: namelijk de **u i t s t e r v i n g**.

2000 - Maar gedurende het modificatieproces dat is weergegeven in het diagram, **zal** ook een ander van onze principes, namelijk dat van extinctie, een belangrijke rol **hebben gespeeld**.

127. ... there **will** be a constant tendency in the improved descendants of any one species to supplant and exterminate in each stage of descent their predecessors and their original parent.

1860 - ... zoo **zal** er een voortdurend streven zijn in de verbeterde afstammelingen eener soort, om hunne voorgangers, ja zelfs om hunne eigene ouders te verdringen en uit te roeien.

2000 - ... **zal** er een voortdurende tendens bestaan bij de verbeterde afstammelingen van elke soort om hun voorlopers en hun oorspronkelijke ouder tijdens elke afstammingsfase te verdringen en uit te roeien.

128. For it should be remembered that the competition **will** generally be most severe between those forms which are most nearly related to each other in habits, constitution, and structure.

1860 - Want, wij herinneren ons hetgeen vroeger bewezen is, de mededinging **zal** in het algemeen des te grooter zijn, hoe nader de vormen aan elkander verwant zijn in gewoonten, levenswijzen en lichaamsinrigting.

2000 - Want men herinnert zich dat de competitie in het algemeen het hevigst **zal** zijn tussen de vormen die het meest aan elkaar zijn gerelateerd in gewoonten, constitutie en structuur.

129. Hence all the intermediate forms between the earlier and later states, that is between the less and more improved state of a species, as well as the original parent-species itself, **will** generally tend to become extinct.

1860 - Daarom **zullen** alle tusschenvormen, allen die staan tusschen den minst en den meest verbeterden toestand eener soort, zoowel als de oudersoort zelve gewoonlijk aan uitroeiing zijn blootgesteld.

2000 - Daardoor **zullen** alle intermediaire vormen tussen de vroegere en latere stadia, dat wil zeggen tussen de minder en de meer verbeterde stadia van een soort, evenals de oudersoort zelf, in het algemeen ertoe neigen uit te sterven.

130. So it probably **will** be with many whole collateral lines of descent, ...

1860 - Dat **zal** waarschijnlijk het geval zijn met geheele zijdelingsche lijnen, ...

2000 - Dat **zal** waarschijnlijk ook het geval zijn met vele complete zijdelings verwante afstammingslijnen, ...

131. ... which **will** be conquered by later and improved lines of descent.

1860 - ... welke door later komende en verbeterde lijnen **zullen** worden overwonnen.

2000 - ... die door latere en verbeterde stamlijnen **zullen** worden overwonnen.

132. ... species (A) and all the earlier varieties **will** have become extinct, ...

1860 - ... dan **zullen** soort A en alle vroegere rassen uitgeroeid zijn geworden, ...

2000 - ... **zullen** soort (A) en alle vroegere variëteiten zijn uitgestorven, ...

133. ... and (I) **will** have been replaced by six (n^{14} to z^{14}) new species.

1860 - ... en soort I **zal** vervangen zijn geworden door zes nieuwe soorten n^{14} tot z^{14} .

2000 - ... en (I) **zal** zijn vervangen door zes nieuwe soorten (n^{14} tot z^{14}).

134. Their modified descendants, fourteen in number at the fourteen-thousandth generation, **will** probably have inherited some of the same advantages: ...

1860 - Hare gewijzigde afstammelingen, veertien in getal bij de veertienduizendste generatie, **zullen** waarschijnlijk eenigen van die zelfde voordeelen geërfd hebben; ...

2000 - Hun gemodificeerde afstammelingen, veertien in getal bij de veertienduizendste generatie, **zullen** waarschijnlijk iets van dezelfde voordelen hebben geërfd; ...

135. It seems, therefore, to me extremely probable that they **will** have taken the places of, and thus exterminated, not only their parents (A) and (I), but likewise some of the original species which were most nearly related to their parents.

1860 - Daarom komt het mij voor hoogst waarschijnlijk te zijn, dat zij de plaatsen **zullen** hebben ingenomen van, en dus uitgeroeid zullen hebben niet slechts hunne eigene ouders A en I, maar ook eenigen van de oorspronkelijke soorten, die het naast aan hunne ouders verwant waren.

2000 - Het lijkt mij dus uiterst waarschijnlijk dat zij niet alleen de plaatsen **zullen** hebben ingenomen van de ouders (A) en (I), en deze aldus hebben uitgeroeid, maar op dezelfde manier ook van sommige van de oorspronkelijke soorten die het meeste verwant waren aan hun ouders.

136. Hence very few of the original species **will** have transmitted offspring to the fourteen-thousandth generation.

1860 - Daardoor **zullen** er slechts weinig oorspronkelijke soorten geweest zijn, die afstammelingen tot de veertienduizendste generatie hebben nagelaten.

2000 - Daarom **zullen** slechts zeer weinig oorspronkelijke soorten nakomelingschap hebben overgeleverd tot in de veertienduizendste generatie.

137. The new species in our diagram descended from the original eleven species, **will** now be fifteen in number.

1860 - De nieuwe soorten, die volgens onze teekening van ,de elf oorspronkelijken afstammen, **zullen** nu vijftien in getal zijn.

2000 - De nieuwe soorten in ons diagram, die van de elf oorspronkelijke soorten afstammen, **zullen** nu vijftien in getal zijn.

138. Owing to the divergent tendency of natural selection, the extreme amount of difference in character between species a^{14} and z^{14} **will** be much greater than that between the most different of the original eleven species.

1860 - Ten gevolge van de uiteenspreiding der kenmerken door de natuurkeus **zal** het verschil in kenmerken tusschen de soorten a^{14} en z^{14} veel grooter zijn dan hetwelk tusschen de oorspronkelijke soorten A en L bestond.

2000 - Op grond van de neiging tot divergeren van natuurlijke selectie **zal** de uiterste hoeveelheid verschil in karakteristieken tussen de soorten a^{14} en z^{14} veel groter zijn dan tussen de meest verschillende van de oorspronkelijke elf soorten.

139. The new species, moreover, **will** be allied to each other in a widely different manner.

1860 - Bovendien **zullen** ook de nieuwe soorten op eene geheel andere wijze met elkander verbonden zijn.

2000 - Bovendien **zullen** de nieuwe soorten op een geheel andere wijze met elkaar gelieerd zijn.

140. Of the eight descendants from (A) the three marked a^{14} , q^{14} , p^{14} , **will** be nearly related from having recently branched off from a^{10} ; ...

1860 - Van de acht afstammelingen van A **zullen** de drie gemerkt a^{14} , q^{14} en p^{14} na verwant aan elkander zijn, omdat zij niet zeer lang geleden uit a^{10} ontsprongen zijn.

2000 - Van de acht afstammelingen van (A) **zullen** de drie aangeduid met a^{14} , q^{14} en p^{14} nauw aan elkaar verwant zijn, omdat zij recentelijk zijn afgetakt van a^{10} .

141. b^{14} and f^{14} , from having diverged at an earlier period from a^5 , **will** be in some degree distinct from the three first-named species; ...

1860 - Doch b^{14} en f^{14} , wyl zij in een vroeger tijdvak uit a^5 ontsprongen zijn, **zullen** zich in sommige opzigten van de drie straks genoemde soorten onderscheiden.

2000 - Maar b^{14} en f^{14} **zullen**, omdat zij in een eerdere periode van a^5 zijn gedivergeerd, in zekere mate verschillend zijn van de drie eerstgenoemde soorten.

142. ... and lastly, o^{14} , e^{14} , and m^{14} , **will** be nearly related one to the other, ...

1860 - Eindelijk o^{14} , e^{14} en m^{14} **zullen** wel onderling na verwant zijn, ...

2000 - Ten slotte **zullen** o^{14} , e^{14} , en m^{14} onderling nauw verwant zijn, ...

143. ... but from having diverged at the first commencement of the process of modification, **will be** widely **different** from the other five species, ...

1860 - ... maar wijl zij reeds in het eerst toen er wijzigingen te voorschijn kwamen, afge-
weken zijn, **zullen** zij nu zeer veel van de vijf andere soorten **moeten verschillen**, ...

2000 - ... maar omdat zij vanaf het eerste begin van het modificatieproces zijn gaan
divergeren **zullen** zij sterk **verschillend zijn** van de andere vijf soorten, ...

144. The six descendants from (I) **will** form two sub-genera or even genera.

1860 - De zes afstammelingen van I **zullen** twee ondergeslachten of zelfs geslachten vormen.

2000 - De zes afstammelingen van (I) **zullen** twee ondergeslachten of zelfs geslachten
vormen.

145. ... the six descendants from (I) **will**, owing to inheritance, **differ** considerably from the
eight descendants from (A); ...

1860 - ... zoo **verschillen** de zes afstammelingen van I, reeds ten gevolge van de erfelijkheid
alleen, grootelijks van de acht afstammelingen van A; ...

2000 - ... **zullen** de zes afstammelingen van (I) ten gevolge van de erfelijkheid aanzienlijk
verschillen van de acht afstammelingen van (A); ...

146. Hence the six new species descended from (I), and the eight descended from (A), **will**
have to be ranked as very distinct genera, or even as distinct sub-families.

1860 - Daarom **moeten** de zes nieuwe soorten, van I afkomstig, en de acht die van A
afstammen, als zeer onderscheidene geslachten, ja zelfs als o n d e r f a m i l i ë n beschouwd
worden.

2000 - Daarom **zullen** de zes nieuwe soorten die van (I) afstammen en de acht die van (A)
afstammen, gerangschikt **moeten** worden als zeer verschillende geslachten, of zelfs als aparte
onderfamilies.

147. In this case, its affinities to the other fourteen new species **will** be of a curious and
circuitous nature.

1860 - In dit geval **zullen** hare betrekkingen tot de andere veertien nieuwe soorten zeer
zonderling en zamengesteld zijn.

2000 - In dit geval **zullen** zijn affiniteiten met de andere veertien nieuwe soorten van
merkwaardige en omslachtige aard zijn.

148. ... it **will** be in some degree intermediate in character between the two groups descended from these species.

1860 - ... **zal** zij in zekere opzichten staan tusschen de twee groepen, welke van die soorten afkomstig zijn.

2000 - ... **zal** hij in bepaalde mate intermediair zijn van karakter, tussen de twee groepen die afstammen van deze twee soorten in.

149. ... the new species (F^{14}) **will** not be directly intermediate between them, but rather between types of the two groups; ...

1860 - ... **zal** de nieuwe soort F^{14} niet onmiddellijk daar tusschen in staan, maar eerder tusschen twee grondvormen van de twee groepen: ...

2000 - ... **zal** de nieuwe soort (F^{14}) niet direct intermediair zijn ten opzichte van hen, maar veeleer ten opzichte van de typen van de twee groepen; ...

150. ... and every naturalist **will** be able to bring some such case before his mind.

1860 - ... elk natuurkundige **zal** zich zulke gevallen kunnen voorstellen.

2000 - ... en iedere natuuronderzoeker **zal** zich zulke gevallen voor de geest kunnen halen.

151. ... the forms marked a^{14} to p^{14} , those marked b^{14} and f^{14} , and those marked o^{14} to m^{14} , **will** form three very distinct genera.

1860 - ... dan **zullen** de vormen gemerkt met a^{14} tot p^{14} , die met b^{14} tot f^{14} , en die met o^{14} tot m^{14} , drie zeer verschillende geslachten uitmaken.

2000 - ... **zullen** de vormen aangeduid met a^{14} tot p^{14} die aangeduid met b^{14} tot f^{14} , en die aangeduid met o^{14} tot m^{14} , drie sterk onderscheiden geslachten vormen.

152. We shall also have two very distinct genera descended from (I) and as these latter two genera, both from continued divergence of character and from inheritance from a different parent, **will differ** widely from the three genera descended from (A), ...

1860 - Wij zullen ook twee zeer onderscheidene geslachten hebben die van I afkomstig zijn, en daar deze twee geslachten zoowel door aanhoudende uiteenspreiding der kenmerken als door de erfelijkheid zeer veel **verschillen zullen** van de drie geslachten, welke van A afkomstig zijn, ...

2000 - We zullen ook twee sterk onderscheiden geslachten hebben die van (I) afstammen, en aangezien deze laatstgenoemde twee geslachten - zowel door voortdurende divergentie van karakteristieken als door overerving van een verschillende ouder - sterk **verschillen** van de drie geslachten die van (A) afstammen, ...

153. ... the two little groups of genera **will** form two distinct families, ...

1860 - zoo **zullen** de twee kleine groepen van geslachten twee onderscheidene f a m i l i ë n [...] vormen.

2000 - ... **zullen** de twee kleine groepen geslachten twee onderscheiden families vormen, ...

154. And the two new families, or orders, **will** have descended from two species of the original genus; ...

1860 - En de twee nieuwe familiën of orden **zullen** afkomstig zijn van t w e e s o o r t e n van het oorspronkelijke geslacht, ...

2000 - En de twee nieuwe families, of ordes, **zullen** afstammen van twee soorten van het oorspronkelijke geslacht, ...

155. ... for as natural selection acts through one form having some advantage over other forms in the struggle for existence, it **will** chiefly act on those which already have some advantage; ...

1860 - ... want als de natuurkeus zich vooral vestigt op eenen vorm die eenig voordeel bezit boven andere vormen in den strijd des levens, dan spreekt het van zelf dat zij zich vooral **zal** bepalen tot zulke vormen, die reeds eenig voordeel bezitten: ...

2000 - ... want aangezien natuurlijke selectie werkzaam is doordat een vorm in de strijd om het bestaan een of ander voordeel krijgt ten opzichte van andere vormen, **zal** zij vooral inwerken op diegenen die reeds enig voordeel hebben; ...

156. Hence, the struggle for the production of new and modified descendants, **will** mainly lie between the larger groups, which are all trying to increase in number.

1860 - Derhalve **zal** de strijd om nieuwe en gewijzigde nakomelingen voort te brengen, voornamelijk gevoerd worden tusschen de grootere groepen, welke allen in getal trachten toe te nemen.

2000 - Daarom **zal** de strijd voor de productie van nieuwe en gemodificeerde afstammelingen voornamelijk worden gevoerd tussen de grotere groepen, die allemaal trachten in aantal toe te nemen.

157. One large group **will** slowly conquer another large group, reduce its numbers, and thus lessen its chance of further variation and improvement.

1860 - De eene groote groep **zal** langzamerhand eene andere groote groep overwinnen, in getal doen verminderen en haar derhalve de mogelijkheid tot verdere veranderingen en verbeteringen meer en meer benemen.

2000 - Een grote groep **zal** langzamerhand een andere grote groep overwinnen, haar aantallen reduceren en zodoende haar kansen op verdere variatie en verbetering verminderen.

158. Within the same large group, the later and more highly perfected sub-groups, from branching out and seizing on many new places in the polity of Nature, **will** constantly tend to supplant and destroy the earlier and less improved sub-groups.

1860 - In die zelfde groep **zullen** de latere en hooger ontwikkelde ondergroepen, door zich te vertakken en zich op vele nieuwe plaatsen in de huishouding der natuur te vestigen, steeds streven om de vroegere en minder verbeterde ondergroepen te verdringen en te vernietigen.

2000 - In diezelfde grote groep **zullen** de latere en hoger geperfectioneerde ondergroepen, door zich af te takken en veel nieuwe plaatsen in het bestel van de natuur in beslag te nemen, er voortdurend toe neigen de eerdere en minder verbeterde ondergroepen te verdringen en te vernietigen.

159. Small and broken groups and sub-groups **will** finally tend to disappear.

1860 - Kleine en verbrokkelde groepen en ondergroepen **zullen** eindelijk verdwijnen.

2000 - Kleine, verbrokkelde groepen en ondergroepen **zullen** uiteindelijk geneigd zijn te verdwijnen.

160. Looking to the future, we can predict that the groups of organic beings which are now large and triumphant, [...], **will** for a long period continue to increase.

1860 - Wij mogen voorspellen voor de toekomst dat die groepen van bewerktuigde wezens, welke nu groot zijn en anderen overwinnen [...], nog langen tijd aaneen **zullen** volhouden met zich uit te breiden en te vermeerderen.

2000 - Wanneer we naar de toekomst kijken, kunnen we voorspellen dat de groepen organische wezens die nu groot zijn en zegevieren, [...], zich gedurende een lange periode **zullen** blijven vermeerderen.

161. But which groups **will** ultimately prevail, no man can predict; ...

1860 - Doch welke groepen er ten laatste **zullen** overblijven kan geen mensch voorzeggen: ...

2000 - Maar welke groepen uiteindelijk de overhand **zullen** krijgen, kan geen mens voorspellen; ...

162. ... owing to the continued and steady increase of the larger groups, a multitude of smaller groups **will** become utterly extinct, and leave no modified descendants; ...

1860 - ... ten gevolge van de steeds en onophoudelijk voortgaande toeneming der grootere groepen, er eene menigte van kleinere groepen ten laatste **zullen** uitsterven en dat zij geene gewijzigde afstammelingen **zullen** achterlaten, ...

2000 - ... ten gevolge van de voortgaande en gestage toename van de grotere groepen, een veelheid aan kleinere groepen uiteindelijk volledig **zal** uitsterven en geen gemodificeerde afstammelingen **zal** nalaten; ...

163. ... and consequently that of the species living at any one period, extremely few **will** transmit descendants to a remote futurity.

1860 - ... en gevolgelyk dat van de soorten, die in het eene of andere tijdvak leven, uiterst weinigen nakomelingen in een ver verwijderd tijdperk **zullen** hebben.

2000 - ... en bijgevolg dat van de soorten die een bepaald tijdvak leven, uiterst weinige afstammelingen **zullen** overdragen naar de verre toekomst.

164. But if variations useful to any organic being do occur, assuredly individuals thus characterised **will** have the best chance of being preserved in the struggle for life; ...

1860 - Doch als er veranderingen geschieden die voor eenig schepsel nuttig zijn, dan **zullen** voorzeker de individuen welke dat voordeel genieten, de meeste kans hebben om in den strijd voor het bestaan behouden te blijven, ...

2000 - Maar als er wel variaties voorkomen die nuttig zijn voor een organisch wezen, **zullen** individuen die zo gekenmerkt zijn stellig de meeste kans hebben om behouden te blijven in de strijd om het leven; ...

165. ... and from the strong principle of inheritance they **will** tend to produce offspring similarly characterised.

1860 - ...en ten gevolge van de erfelykheid **zullen** zij ongetwijfeld nakomelingen voortbrengen, die eveneens bevoordeeld zijn.

2000 - ... en op grond van het krachtige principe van erfelykheid **zullen** zij ertoe neigen nakomelingen te produceren die vergelijkbaar gekenmerkt zijn.

166. Amongst many animals, sexual selection **will** give its aid to ordinary selection, by assuring to the most vigorous and best adapted males the greatest number of offspring.

1860 - Onder vele dieren **zal** de s e x u e l e k e u s de natuurkeus to hulp komen, om to waken dat de krachtigste en meest geschikte mannetjes het grootste getal jongen zullen voortbrengen.

2000 - Bij veel dieren **zal** seksuele selectie de gewone selectie te hulp komen, door ervoor te zorgen dat de krachtigste en best aangepaste mannetjes het grootste aantal nakomelingen voortbrengen.

167. Sexual selection **will** also give characters useful to the males alone, in their struggles with other males.

1860 - Ook **zal** de sexuele keus aan de mannelijke individuen alleen bijzondere kenmerken geven, die hen van nut zijn in hunnen strijd tegen andere mannetjes.

2000 - Seksuele selectie **zal** ook karakteristieken geven die alleen nuttig zijn voor de mannelijke dieren, in hun gevechten met andere mannelijke dieren.

168. ... the more diversified these descendants become, the better **will** be their chance of succeeding in the battle of life.

1860 - Daarom, hoe meer gewijzigd en uiteenlopend de wezens, die van de eene of andere soon afstammen, worden, des to grooter **zal** hunne kans op overwinning zijn in den strijd des levens.

2000 - ... **zal** daarom de kans op slagen in het gevecht om het leven toenemen naarmate deze afstammelingen meer gediversifieerd worden.

169. Thus the small differences distinguishing varieties of the same species, **will** steadily tend to increase till they come to equal the greater differences between species of the same genus, or even of distinct genera.

1860 - Daardoor **trachten** de geringe verschillen, die de rassen der zelfde soort onderscheiden, steeds grooter to worden, totdat zij gelijk worden aan de grootere verschillen tusschen de soorten van het zelfde geslacht, of zelfs van onderscheidene geslachten.

2000 - Zodoende **zullen** de kleine verschillen waardoor variëteiten zich onderscheiden, ertoe neigen gestaag groter te worden, totdat zij de grotere verschillen tussen soorten van hetzelfde geslacht, of zelfs van verschillende geslachten evenaren.

170. ... and these **will** tend to transmit to their modified offspring that superiority which now makes them dominant in their own countries.

1860 - ... en dat dezen aan hare gewijzigde afstammelingen die voordeelen **trachten** over te dragen, welke haar tot de heerschende soorten in haar eigen gewest waken.

2000 - ... en dat deze **ertoe neigen** de superioriteit die hen nu dominant maakt in hun eigen landstreken, over te dragen aan hun gemodificeerde nakomelingen.

WILL (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
1	HOW will the struggle for existence, discussed too briefly in the last chapter, act in regard to variation?	1	Hoe kan de strijd voor het bestaan, dien wij al te kort in het vorige hoofdstuk moesten behandelen, invloed hebben op het ontstaan van veranderingen?	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards possibility
2	... and consequently how poor will his products be ...	2	... en hoe armzalig en klein moeten zijne voortbrengselen zijn ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards necessity
5	These modifications will no doubt affect, through the laws of correlation, the structure of the adult; ...	5	Zulke wijzigingen moeten ongetwijfeld, door het wederkeerige verband in de ontwikkeling der ligchaamsdeelen, het ligchaam van het volkomene dier veranderen; ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards necessity
36	...and thus, in the long run, the influence of intercrosses, even at rare intervals, will be great.	36	... en derhalve moet de uitwerking van kruisingen zelfs met lange tusschenpoozen in den loop des tijds zeer groot worden.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards necessity
41	... the total number of the individuals supported on it will necessarily be very small; ...	41	... moet het getal der individuen, die er in leven, natuurlijk en noodzakelijk zeer klein zijn; ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards necessity
83	Many will exclaim that ...	83	Men zou kunnen beweren dat ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards possibility
86	... it follows that as each selected and favoured form increases in number, so will the less favoured forms decrease and become rare.	86	... volgt daaruit dat, als elke uitverkorene en begunstigde vorm in getal toeneemt, de minder begunstigde vormen moeten verminderen en zeldzaam worden.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards necessity

WILL (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
95	As the differences slowly become greater, the inferior animals with intermediate characters, being neither very swift nor very strong, will have been neglected, ...	95	Toen op die wijze het verschil langzamerhand grooter werd, moeten de minder goede dieren, die noch zeer vlug en ligt, noch zeer sterk en zwaar waren, verwaarloosd zijn geworden, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards necessity
96	... and will have tended to disappear.	96	... en derhalve moesten zij uitsterven.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from quasi-certainty towards necessity
103	The accompanying diagram will aid us in understanding this rather perplexing subject.	103	De bijgevoegde teekening moge den lezer behulpzaam zijn om dit vrij ingewikkelde onderwerp te begrijpen.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards possibility
113	I am far from thinking that the most divergent varieties will invariably prevail and multiply : ...	113	Ik geloof volstrekt niet dat de meest uiteenlopende rassen altijd en noodzakelijk moeten bewaard blijven en zich vermeerderen .	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from improbability towards possibility
143	... but from having diverged at the first commencement of the process of modification, will be widely different from the other five species, ...	143	... maar wijl zij reeds in het eerst toen er wijzigingen te voorschijn kwamen, afgeweken zijn, zullen zij nu zeer veel van de vijf andere soorten moeten verschillen , ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards necessity

WILL (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
10	... I cannot find one case which will bear investigation.	10	... kan ik geen enkel geval ontdekken dat toetsing kan doorstaan.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards possibility
17	But if an occasional cross be indispensable, the fullest freedom for the entrance of pollen from another individual will explain this state of exposure, ...	17	Maar als een incidentele kruising onontbeerlijk is, kan de grootste vrije toegang voor stuifmeel van een ander individu deze staat van blootstelling verklaren, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from certainty towards possibility
25	In man's methodical selection, a breeder selects for some definite object, and free intercrossing will wholly stop his work.	25	Bij de methodische selectie van de mens selecteert een kweker met een of ander welbepaald doel, en vrije kruising zou zijn werk geheel stilzetten.	P	M's attitude towards the proposition	different	more tentative

4.2.2 May

1. Under domestication, it **may** be truly said that the whole organisation becomes in some degree plastic.

1860 - In den tammen staat, **mogen** wij met volle regt zeggen, wordt de geheele bewerktuiging vervormbaar.

2000 - Onder domesticatie, zo **mag** terecht worden gezegd, wordt de gehele organisatie in zekere mate plastisch.

2. On the other hand, we **may** feel sure that any variation in the least degree injurious would be rigidly destroyed.

1860 - En aan den anderen kant, wij **kunnen** zeker zijn dat de eene of andere verandering, al is zij slechts zeer weinig ten nadeele van het individu, onvermijdelijk uitgeroeid zal worden.

2000 - Anderzijds **mogen** wij er zeker van zijn dat elke verandering die maar in de geringste mate schadelijk is, rigoureuus zal worden vernietigd.

3. We **may** conclude, [...], that any change in the numerical proportions of some of the inhabitants, [...], would most seriously affect many of the others.

1860 - Wij **mogen** besluiten [...], dat eene verandering in de betrekkelijke getalen der bewoners, [...], velen dier schepselen op eene ernstige wijze zou treffen.

2000 - [...], **mogen** wij concluderen dat iedere verandering in de numerieke verhoudingen tussen sommige van de inwoners, [...], veel andere bewoners aanzienlijk zou beïnvloeden.

4. And as foreigners have thus everywhere beaten some of the natives, we **may** safely conclude that the natives might have been modified with advantage, so as to have better resisted such intruders.

1860 - En als vreemdelingen dus bijna overal de inboorlingen hebben kunnen verdringen en overwinnen, dan **mogen** wij aannemen dat daar, waar zulks niet is gebeurd, de inboorlingen zóó tot hun voordeel gewijzigd waren geworden, dat zij aan die indringers weerstand hebben kunnen bieden.

2000 - En gezien het feit dat vreemdelingen zo overal sommige van de inboorlingen hebben verslagen, **mogen** we rustig aannemen dat de inboorlingen met voordeel gemodificeerd hadden kunnen worden om beter weerstand te kunnen bieden aan de indringers.

5. As man can produce and certainly has produced a great result by his methodical and unconscious means of selection, what **may** not nature effect?

1860 - Als de mensch eene zeer groote uitkomst verkrijgen kan en ook werkelijk verkregen heeft door zijne opzettelijke of onopzettelijke keus, wat **zal** de natuur dan niet **kunnen** doen!

2000 - Als de mens een formidabel resultaat kan verkrijgen en zeker ook heeft verkregen door zijn methodische en onbewuste selectiemiddelen, wat **kan** de natuur dan wel niet verrichten?

6. Man can act only on external and visible characters: nature cares nothing for appearances, except in so far as they **may** be useful to any being.

1860 - De mensch kan slechts naar uitwendige en zichtbare kenmerken handelen: de natuur oordeelt niet naar den uiterlijken schijn, uitgezonderd in die gevallen waarin het voorkomen of het uitzigt nuttig **kan** zijn voor het scheepsel.

2000 - De mens kan slechts iets doen met uitwendige en zichtbare karakteristieken; de natuur bekommert zich niet om uiterlijkheden, behalve voorzover deze nuttig **kunnen** zijn voor een wezen.

7. Under nature, the slightest difference of structure or constitution **may** well turn the nicely-balanced scale in the struggle for life, and so be preserved.

1860 - In de natuur **is** de geringste wijziging voldoende om de schaal des bestaans te doen doorslaan, en zodoende blijft zij in wezen.

2000 - In de natuur **kan** het geringste verschil in structuur of constitutie de fijntjes in evenwicht staande schaal van de strijd om het leven doen doorslaan, en zodoende kan het behouden blijven.

8. It **may** be said that natural selection is daily and hourly scrutinising, throughout the world, every variation, even the slightest; ...

1860 - In beeldsprakigen zin **mogen** wij zeggen dat de natuurkeus elken dag en elk uur, ja elk oogenblik de geheele wereld doorsnuffelt, om elke wijziging, zelfs de geringste, op te sporen, ...

2000 - Het **mag** worden gezegd dat de natuurlijke selectie iedere dag en ieder uur bezig is om overal ter wereld iedere variatie, zelfs de geringste, in detail te onderzoeken; ...

9. Although natural selection can act only through and for the good of each being, yet characters and structures, which we are apt to consider as of very trifling importance, **may** thus be acted on.

1860 - De natuurkeus kan niet anders dan ten nutte van het schepsel werken, en zoo zien wij dat zij ook opmerkzaam **is** op dingen, die ons als van zeer weinig belang voorkomen.

2000 - Alhoewel natuurlijke selectie alleen door en in het voordeel van ieder wezen kan werken, **kan** zij haar werking uitoefenen op karakteristieken en structuren die wij als nauwelijks van belang beschouwen.

10. Natural selection **may** modify and adapt the larva of an insect to a score of contingencies, wholly different from those which concern the mature insect.

1860 - de natuurkeus **kan** op de schepselen werken en hen wijzigen in elken leeftijd, en door de erfelijkheid der wijzigingen ook op de jongen.

2000 - Natuurlijke selectie **kan** de larve van een insect modificeren en aanpassen aan een hele reeks omstandigheden die sterk verschillen van wat voor het volwassen insect van belang is.

11. ... and though statements to this effect **may** be found in works of natural history, I cannot find one case which will bear investigation.

1860 – *zin niet vertaald; weggelaten*

2000 - ... en alhoewel er uitspraken van die strekking te vinden zijn in natuurhistorische boeken, kan ik geen enkel geval ontdekken dat toetsing kan doorstaan.

12. The males of carnivorous animals are already well armed; though to them and to others, special means of defence **may** be given through means of sexual selection, as the mane to the lion, the shoulder-pad to the boar, and the hooked jaw to the male salmon; ...

1860 - De mannetjes van vleeschetende dieren zijn reeds wel gewapend genoeg, ofschoon er zoowel aan hen als aan anderen bij zondere middelen van verdediging **kunnen** geschonken zijn, door middel van de sexuele keus, - de manen van den leeuw; het schouderkussen van den beer (mannelijk varken); de haakvormige kaak van den mannelijken zalm; ...

2000 - De mannetjes van vleesetende dieren zijn reeds goed gewapend; hoewel seksuele selectie aan hen zowel als aan anderen speciale verdedigingsmiddelen **kan** geven, zoals de manen aan de leeuw, het schouderkussen aan het mannelijk everzwijn en de haakvormige kaak aan de mannelijke zalm; ...

13. ...for the shield **may** be as important for victory, as the sword or spear.

1860 - ... want een schild is even belangrijk in een tweegevecht als een zwaard of eene piek.

2000 - ...want het schild kan even belangrijk zijn voor de overwinning als het zwaard of de speer.

14. It **may** appear childish to attribute any effect to such apparently weak means: ...

1860 - Het **moge** kinderachtig schijnen eenig gewigt toe te schrijven aan zulke klaarblijkelijk zoo zwakke middelen: ...

2000 - Het **mag** kinderachtig lijken om enig effect toe te schrijven aan zulke schijnbaar zwakke middelen - ...

15. I **may** add, that, according to Mr. Pierce, there are two varieties of the wolf inhabiting the Catskill Mountains in the United States, ...

1860 - Ik **moet** hier bijvoegen dat, volgens PIERCE, twee rassen van wolven de Catskill-bergen in de Vereenigde Staten bewonen, ...

2000 - Ik **zou** hier **willen** toevoegen dat er volgens dhr. Pierce twee variëteiten wolven leven in de Catskill-bergen in de Verenigde Staten: ...

16. No naturalist doubts the advantage of what has been called the "physiological division of labour;" hence we **may** believe that it would be advantageous to a plant to produce stamens alone in one flower or on one whole plant, and pistils alone in another flower or on another plant.

1860 - Geen natuurkundige twijfelt aan de nuttigheid van hetgeen men de *physiologische verdeling van den arbeid* heeft genoemd; wij **mogen** dus gelooven dat het nuttig voor de plant is meeldraden alleen te bezitten in eene bloem of op eene plant, en stampers alleen in eene andere bloem of op eene andere plant.

2000 - Geen natuuronderzoeker twijfelt aan het voordeel van wat 'fysiologische werkverdeling' is genoemd; wij **mogen** dus geloven dat het voordelig is voor een plant om alleen meeldraden te produceren in een bloem of op een volledige plant, en alleen stampers in een andere bloem of op een andere plant.

17. We **may** suppose the plant of which we have been slowly increasing the nectar by continued selection, to be a common plant; and that certain insects depended in main part on its nectar for food.

1860 - Wij vooronderstellen dat onze nectarleverende plant eene veel voorkomende plant is, en dat zekere insekten bijna geheel van haar afhankelijk zijn.

2000 - We **mogen** veronderstellen dat de plant waarvan we de nectar langzaam hebben laten toenemen door voortdurende selectie, een veelvoorkomende plant is, en dat bepaalde insecten voor hun voedsel grotendeels van haar nectar afhankelijk zijn.

18. This view, I **may** add, was first suggested by Andrew Knight.

1860 - Dit gevoelen werd het eerst door ANDREW KNIGHT geopperd.

2000 - Deze opvatting, **mag** ik toevoegen, werd het eerst naar voren gebracht door Andrew Knight.

19. What reason, it **may** be asked, is there for supposing in these cases that two individuals ever concur in reproduction?

1860 - Waarom, **mag** men vragen, zou men in dit laatste geval moeten vooronderstellen dat twee individuen ooit te zamenkomen ter voortplanting?

2000 - Welke reden, **mag** men vragen, is er om in deze gevallen te veronderstellen dat zich ooit twee individuen verenigen ter voortplanting?

20. In the case of a gigantic tree covered with innumerable flowers, it **may** be objected that pollen could seldom be carried from tree to tree, ...

1860 - In het geval van een reusachtigen boom met eene ontelbare menigte bloemen bedekt, **zou** men **kunnen** meenen dat het stuifmeel zelden van boom tot boom kon worden overgebracht, ...

2000 - In het geval van een reusachtige boom bedekt met ontelbare bloemen, **kan** de tegenwerping worden gemaakt dat stuifmeel zelden kan worden overgebracht van boom naar boom, ...

21. When the sexes are separated, although the male and female flowers **may** be produced on the same tree, we can see that pollen must be regularly carried from flower to flower; ...

1860 - Als de sexen gescheiden zijn, ofschoon de mannelijke en de vrouwelijke bloemen op den zelfden boom **mogen** voorkomen, volgt daaruit dat het stuifmeel altijd van de eene bloem naar de andere moet worden overgebracht;

2000 - Als de seksen gescheiden zijn, kunnen we zien dat stuifmeel altijd van de ene bloem naar de andere moet worden overgebracht, hoewel de mannelijke en de vrouwelijke bloemen aan dezelfde boom **kunnen** worden geproduceerd; ...

22. Finally then, we **may** conclude that in many organic beings, a cross between two individuals is an obvious necessity for each birth; ...

1860 - Wij **mogen** dus ten besluite aannemen: 1, dat bij vele bewerkte wezens eene kruising tusschen twee individuen noodzakelijk is voor elke geboorte; ...

2000 - Tot slot **mogen** wij dus concluderen dat bij veel organische wezens een kruising tussen twee individuen een duidelijke noodzaak is voor iedere geboorte; ...

23. ... for as all organic beings are striving, it **may** be said, to seize on each place in the economy of nature, ...

1860 - ... alle bewerkte wezens streven **als 't ware** om eene plaats in de huishouding der natuur te vervullen, ...

2000 - ... want aangezien alle organische wezens ernaar streven, zo **mag** worden gezegd, om iedere plaats in de economie van de natuur te bezetten, ...

24. Lastly, isolation, by checking immigration and consequently competition, will give time for any new variety to be slowly improved; and this **may** sometimes be of importance in the production of new species.

1860 - Eindelijk zal die zelfde oorzaak, door de aankomst van landverhuizers en dus de mededinging te beletten, tijd laten aan een nieuw ras om langzamerhand verbeterd te kunnen worden, en zelfs **zal** dit somtijds van invloed zijn op het ontstaan van nieuwe soorten.

2000 - Ten slotte zal isolement, door immigratie en dus competitie te belemmeren, iedere nieuwe variëteit de tijd geven om langzaam te worden verbeterd; en dit **kan** soms van belang zijn bij de productie van nieuwe soorten.

25. But we **may** thus greatly deceive ourselves, for to ascertain whether a small isolated area, or a large open area like a continent, has been most favourable for the production of new organic forms, we ought to make the comparison within equal times; and this we are incapable of doing.

1860 - Doch wij bedriegen ons **misschien** ten hoogste door dat te denken; want om te onderscheiden of een kleine afgezonderde omtrek, zooals een eiland, of wel een groote openliggende omtrek, zooals een geheel werelddeel, het gunstigste geweest is voor de voortbrenging van nieuwe bewerkte vormen, zouden wij moeten weten dat beiden even lang bestaan hebben; en dit is ons onmogelijk.

2000 - Maar we **kunnen** ons wat dit betreft erg vergissen, want om te weten te komen of een klein geïsoleerd gebied het meest gunstig is geweest voor de productie van nieuwe organische vormen, of een uitgestrekt, open gebied zoals een continent, zouden we de vergelijking moeten maken met gelijke tijdsruimtes; en we zijn niet in staat om dit te doen.

26. These anomalous forms **may** almost be called living fossils; ...

1860 - Die afwijkende, vreemde vormen **zou** men levende fossielen **mogen** noemen: ...

2000 - Deze abnormale vormen **kunnen** bijna levende fossielen worden genoemd; ...

27. Slow though the process of selection **may** be, ...

1860 - Maar hoe langzaam de natuurkeus ook **moge** werken, ...

2000 - Hoe traag het selectieproces ook **mag** zijn, ...

28. ... if feeble man can do much by his powers of artificial selection, I can see no limit to the amount of change, [...], which **may** be effected in the long course of time by nature's power of selection.

1860 - ...als de zwakke mensch zooveel kan doen door zijne kunstkeus, dan zie ik geene grenzen voor de wisselingen, [...], voor alles wat in den langen loop des tijds voortgebracht **is** geworden door de magt der natuurkeus.

2000 - ... als de zwakke mens zoveel kan doen met zijn vermogen tot kunstmatige selectie, zie ik geen beperking aan de hoeveelheid verandering, [...], die in de loop van lange tijd **kan** worden bewerkstelligd door het selectievermogen van de natuur.

29. But we **may** go further than this; ...

1860 – Doch wij **mogen** nog verder gaan.

2000 - Maar wij **mogen** nog verder gaan: ...

30. Mere chance, as we **may** call it, might cause one variety to differ in some character from its parents, ...

1860 - Veel kans, als wij het zoo **mogen** noemen, mag een ras hebben om in het eene of andere kenmerk te verschillen van zijne ouders,

2000 - Puur toeval, als wij het zo **mogen** noemen, kan veroorzaken dat een variëteit in een bepaalde karakteristiek verschilt van haar ouders, ...

31. Again, we **may** suppose that at an early period one man preferred swifter horses; another stronger and more bulky horses.

1860 - Zoo **mogen** wij ook gelooven dat er altijd menschen geweest zijn die aan ligte, en anderen die aan zware paarden de voorkeur zullen gegeven hebben.

2000 - Zo ook **mogen** wij veronderstellen dat er in een vroege periode een man een voorkeur had voor snellere paarden; een andere voor sterkere en meer lijvige paarden.

32. Here, then, we see in man's productions the action of what **may** be called the principle of divergence, ...

1860 - Hier zien wij dus in de kunstvoortbrengselen van den mensch de werking van hetgeen wij de u i t e e n s p r e i d i n g d e r k e n m e r k e n **willen** noemen: ...

2000 - Hier zien wij dus bij de producties van de mens de werking van wat het principe van divergentie **mag** worden genoemd, ...

33. But how, it **may** be asked, can any analogous principle apply in nature?

1860 - Maar hoe, **zou** men **kunnen** vragen, kan iets dergelijks in den natuurstaat geschieden?

2000 - Maar hoe, **zal** men vragen, kan een dergelijk principe van toepassing zijn in de vrije natuur?

34. And we well know that each species and each variety of grass is annually sowing almost countless seeds; and thus, as it **may** be said, is striving its utmost to increase its numbers.

1860 - Wij weten dat elke soort van gras jaarlijks ontelbare zaadkorrels uitstrooit, en dus, om zoo te zeggen, haar uiterste best doet om zich te vermeerderen.

2000 - En we weten heel goed dat iedere soort en iedere variëteit van gras jaarlijks bijna ontelbaar veel zaden uitzaait; en zo, **mag** men zeggen, haar uiterste best doet om haar aantallen te vermeerderen.

35. Farmers find that they can raise most food by a rotation of plants belonging to the most different orders: nature follows what **may** be called a simultaneous rotation.

1860 - De landbouwer weet zeer goed dat hij de beste vrucht krijgt van zijne velden, door telkens de planten die hij verbouwt te verwisselen met anderen van verschillende orden: de natuur doet volkomen het zelfde.

2000 - Landbouwers constateren dat zij het meeste voedsel kunnen verbouwen door planten van de meest verschillende ordes te laten roteren; de natuur volgt wat men een simultane rotatie **kan** noemen.

36. Most of the animals and plants which live close round any small piece of ground, could live on it (supposing it not to be in any way peculiar in its nature), and **may** be said to be striving to the utmost to live there; ...

1860 - De meeste dieren en planten, welke rondom zekere kleine plek gronds wonen, zouden op die plek kunnen leven - voorondersteld dat zij niet in het eene of andere opzigt zeer bijzonder van natuur was - en doen **als 't ware** hun uiterste best om op die plek te leven.

2000 - De meeste dieren en planten die dicht rond een klein stukje grond leven, zouden erop kunnen leven (verondersteld dat het niet in een of ander opzicht zeer apart van aard is), en men **mag** zeggen dat ze hun uiterste best doen om er te leven.

37. ... and we **may**, I think, at least safely infer that diversification of structure, amounting to new generic differences, would have been profitable to them.

1860 - ... wij **mogen** veilig aannemen dat het verkrijgen van verschillen in ligchaamsinrigting, gevoegd bij nieuwe hoedanigheden, voor hen zeer voordeelig is geweest.

2000 - ... en ik denk dat we rustig **mogen** aannemen dat diversificatie van structuur, neerkomend op nieuwe geslachtsverschillen, voordelig voor hen zou zijn geweest.

38. It **may** be doubted, for instance, whether the Australian marsupials, [...], could successfully compete with these well-pronounced orders.

1860 - W ij **mogen** twifelen of de buideldieren van Nieuw Holland, [...], wel met goeden uitslag de mededinging tegen die goed uitgedrukte orden zouden kunnen volhouden.

2000 - Het **valt** bijvoorbeeld **te** betwijfelen of de Australische buideldieren, [...], met succes de competitie zouden kunnen aangaan met deze goed geprononceerde ordes.

39. After the foregoing discussion, which ought to have been much amplified, we **may**, I think, assume that the modified descendants of any one species will succeed by so much the better as they become more diversified in structure, and are thus enabled to encroach on places occupied by other beings.

1860 - Na al het voorgaande **is** het, dunkt mij, **duidelijk** dat de gewijzigde afstammelingen van eene soort des te beter bestaande zullen kunnen blijven, hoe meer zij in ligchaamsbouw van elkander afwijken en onderling verschillen; en dat zij daardoor in staat zullen geraken om zich op zulke plaatsen te vestigen, die reeds door andere wezens ingenomen waren.

2000 - Na de voorgaande discussie, die eigenlijk veel uitvoeriger had moeten zijn, **mogen** we, denk ik, aannemen dat de gemodificeerde afstammelingen van iedere soort veel beter zullen slagen naarmate ze meer gediversifieerd raken in structuur, en dus in staat zijn binnen te dringen in plaatsen die door andere wezens bezet worden gehouden.

40. The little fan of diverging dotted lines of unequal lengths proceeding from (A), **may** represent its varying offspring.

1860 - De kleine, waaijervormig uiteenlopende, gestippelde lijnen van eene ongelijke lengte, welke uit A voortkomen, **stellen** de veranderde afstammelingen voor.

2000 - De kleine waaier van divergerende stippellijnen van ongelijke lengte die in (A) ontspringen, **kan** zijn variërende afstammelingen voorstellen.

41. The intervals between the horizontal lines in the diagram, **may** represent each a thousand generations; but it would have been better if each had represented ten thousand generations.

1860 - De ruimten tusschen de dwarslopende lijnen van de teekening **verbeelden** allen tijdvakken van duizend generatiën; doch het zou nog beter zijn als wij ons voorstelden, dat elke ruimte tien duizend generatiën verbeeldde.

2000 - De intervallen tussen de horizontale lijnen van het diagram **kunnen** ieder een duizendtal generaties representeren; maar nog beter zou het zijn als elk tienduizend generaties zou representeren.

42. We **may** continue the process by similar steps for any length of time; ...

1860 - Wij **mogen** aannemen dat er telkens gedurende eenigen tijd dergelijke stappen gebeurden: ...

2000 - We **kunnen** dit proces zo lang we willen voortzetten met vergelijkbare stappen.

43. ... a medium form **may** often long endure, ...

1860 - Een middenvorm **kan** somtijds lang bestaan blijven, ...

2000 - ... een middenvorm **kan** vaak lang blijven bestaan, ...

44. ... and may or may not produce more than one modified descendant; ...

1860 - ... en **zal wel of zal niet** hetzij een of meer dan een gewijzigden afstammeling voortbrengen: ...

2000 - ... en **kan wel of niet** meer dan een gemodificeerde afstammeling produceren; ...

45. ... although the amount of divergent modification **may** have been increased in the successive generations.

1860 - ... ofschoon de som der uiteenlopende wijzigingen in, de volgende generatie vergroot geworden **is**.

2000 - ... hoewel de hoeveelheid divergerende modificaties **kan zijn** toegenomen in de opeenvolgende generaties.

46. If we suppose the amount of change between each horizontal line in our diagram to be excessively small, these three forms **may** still be only well-marked varieties; ...

1860 - Al vooronderstellen wij dat de som der wijzigingen, tusschen elke dwarslijn onzer teekening voorgevallen, uiterst gering is geweest, dan toch **moeten** die drie vormen desniettemin wel te erkennen **r a s s e n** zijn geworden, ...

2000 - Indien wij veronderstellen dat de hoeveelheid verandering tussen iedere horizontale lijn in ons diagram buitensporig klein is, **kan** het dat deze drie vormen nog steeds niet meer dan markante variëteiten zijn; ...

47. ... or they **may** have arrived at the doubtful category of sub-species; ...

1860 - ... of wel zij **zullen** misschien tot de twijfelachtige afdeeling der o n d e r s o o r t e n gerekend **moeten** worden.

2000 - ... of ze **kunnen** de twijfelachtige categorie van sub-soort hebben bereikt; ...

48. The other nine species (marked by capital letters) of our original genus, **may** for a long period continue transmitting unaltered descendants; ...

1860 - De overige negen soorten van ons oorspronkelijk geslacht, aangeduid door de letters B, C, D, E, F, G, H, K, L, **hebben** gedurende dien tijd niets dan onveranderde nakomelingen opgeleverd, ...

2000 - Het **kan zijn** dat de andere negen soorten (aangeduid met hoofdletters) van ons oorspronkelijke geslacht gedurende een lange periode alleen maar onveranderde afstammelingen hebben doorgegeven - ...

49. If, however, the modified offspring of a species get into some distinct country, or become quickly adapted to some quite new station, in which child and parent do not come into competition, both **may** continue to exist.

1860 - Indien evenwel de gewijzigde afstammelingen eener soort naar een ander gewest vertrekken, of schielijk geschikt worden voor eene geheel nieuwe stand- of woonplaats, waar kinderen en ouders niet met elkander in aanraking komen, **is het mogelijk** dat beiden bestaan blijven.

2000 - Indien echter de gemodificeerde nakomelingen van een soort in een andere landstreek terechtkomen, of snel aangepast raken aan een totaal nieuwe standplaats waar kind en ouder niet met elkaar in competitie treden, **kunnen** beide blijven bestaan.

50. But we **may** go further than this.

1860 - Doch wij **mogen** nog verder gaan.

2000 - Maar we **kunnen** nog verder gaan.

51. We **may** suppose that only one (F), of the two species which were least closely related to the other nine original species, has transmitted descendants to this late stage of descent.

1860 - Wij **willen** stellen dat slechts eene soort, F, van de twee soorten welke het minst verwant waren met de negen overigen, nakomelingen tot in de veertienduizendste generatie heeft voortgebracht.

2000 - We **mogen** veronderstellen dat enkel een (F) van de twee soorten die het minst nauw verwant waren aan de andere negen oorspronkelijke soorten, afstammelingen heeft overgeleverd tot in dit late afstammingsstadium.

52. ... and lastly, o^{14} , e^{14} , and m^{14} , will be nearly related one to the other, but from having diverged at the first commencement of the process of modification, will be widely different from the other five species, and **may** constitute a sub-genus or even a distinct genus.

1860 - Eindelijk o^{14} , e^{14} en m^{14} zullen wel onderling na verwant zijn, maar wijl zij reeds in het eerst toen er wijzigingen te voorschijn kwamen, afgeweken zijn, **zullen** zij nu zeer veel van de vijf andere soorten moeten verschillen, en gezamenlijk een o n d e r g e s l a c h t of zelfs wel een onderscheiden g e s l a c h t uitmaken.

2000 - Ten slotte zullen o^{14} , e^{14} , en m^{14} onderling nauw verwant zijn, maar omdat zij vanaf het eerste begin van het modificatieproces zijn gaan divergeren zullen zij sterk verschillend zijn van de andere vijf soorten, en **kunnen** ze een ondergeslacht of zelfs en apart geslacht vormen.

53. In the diagram, each horizontal line has hitherto been supposed to represent a thousand generations, but each **may** represent a million or hundred million generations, and likewise a section of the successive strata of the earth's crust including extinct remains.

1860 - Wij hebben tot hertoe steeds voorondersteld dat de dwarslijnen der teekening een duizendtal generatiën voorstellen, doch elke ruimte tusschen die lijnen **kan** even goed een miljoen of honderd miljoenen generatiën verbeelden, en ook tevens eene afdeeling van de lagen der aardkorst, die fossilen en versteeningen bevatten.

2000 - In het diagram werd tot dusverre iedere horizontale lijn geacht een duizendtal generaties weer te geven, maar ieder **kan** ook een miljoen of honderd miljoen generaties weergeven, of evenzo een geleding van de opeenvolgende lagen van de aardkorst, die uitgestorven resten bevat.

54. Looking still more remotely to the future, we **may** predict that, owing to the continued and steady increase of the larger groups, a multitude of smaller groups will become utterly extinct, and leave no modified descendants; ...

1860 - Nog verder in de toekomst ziende **mogen** wij voorspellen dat ten gevolge van de steeds en onophoudelijk voortgaande toeneming der grootere groepen, er eene menigte van kleinere groepen ten laatste zullen uitsterven en dat zij geene gewijzigde afstammelingen zullen achterlaten, ...

2000 - Nog verder in de toekomst kijkend, **mogen** we voorspellen dat ten gevolge van de voortgaande en gestage toename van de grotere groepen, een veelheid aan kleinere groepen uiteindelijk volledig zal uitsterven en geen gemodificeerde afstammelingen zal nalaten; ...

55. I shall have to return to this subject in the chapter on Classification, but I **may** add that on this view of extremely few of the more ancient species having transmitted descendants, and on the view of all the descendants of the same species making a class, we can understand how it is that there exist but very few classes in each main division of the animal and vegetable kingdoms.

1860 - Wij zullen in ons hoofdstuk over de rangschikking tot dit onderwerp terugkeeren, doch hier **mag** ik nog bijvoegen dat, met het oog op de uiterst weinige soorten van voorheen die afstammelingen hebben nagelaten, en met het oog op de omstandigheid dat alle afstammelingen van de zelfde soort eene klasse uitmaken, wij kunnen begrijpen hoe het komt dat er tegenwoordig slechts weinige klassen bestaan in elke groote afdeeling van het dieren- en plantenrijk.

2000 - Ik zal op dit onderwerp moeten terugkomen in het hoofdstuk over Classificatie, maar hier **kan** ik nog toevoegen dat wij op grond van deze visie - dat uiterst weinige van de oudere soorten afstammelingen hebben overgedragen - en op basis van de visie dat alle afstammelingen van dezelfde soort een klasse vormen, kunnen begrijpen hoe het komt dat er slechts zeer weinig klassen bestaan in elke hoofdafdeling van het dieren- en plantenrijk.

56. Although extremely few of the most ancient species **may** now have living and modified descendants, ...

1860 - Ofschoon uiterst weinigen van de oudste soorten thans levende en gewijzigde nakomelingen hebben, ...

2000 - Hoewel uiterst weinige van de oudste soorten momenteel levende en gemodificeerde afstammelingen hebben, ...

57. ... yet at the most remote geological period, the earth **may** have been as well peopled with many species of many genera, families, orders, and classes, as at the present day.

1860 - ... **zal** echter in het oudste geologische tijdvak de aarde even goed als tegenwoordig bevolkt zijn geweest met vele soorten van vele geslachten, familiën, orden en klassen.

2000 - ... **kan** de aarde in het oudste geologische tijdvak toch net zo dichtbevolkt zijn geweest met vele soorten van vele geslachten, families, ordes en klassen, als vandaag de dag.

58. On these principles, I believe, the nature of the affinities of all organic beings **may** be explained.

1860 - Daaruit, meen ik, **kan** de natuur der verwantschappen van alle bewerktuigde wezens tot elkander verklaard worden.

2000 - Op grond van deze principes **kan**, geloof ik, de aard van de affiniteiten van alle organische wezens met elkaar verklaard worden.

59. The green and budding twigs **may** represent existing species; ...

1860 - De groene en met bladeren bezette twijgen **stellen** de bestaande soorten **voor**; ...

2000 - De groene en uitbottende twijgen **kunnen** bestaande soorten **voorstellen**; ...

60. ... and those produced during each former year **may** represent the long succession of extinct species.

1860 - ... en die twijgen welke in elk vorig jaar zijn gevormd, **kunnen** de vele uitgestorvene soorten voorstellen.

2000 - ... en de twijgen die gedurende alle voorgaande jaren zijn geproduceerd, **kunnen** de lange opeenvolging van uitgestorven soorten voorstellen.

61. ... and this connexion of the former and present buds by ramifying branches **may** well represent the classification of all extinct and living species in groups subordinate to groups.

1860 - ... en die verhouding van de tegenwoordige spruiten met bladeren en knoppen tot de verledene twijgen en takken **kan** eene zeer goede voorstelling geven van de rangschikking aller uitgestorvene en nog levende soorten - in groepen ondergeschikt aan groepen.

2000 - ... en dit verband tussen de vroegere en tegenwoordige uitlopers door middel van zich vertakkende takken **kan** heel goed de classificatie weergeven van alle uitgestorven en levende soorten in groepen ondergeschikt aan groepen.

62. ... and these lost branches of various sizes **may** represent those whole orders, families, and genera which have now no living representatives, ...

1860 - ... en die afgevallene en doode takken van verschillende dikte **stellen** die geheele orden, familiën en geslachten **voor**, welke nu geen levende vertegenwoordigers hebben ...

2000 - ... en deze verloren gegane takken van wisselende grootte **kunnen** de complete ordes, families en geslachten **voorstellen** die nu geen levende vertegenwoordigers meer hebben, ...

MAY (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
7	... the slightest difference of structure or constitution may well turn the nicely-balanced scale in the struggle for life ...	7	... is de geringste wijziging voldoende om de schaal des bestaans te doen doorslaan ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
9	... yet characters and structures, which we are apt to consider as of very trifling importance, may thus be acted on.	9	en zoo zien wij dat zij ook opmerkzaam is op dingen, die ons als van zeer weinig belang voorkomen.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
13	...for the shield may be as important for victory, as the sword or spear.	13	... want een schild is even belangrijk in een tweegevecht als een zwaard of eene piek.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
15	I may add, that, ...	15	Ik moet hier bijvoegen dat, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	moet' in the TT draws much more attention to the statement that follows than 'may' (ik zou willen toevoegen, ik kan hieraan toevoegen) does.
17	We may suppose the plant of which we have been slowly increasing the nectar by continued selection, to be a common plant; ...	17	Wij vooronderstellen dat onze nectarleverende plant eene veel voorkomende plant is, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from quasi-certainty to certainty / in the TT the tentativeness completely disappears
23	... for as all organic beings are striving, it may be said, to seize on each place in the economy of nature, ...	23	... alle bewerktuigde wezens streven als 't ware om eene plaats in de huishouding der natuur te vervullen, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards hypothesis
24	... and this may sometimes be of importance in the production of new species.	24	... en zelfs zal dit somtijds van invloed zijn op het ontstaan van nieuwe soorten.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty (though slightly neutralized because the word 'soms' is still in the sentence)

MAY (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
28	... I can see no limit to the amount of change, [...], which may be effected in the long course of time by nature's power of selection.	28	... dan zie ik geene grenzen voor de wisselingen, [...], voor alles wat in den langen loop des tijds voortgebracht is geworden door de magt der natuurseus.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
34	And we well know that each species and each variety of grass is annually sowing almost countless seeds; and thus, as it may be said, is striving its utmost to increase its numbers.	34	Wij weten dat elke soort van gras jaarlijks ontelbare zaadkorrels uitstrooit, en dus, om zoo te zeggen, haar uiterste best doet om zich te vermeerderen.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards hypothesis
36	Most of the animals and plants which live close round any small piece of ground, could live on it (supposing it not to be in any way peculiar in its nature), and may be said to be striving to the utmost to live there; ...	36	De meeste dieren en planten, welke rondom zekere kleine plek gronds wonen, zouden op die plek kunnen leven - voorondersteld dat zij niet in het eene of andere opzigt zeer bijzonder van natuur was - en doen als 't ware hun uiterste best om op die plek te leven.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards hypothesis
39	... we may , I think, assume that ...	39	... is het, dunkt mij, duidelijk dat ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from probability towards quasi-certainty
40	The little fan of diverging dotted lines of unequal lengths proceeding from (A), may represent its varying offspring.	40	De kleine, waaiervormig uiteenloopende, gestippelde lijnen van eene ongelijke lengte, welke uit A voortkomen, stellen de veranderde afstammelingen voor.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty

MAY (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
41	The intervals between the horizontal lines in the diagram, may represent each a thousand generations; ...	41	De ruimten tusschen de dwarslopende lijnen van de teekening verbeelden allen tijdvakken van duizend generatiën; ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
44	... and may or may not produce more than one modified descendant; ...	44	... en zal wel of zal niet hetzij een of meer dan een gewijzigden afstammeling voortbrengen: ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
45	... although the amount of divergent modification may have been increased in the successive generations.	45	... ofschoon de som der uiteenlopende wijzigingen in, de volgende generatie vergroot geworden is	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
46	If we suppose the amount of change between each horizontal line in our diagram to be excessively small, these three forms may still be only well-marked varieties; ...	46	Al vooronderstellen wij dat de som der wijzigingen, tusschen elke dwarslijn onzer teekening voorgevallen, uiterst gering is geweest, dan toch moeten die drie vormen desniettemin wel te erkennen r a s s e n zijn geworden, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards necessity
48	The other nine species (marked by capital letters) of our original genus, may for a long period continue transmitting unaltered descendants; ...	48	De overige negen soorten van ons oorspronkelijk geslacht, aangeduid door de letters B, C, D, E, F, G, H, K, L, hebben gedurende dien tijd niets dan onveranderde nakomelingen opgeleverd, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
52	... and lastly, o^{14} , e^{14} , and m^{14} , will be nearly related one to the other, but from having diverged at the first commencement of the process of modification, will be widely different from the other five species, and may constitute a sub-genus or even a distinct genus.	52	Eindelijk o^{14} , e^{14} en m^{14} zullen wel onderling na verwant zijn, maar wijl zij reeds in het eerst toen er wijzigingen te voorschijn kwamen, afgeweken zijn, zullen zij nu zeer veel van de vijf andere soorten moeten verschillen, en gezamenlijk een o n d e r g e s l a c h t of zelfs wel een onderscheiden g e s l a c h t uitmaken.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty

MAY (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
56	Although extremely few of the most ancient species may now have living and modified descendants, ...	56	Ofschoon uiterst weinigen van de oudste soorten thans levende en gewijzigde nakomelingen hebben, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
57	... yet at the most remote geological period, the earth may have been as well peopled with many species of many genera, families, orders, and classes, as at the present day.	57	... zal echter in het oudste geologische tijdvak de aarde even goed als tegenwoordig bevolkt zijn geweest met vele soorten van vele geslachten, familiën, orden en klassen.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
59	The green and budding twigs may represent existing species; ...	59	De groene en met bladeren bezette twijgen stellen de bestaande soorten voor ; ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
62	... and these lost branches of various sizes may represent those whole orders, families, and genera which have now no living representatives, ...	62	... en die afgevallene en doode takken van verschillende dikte stellen die geheele orden, familiën en geslachten voor , welke nu geen levende vertegenwoordigers hebben ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty

MAY (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
33	But how, it may be asked, can any analogous principle apply in nature?	33	Maar hoe, zal men vragen, kan een dergelijk principe van toepassing zijn in de vrije natuur?	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
56	Although extremely few of the most ancient species may now have living and modified descendants, ...	56	Hoewel uiterst weinige van de oudste soorten momenteel levende en gemodificeerde afstammelingen hebben, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty

4.2.3 Might

1. The proportional numbers of its inhabitants would almost immediately undergo a change, and some species **might** become extinct.

1860 - De betrekkelijke getalen harer bewoners zullen meestal onmiddellijk veranderen, en sommige soorten **zullen** zelfs worden uitgeroeid.

2000 - De verhoudingsgewijze aantallen van de bewoners zouden wel vrijwel meteen verandering ondergaan, en sommige soorten **zouden mogelijk** verdwijnen.

2. And as foreigners have thus everywhere beaten some of the natives, we may safely conclude that the natives **might have been modified** with advantage, so as to have better resisted such intruders.

1860 - En als vreemdelingen dus bijna overal de inboorlingen hebben kunnen verdringen en overwinnen, dan mogen wij aannemen dat daar, waar zulks niet is gebeurd, de inboorlingen zóó tot hun voordeel **gewijzigd waren geworden**, dat zij aan die indringers weerstand hebben kunnen bieden.

2000 - En gezien het feit dat vreemdelingen zo overal sommige van de inboorlingen hebben verslagen, mogen we rustig aannemen dat de inboorlingen met voordeel **gemodificeerd hadden kunnen worden** om beter weerstand te kunnen bieden aan de indringers.

3. Hence I can see no reason to doubt that natural selection **might** be most effective in giving the proper colour to each kind of grouse, and in keeping that colour, when once acquired, true and constant.

1860 - Derhalve weet ik geen reden te vinden om te twijfelen, dat de natuurkeus zeer werkzaam **is** in het geven van eene eigene kleur aan elke soort van *Lagopus*, en in het zooveel mogelijk in stand houden van die kleur, als zij eenmaal verkregen is.

2000 - Daarom zie ik geen reden om te betwijfelen dat natuurlijke selectie zeer effectief **is** in het geven van de juiste kleur aan ieder type korhoen, en in het zuiver en constant houden van die kleur als zij eenmaal verkregen is.

4. A structure used only once in an animal's whole life, if of high importance to it, **might** be modified to any extent by natural selection; ...

1860 - Het eene of andere deel, of de eene of andere inrigting des ligchaams, die slechts eenmaal in het geheele leven van het dier van dienst is, **kan** ook eenigzins door de natuurkeus gewijzigd worden ...

2000 - Een structuur die slechts eenmaal wordt gebruikt in het gehele leven van een dier **kan**, als ze van groot belang ervoor is, enigermate worden gemodificeerd door natuurlijke selectie; ...

5. ... or, more delicate and more easily broken shells **might** be selected, the thickness of the shell being known to vary like every other structure.

1860 - ... of wel er **zouden** meer tedere en gemakkelijker breekbare eijerschalen uitverkoren worden; immers ook de dikte van de eijerschaal wisselt af, gelijk elk ander weefsel.

2000 - ... of anders **zouden** er dunnere en makkelijker te breken schalen **kunnen** worden geselecteerd, want het is bekend dat de dikte van de schaal varieert net zoals elke andere structuur.

6. Sexual selection by always allowing the victor to breed **might** surely give indomitable courage, length to the spur, and strength to the wing to strike in the spurred leg, ...

1860 - De sexuele keus, door altijd den overwinnaar toe te staan zich voort te planten, **zal** zekerlijk ontembaren moed aan het dier, lengte aan de sporen en kracht aan de vleugels geven: ...

2000 - Seksuele selectie **kan**, door altijd de overwinnaar toe te staan zich voort te planten, zeker ontembare moed geven, lengte aan de sporen en kracht aan de vleugel om in te slaan op de poot met het spoor; ...

7. ..., I can see no good reason to doubt that female birds, by selecting, during thousands of generations, the most melodious or beautiful males, according to their standard of beauty, **might** produce a marked effect.

1860 - ...dan zie ik geen reden waarom men niet zou mogen gelooven dat vrouwelijke vogelen, gedurende duizende generatiën de schoonste of de welluidendste mannetjes uitkiezende, niet **in staat zouden zijn** om eenigen invloed uit te oefenen.

2000 - ... dan zie ik geen goede reden om in twijfel te trekken dat vrouwelijke vogels, door duizenden generaties lang de meest welluidende of mooiste mannetjes te selecteren volgens hun schoonheidsnormen, een duidelijk effect **kunnen** sorteren.

8. ... provided always that they retained strength to master their prey at this or at some other period of the year, when they **might** be compelled to prey on other animals.

1860 - ...gesteld evenwel dat zij kracht genoeg overhouden om in andere jaargetijden andere dieren te kunnen vermeesteren als zij hun voedsel daarin moeten vinden.

2000 - ... gesteld dat zij kracht overhouden om hun prooi te overmeesteren in deze of andere perioden van het jaar, waarin zij **mogelijk** gedwongen zijn op andere prooidieren te jagen.

9. Even without any change in the proportional numbers of the animals on which our wolf preyed, a cub **might** be born with an innate tendency to pursue certain kinds of prey.

1860 - Zelfs zonder eenige verandering in de betrekkelijke getallen der dieren waarop onze wolf aast, **kan** er een individu of eenigen geboren worden met eene aangeborene neiging om zekere bepaalde dieren bij voorkeur te vervolgen.

2000 - Zelfs zonder enige verandering in de relatieve aantallen van de dieren waarop onze wolf aast, **zou** er een welp **kunnen** worden geboren met een aangeboren neiging om bepaalde soorten prooidieren achterna te zitten.

10. Some of its young would probably inherit the same habits or structure, and by the repetition of this process, a new variety **might** be formed which would either supplant or coexist with the parent-form of wolf.

1860 - Eenigen zijner jongen zullen waarschijnlijk de zelfde neigingen of gewoonten of lichamelijke wijzigingen erven, en door de herhaling daarvan **zal** er een nieuw ras ontstaan, hetwelk óf den ouderen vorm zal verdringen óf nevens hem zal blijven bestaan.

2000 - Enkele van zijn jongen zouden waarschijnlijk dezelfde gewoonte of structuur erven, en door de herhaling van dit proces **zou** een nieuwe variëteit **kunnen** worden gevormd die ofwel de ouder-vorm van de wolf zal verdringen of ermee zal coëxisteren.

11. Or, again, the wolves inhabiting a mountainous district, and those frequenting the lowlands, would naturally be forced to hunt different prey; and from the continued preservation of the individuals best fitted for the two sites, two varieties **might** slowly be formed.

1860 - En verder, als sommige wolven eene bergachtige landstreek bewonen en anderen zich op de lage vlakten ophouden, dan zullen zij natuurlijk genoodzaakt zijn om op verschillende dieren te jagen: en door het voortdurend behouden blijven van die individuen, welke het best voor de twee landstreken en voor de twee levenswijzen zijn geschikt, **zullen** er langzamerhand twee verschillende rassen gevormd worden.

2000 - Of anders: de wolven die in bergachtig gebied leven en die, die zich in het laagland ophouden, zijn natuurlijk gedwongen op verschillende prooien te jagen; en door het continu behouden blijven van de individuen die het best zijn aangepast aan de twee locaties, **zouden** langzamerhand twee variëteiten **kunnen** worden gevormd.

12. We **might** have taken the case of insects visiting flowers for the sake of collecting pollen instead of nectar; ...

1860 - Maar wij **hadden** in ons voorbeeld even goed insekten die stuifmeel zoeken **kunnen** aannemen, als zulken die op nectar azen.

2000 - We **hadden** het geval **kunnen** nemen van insecten die bloemen bezoeken om stuifmeel in plaats van nectar te verzamelen; ...

13. ... ; yet if a little pollen were carried, at first occasionally and then habitually, by the pollen-devouring insects from flower to flower, and a cross thus effected, although nine-tenths of the pollen were destroyed, it **might** still be a great gain to the plant; ...

1860 - ... maar als er een weinig stuifmeel eerst bij toeval en later gewoonlijk doorde stuifmeeletende insekten van bloem tot bloem werd gebragt, en als er daardoor eene kruising plaats had, zoo **zou** het toch eene groote winst voor de plant **zijn**, al werden er negen tiende gedeelten van het stuifmeel vernietigd; ...

2000 - Maar als er een beetje stuifmeel, eerst incidenteel en later uit gewoonte, door de stuifmeeletende insecten van bloem naar bloem werd gedragen, en er zo een kruising plaatsvond, **zou** het toch een grote winst voor de plant **kunnen zijn**, ook al werd negen tiende van het stuifmeel vernietigd; ...

14. But to return to our imaginary case: as soon as the plant had been rendered so highly attractive to insects that pollen was regularly carried from flower to flower, another process **might** commence.

1860 - Doch keeren wij naar ons ingebeeld geval terug. Zoodra de plant zoo aanlokkelijk voor de insekten geworden was, dat het stuifmeel geregeld van bloem tot bloem werd gedragen, **kon** er iets anders gebeuren.

2000 - Maar om terug te keren naar ons denkbeeldige geval: zodra de plant zo aantrekkelijk was gemaakt voor insecten dat regelmatig stuifmeel van bloem naar bloem werd vervoerd, **zou** een ander proces **kunnen** beginnen.

15. Bearing such facts in mind, I can see no reason to doubt that an accidental deviation in the size and form of the body, or in the curvature and length of the proboscis, &c., far too slight to be appreciated by us, **might** profit a bee or other insect, ...

1860 - Zulke feiten in acht nemende mogen wij niet twijfelen of eene toevallige afwijking in de grootte en den vorm des ligchaams, of in de bogt en de lengte van den snuit, veel te gering om door ons waargenomen te kunnen worden, **zou** voordeelig voor de bij **worden**, ...

2000 - Zulke feiten in acht nemend zie ik geen reden om in twijfel te trekken dat een toevallige afwijking in de grootte en vorm van het lichaam, of in de kromming en lengte van het zuigorgaan, &c., veel te klein om door ons waargenomen te worden, voordelig **zou kunnen zijn** voor een bij of een ander insect, ...

16. Thus it **might** be a great advantage to the hive-bee to have a slightly longer or differently constructed proboscis.

1860 - Derhalve **zou** het **voorzeker** een groot voordeel **zijn** voor de honigbij, indien zij een snuit had die slechts een weinig langer of anders gebogen was dan die welken zij nu heeft.

2000 - Bijgevolg **zou** het een groot voordeel **zijn** voor de honingbij om een zuigorgaan te hebben dat een klein beet je langer of anders geconstrueerd zou zijn.

17. Hence, again, if bumble-bees were to become rare in any country, it **might** be a great advantage to the red clover to have a shorter or more deeply divided tube to its corolla, so that the hive-bee could visit its flowers.

1860 - Daarom, als de wespen zeer zeldzaam werden in eene landstreek, **zou** het een groot voordeel voor de roode klaver **zijn** indien zij eene kortere of dieper ingesnedene bloemkroon had, zoodat de honigbij hare bloemen kon bezoeken.

2000 - Daarom **zou** het, indien hommels zeldzaam zouden worden in een landstreek, ook een groot voordeel **zijn** voor de rode klaver om kortere of dieper verdeelde bloemkroonbuisjes te hebben, zodat de honingbij haar bloemen kon bezoeken.

18. Thus I can understand how a flower and a bee **might** slowly become, either simultaneously or one after the other, modified and adapted in the most perfect manner to each other, ...

1860 - Uit dit alles kunnen wij dus nagaan hoe eene bloem en een insekt langzamerhand, hetzij gelijktijdig, hetzij achtereenvolgend, op de volkomenste wijze gewijzigd en voor elkander geschikt gemaakt **kunnen worden**, ...

2000 - Op deze wijze kan ik begrijpen hoe een bloem en een bij langzamerhand, of wel tegelijkertijd of de een na de ander, **kunnen worden** gemodificeerd en op de meest perfecte wijze aan elkaar aangepast, ...

19. Thus it will be in nature; for within a confined area, with some place in its polity not so perfectly occupied **as might be**, natural selection will always tend to preserve all the individuals varying in the right direction, though in different degrees, so as better to fill up the unoccupied place.

1860 - Zoo zal het ook in den natuurstaat zijn; want als er in zekeren omtrek de eene of andere plek niet of niet zoo goed bezet is **als mogelijk is**, zal de natuurkeus altijd trachten al die individuen te bewaren, welke eenigzins, mits in de regte rigting, gewijzigd zijn, ten einde daardoor de onbezette of slechtbezette plaats des te beter te vervullen.

2000 - Zo zal het ook zijn in de vrije natuur; want in een begrensde gebied waar een bepaalde plaats in het bestel niet zo perfect bezet is **als zou kunnen**, zal natuurlijke selectie altijd de neiging vertonen alle individuen te behouden die in de juiste richting variëren, al is het in verschillende mate, zodat de onbezette plaats beter wordt opgevuld.

20. In hermaphrodite organisms which cross only occasionally, and likewise in animals which unite for each birth, but which wander little and which can increase at a very rapid rate, a new and improved variety **might** be quickly formed on any one spot, ...

1860 - Bij manwijven welke slechts nu en dan paren, en ook bij dieren die wel is waar voor elke geboorte paren, maar niet trekken en wel spoedig en snel voorttellen, **kan** een nieuw en verbeterd ras schielijk op de eene of andere plaats gevormd worden, ...

2000 - Bij hermafrodiete organismen die slechts nu en dan kruisen, en eveneens bij dieren die zich voor iedere geboorte verenigen maar die niet rondzwerven en die met grote snelheid in aantal kunnen toenemen, **kan** een nieuwe en verbeterde variëteit snel worden gevormd op de een of andere plek ...

21. ... and **might** there maintain itself in a body, so that whatever intercrossing took place would be chiefly between the individuals of the same new variety.

1860 - ... en **kan** daar als een bijzonder ligchaam blijven bestaan; zoodat, als er eene kruising plaats heeft, zij slechts bij uitsluiting tusschen de dieren van het nieuwe ras onderling kan geschieden.

2000 - ... [**kan** snel worden gevormd – cf. 20] en zich daar als groep handhaven, zodat als er kruising plaatsvindt, deze voornamelijk tussen de individuen van de nieuwe variëteit plaatsvindt.

22. A local variety when once thus formed **might** subsequently slowly spread to other districts.

1860 - Een plaatselijk ras, op die wijze gevormd, **zal** zich vervolgens langzamerhand over andere gewesten kunnen uitbreiden.

2000 - Wanneer een plaatselijke variëteit eenmaal op deze wijze is gevormd, **kan** die zich vervolgens traag gaan verspreiden over de andere gebiedsdelen.

23. Mere chance, as we may call it, **might** cause one variety to differ in some character from its parents, ...

1860 - Veel kans, als wij het zoo mogen noemen, mag een ras hebben om in het eene of andere kenmerk te verschillen van zijne ouders, ...

2000 - Puur toeval, als wij het zo mogen noemen, **kan** veroorzaken dat een variëteit in een bepaalde karakteristiek verschilt van haar ouders, ...

24. It **might** have been expected that the plants which have succeeded in becoming naturalised in any land would generally have been closely allied to the indigenes; ...

1860 - Men **zou** verwachten dat de planten, waarmede het gelukt is om die in zeker land inheemsch te maken, in het algemeen zeer na verwant zullen zijn aan de inlandschen: ...

2000 - Men **zou** hebben **kunnen** verwachten dat de planten die erin zijn geslaagd in een bepaalde landstreek genaturaliseerd te raken, in het algemeen nauw gelieerd zouden zijn aan de inheemse planten; ...

25. It **might**, also, perhaps have been expected that naturalised plants would have belonged to a few groups more especially adapted to certain stations in their new homes.

1860 - Ook **zou** men verwachten dat de inheemsch gemaakte planten zullen behooren tot eenige weinige groepen, die bijzonder geschikt zijn voor zekere standplaatsen in de nieuwe landstreek.

2000 - Ook **zou** men misschien hebben verwacht dat de genaturaliseerde planten deel uitmaakten van een paar groepen die speciaal aangepast waren aan bepaalde standplaatsen in hun nieuwe woongebieden.

26. But these breaks are imaginary, and **might** have been inserted anywhere, after intervals long enough to have allowed the accumulation of a considerable amount of divergent variation.

1860 - Doch die afbrekingen zijn louter willekeurig geplaatst, en **zouden** evengoed ergens elders geplaatst **kunnen** worden, namelijk na tijdruimten, lang genoeg om eene menigte van wijzigingen opeengestapeld te hebben.

2000 - Maar deze onderbrekingen zijn denkbeeldig en **hadden** overal **kunnen** worden ingevoegd, na intervallen die lang genoeg zijn voor de accumulatie van een aanzienlijke hoeveelheid divergerende variatie.

27. This, indeed, **might** have been expected; ...

1860 - En dit **was** wel te verwachten;

2000 - Dit **was** eigenlijk ook te verwachten, ...

MIGHT (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
1	... and some species might become extinct.	1	... en sommige soorten zullen zelfs worden uitgeroeid.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
2	... we may safely conclude that the natives might have been modified with advantage, so as to have better resisted such intruders.	2	... dan mogen wij aannemen dat daar, waar zulks niet is gebeurd, de inboorlingen zóó tot hun voordeel gewijzigd waren geworden , dat zij aan die indringers weerstand hebben kunnen bieden.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
3	Hence I can see no reason to doubt that natural selection might be most effective ...	3	Derhalve weet ik geen reden te vinden om te twijfelen, dat de natuurkeus zeer werkzaam is ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
5	... more delicate and more easily broken shells might be selected ...	5	... er zouden meer tedere en gemakkelijker breekbare eijerschalen uitverkoren worden ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
6	Sexual selection by always allowing the victor to breed might surely give indomitable courage, length to the spur, and strength to the wing to strike in the spurred leg, ...	6	De sexuele keus, door altijd den overwinnaar toe te staan zich voort te planten, zal zekerlijk ontembaren moed aan het dier, lengte aan de sporen en kracht aan de vleugels geven: ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
8	... provided always that they retained strength to master their prey at this or at some other period of the year, when they might be compelled to prey on other animals.	8	... gesteld evenwel dat zij kracht genoeg overhouden om in andere jaargetijden andere dieren te kunnen vermeesteren als zij hun voedsel daarin moeten vinden.	P	M's attitude towards the proposition	different	tentativeness disappears in translation

MIGHT (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
10	... and by the repetition of this process, a new variety might be formed ...	10	... en door de herhaling daarvan zal er een nieuw ras ontstaan ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
11	... and from the continued preservation of the individuals best fitted for the two sites, two varieties might slowly be formed.	11	... en door het voortdurend behouden blijven van die individuen, welke het best voor de twee landstroken en voor de twee levenswijzen zijn geschikt, zullen er langzamerhand twee verschillende rassen gevormd worden.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
13	... it might still be a great gain to the plant; ...	13	...zoo zou het toch eene groote winst voor de plant zijn ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
15	... I can see no reason to doubt that an accidental deviation in the size and form of the body, or in the curvature and length of the proboscis, &c., far too slight to be appreciated by us, might profit a bee or other insect, ...	15	... mogen wij niet twijfelen of eene toevallige afwijking in de grootte en den vorm des ligchaams, of in de bogt en de lengte van den snuit, veel te gering om door ons waargenomen te kunnen worden, zou voordeelig voor de bij worden	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
16	Thus it might be a great advantage ...	16	Derhalve zou het voorzeker een groot voordeel zijn ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
17	Hence, again, if bumble-bees were to become rare in any country, it might be a great advantage to the red clover to have a shorter or more deeply divided tube to its corolla, ...	17	Daarom, als de wespen zeer zeldzaam werden in eene landstreek, zou het een groot voordeel voor de roode klaver zijn indien zij eene kortere of dieper ingesnedene bloemkroon had, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
22	A local variety when once thus formed might subsequently slowly spread to other districts.	22	Een plaatselijk ras, op die wijze gevormd, zal zich vervolgens lang-zamerhand over andere gewesten kunnen uitbreiden.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
24	It might have been expected ...	24	Men zou verwachten ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
25	It might , also, perhaps have been expected ...	25	Ook zou men verwachten ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty + omission of 'perhaps'

MIGHT (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
3	Hence I can see no reason to doubt that natural selection might be most effective ...	3	Daarom zie ik geen reden om te betwijfelen dat natuurlijke selectie zeer effectief is ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty
17	Hence, again, if bumble-bees were to become rare in any country, it might be a great advantage to the red clover to have a shorter or more deeply divided tube to its corolla, ...	17	Daarom zou het, indien hommels zeldzaam zouden worden in een landstreek, ook een groot voordeel zijn voor de rode klaver om kortere of dieper verdeelde bloemkroonbuisjes te hebben, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from possibility towards certainty

4.2.4 Possibl*

1. If such do occur, can we doubt (remembering that many more individuals are born than can **possibly** survive) that individuals having any advantage, however slight, over others, would have the best chance of surviving and of procreating their kind?

1860 - Als dat zoo is, kunnen wij dan twijfelen - ons herinnerende dat er veel meer individuen geboren worden dan **bij mogelijkheid** in het leven kunnen blijven - dat zulke individuen die het eene of andere voordeel bezitten, niet de meeste kans zullen hebben om in het leven te blijven en zich voort te planten?

2000 - Als deze inderdaad optreden, kunnen wij dan in twijfel trekken (wanneer wij ons herinneren dat er veel meer individuen geboren worden dan er **mogelijkerwijs** in leven kunnen blijven) dat individuen die een voordeel, hoe gering ook, ten opzichte van andere bezitten, de meeste kans hebben om te overleven en zich voort te planten?

2. Now, it is scarcely **possible** that bees should fly from flower to flower, and not carry pollen from one to the other, to the great good, as I believe, of the plant.

1860 - Nu is het naauwelijks **mogelijk** dat de bijen vrijelijk van bloem tot bloem zouden vliegen, en niet het stuifmeel van de eene bloem tevens naar de andere overbrengen, ten nutte, zooals ik geloof, van de plant.

2000 - Welnu, het is nauwelijks **mogelijk** dat bijen van bloem naar bloem zouden vliegen zonder stuifmeel van de ene naar de andere over te brengen, tot groot nut, zoals ik geloof, van de plant.

3. ... and curiously in this very genus, which seems to have a special contrivance for self-fertilisation, it is well known that if very closely-allied forms or varieties are planted near each other, it is hardly **possible** to raise pure seedlings, so largely do they naturally cross.

1860 - en van dit plantengeslacht, hetwelk eene bijzondere neiging tot zelfbevruchting schijnt te bezitten, is het algemeen bekend dat, als naverwante vormen of verscheidenheden dicht bij elkander staan, het bijna **onmogelijk** is zuivere zaailingen te verkrijgen: zoo sterk kruisen zij zich vrijwillig.

2000 - En vreemd genoeg is van ditzelfde geslacht, dat een speciale inrichting lijkt te hebben voor zelfbestuiving, bekend dat als zeer nauw gelieerde vormen of variëteiten dicht bij elkaar worden geplant, het nagenoeg **onmogelijk** is om zuivere zaailingen op te kweken, zo veelvuldig kruisen zij zich van nature.

POSSIBL* (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference: More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
No Shifts							

POSSIBL* (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference: More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
No Shifts							

4.2.5 Impossible*

1. As it is **impossible** here to enter on details, ...

1860 - *zin niet vertaald; weggelaten*

2000 - Aangezien het **onmogelijk** is om hier op details in te gaan, ...

2. And, as in the case of flowers, I have as yet failed, after consultation with one of the highest authorities, namely, Professor Huxley, to discover a single case of an hermaphrodite animal with the organs of reproduction so perfectly enclosed within the body, that access from without and the occasional influence of a distinct individual can be shown to be physically **impossible**.

1860 - En, gelijk bij de bloemen, zoo ook hier, is het mij tot heden nog niet gelukt - en wel na eerst over dit punt met een der grootste natuurkundigen, Prof. HUXLEY, geraadpleegd te hebben - een enkel voorbeeld te ontdekken van een dier met twee sexen, hetwelk zijne voorttelingswerktuigen zoo volkomen in zijn ligchaam besloten heeft, dat eene toenadering van buiten af en dus de invloed van een ander individu voor **onmogelijk** gehouden moet worden.

2000 - En net als in het geval van de planten ben ik er tot op heden - na raadpleging van een van de hoogste autoriteiten, namelijk Professor Huxley - niet in geslaagd een enkel geval te ontdekken van een hermafrodit dier met de voortplantingsorganen zo perfect in het lichaam besloten, dat kan worden aangetoond dat toegang van buitenaf en de incidentele invloed van een ander individu fysiek **onmogelijk** is.

IMPOSSIBL* (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference: More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
No shifts							

IMPOSSIBL* (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference: More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
No shifts							

4.2.6 Probabl*

1. We shall best understand the **probable** course of natural selection by taking the case of a country undergoing some physical change, for instance, of climate.

1860 - Wij kunnen het beter begrijpen hoe de **waarschijnlijke** handelwijze der natuurkeus is, als wij ons eene landstreek verbeelden die de eene of andere physische verandering, bij voorbeeld van het klimaat, ondergaat.

2000 - Wij zullen het **waarschijnlijke** verloop van natuurlijke selectie het beste begrijpen door het geval te nemen van een landstreek die een bepaalde fysische verandering ondergaat, bijvoorbeeld van het klimaat.

2. In looking at many small points of difference between species, which, as far as our ignorance permits us to judge, seem to be quite unimportant, we must not forget that climate, food, &c., **probably** produce some slight and direct effect.

1860 - Bij het beschouwen van de menigte kleine verschillen tusschen de soorten, welke ons, in zooverre wij daarover in onze onwetendheid kunnen oordeelen, volkomen onbelangrijk voorkomen, moeten wij niet vergeten dat het klimaat, het voedsel en dergelijken ook eenigen invloed uitoefenen.

2000 - Wanneer we de talrijke kleine verschilpunten tussen soorten bekijken die, voorzover onze onwetendheid ons toestaat te oordelen, tamelijk onbelangrijk lijken, moeten we niet vergeten dat klimaat, voedsel, &c., **waarschijnlijk** enig gering en direct effect hebben.

3. ... and **probably** in the case of those insects which live only for a few hours, and which never feed, a large part of their structure is merely the correlated result of successive changes in the structure of their larvæ.

1860 - ... en **misschien** is bij zulke insekten, die slechts weinige uren in den volkomenen toestand leven en nooit voedsel gebruiken, een groot deel van hunne lichaamsinrigting niets anders dan de uitkomst van eene menigte veranderingen, voorgevallen in het ligchaam der larve.

2000 - ... en **waarschijnlijk** is in het geval van insecten die maar enkele uren leven en die nooit eten, een groot gedeelte van hun structuur louter het gecorreleerde resultaat van opeenvolgende veranderingen in de structuur van hun larven.

4. So, conversely, modifications in the adult will **probably** often affect the structure of the larva; ...

1860 - Zoo zullen ook, omgekeerd, wijzigingen in het volwassene dier dikwijls de larven doen veranderen.

2000 - Omgekeerd zullen modificaties in de volwassen vorm **waarschijnlijk** vaak de structuur van de larve beïnvloeden; ...

5. Inasmuch as peculiarities often appear under domestication in one sex and become hereditarily attached to that sex, the same fact **probably** occurs under nature, ...

1860 - Niet zelden gebeurt het in den tammen staat dat er bijzondere wijzigingen in een van beide sexen gezien worden, en dat de zoodanigen erfelijk worden bij die sexe. Dat zelfde **schijnt** ook in den natuurstaat voor te vallen.

2000 - Zoals bijzonderheden onder domesticatie vaak verschijnen in een sekse en erfelijk gebonden blijven aan die sekse, gebeurt in de natuur **waarschijnlijk** hetzelfde.

6. Some of its young would **probably** inherit the same habits or structure, and by the repetition of this process, a new variety might be formed which would either supplant or coexist with the parent-form of wolf.

1860 - Eenigen zijner jongen zullen **waarschijnlijk** de zelfde neigingen of gewoonten of ligchamelijke wijzigingen erven, en door de herhaling daarvan zal er een nieuw ras ontstaan, hetwelk óf den ouderen vorm zal verdringen óf nevens hem zal blijven bestaan.

2000 - Enkele van zijn jongen zouden **waarschijnlijk** dezelfde gewoonte of structuur erven, en door de herhaling van dit proces zou een nieuwe variëteit kunnen worden gevormd die ofwel de ouder-vorm van de wolf zal verdringen of ermee zal coëxisteren

7. Some of these seedlings would **probably** inherit the nectar-excreting power.

1860 - **Waarschijnlijk** zullen eenigen dier zaailingen de magt tot afscheiding en uitscheiding van nectar erven.

2000 - Sommige van die zaailingen zouden **waarschijnlijk** het nectar-uitscheidend vermogen erven.

8. Its descendants would **probably** inherit a tendency to a similar slight deviation of structure.

1860 - Die nakomelingen zouden **waarschijnlijk** de neiging tot eene dergelijke geringe afwijking in de bewerktuiging erven.

2000 - Zijn afstammelingen zouden **waarschijnlijk** de neiging tot een dergelijke geringe structuurafwijking erven.

9. But isolation **probably** acts more efficiently in checking the immigration of better adapted organisms, after any physical change, such as of climate or elevation of the land, &c.; ...

1860 - Doch **waarschijnlijk** werkt de afgezonderdheid nog krachtiger door te beletten dat sommige reeds meer geschikt gewordenen dieren naar die landstreek verhuizen, nadat zij de eene of andere physische verandering heeft ondergaan, zooals eene verandering van het klimaat, eene opheffing van het land, en dergelijken.

2000 - Maar isolement werkt **waarschijnlijk** vooral efficiënt doordat het de immigratie van beter aangepaste organismen verhindert na een of andere fysische verandering, zoals in het klimaat of het niveau van het land, &c.; ...

10. Finally, I conclude that, although small isolated areas **probably** have been in some respects highly favourable for the production of new species, yet that the course of modification will generally have been more rapid on large areas; ...

1860 - Uit dit alles blijkt dus dat, ofschoon kleine, afgezonderde omtrekken **waarschijnlijk** in sommige opzichten zeer gunstig geweest zijn voor de voortbrenging van nieuwe soorten, desniettemin de gang der wijzigingen in het algemeen veel schielijker is geweest binnen groote omtrekken.

2000 - Tot besluit concludeer ik dat, hoewel kleine geïsoleerde gebieden **waarschijnlijk** in bepaalde opzichten zeer gunstig zijn geweest voor de productie van nieuwe soorten, toch het verloop van modificatie in het algemeen sneller zal zijn geweest in grote gebieden; ...

11. ... I conclude, looking to the future, that for terrestrial productions a large continental area, which will **probably** undergo many oscillations of level, and which consequently will exist for long periods in a broken condition, will be the most favourable for the production of many new forms of life, likely to endure long and to spread widely.

1860 - Ik besluit uit al het voorgaande, met het oog op de toekomst, dat eene groote, aaneenhangende oppervlakte, welke **hoogst waarschijnlijk** zeer veel veranderingen in hoogte, dat is rijzingen en dalingen, zal ondergaan, en welke ten gevolge daarvan gedurende lange tijdperken uit eilanden zal bestaan, het gunstigste is voor het ontstaan van vele nieuwe vormen des levens, die lang zullen leven en zich ver zullen verspreiden.

... concludeer ik, naar de toekomst kijkend, dat voor terrestrische producties een groot continentaal gebied, dat **waarschijnlijk** veel niveauschommelingen zal ondergaan en dat bijgevolg gedurende lange perioden in verdeelde toestand zal bestaan, het gunstigst is voor de productie van talrijke nieuwe levensvormen die een goede kans maken om lang te blijven bestaan en zich wijd te verspreiden.

12. But the action of natural selection will **probably** still oftener depend on some of the inhabitants becoming slowly modified; ...

1860 - Doch **waarschijnlijk** zal de werking der natuurkeus nog vaker daarvan afhangen, dat eenigen der inwoners langzamerhand gewijzigd worden:

2000 - Maar de werking van natuurlijke selectie zal **waarschijnlijk** nog vaker ervan afhankelijk zijn dat bepaalde inwoners langzaam worden gemodificeerd, ...

13. **Probably** no region is as yet fully stocked, ...

1860 - **Waarschijnlijk** is dit nergens het geval; ...

2000 - **Waarschijnlijk** is tot nu toe geen enkele regio volledig voorzien, ...

14. The modified offspring from the later and more highly improved branches in the lines of descent, will, it is **probable**, often take the place of, and so destroy, the earlier and less improved branches: ...

1860 - De gewijzigde afstammelingen van de latere en hooger ontwikkelde takken van de opklimmende lijn zullen **zeer waarschijnlijk** de plaats innemen van en derhalve vernietigen de vroegere en minder ontwikkelde takken; ...

2000 - De gemodificeerde nakomelingen van de latere en meer verbeterde takken van de afstammingslijn zullen **waarschijnlijk** de plaats innemen van de vroegere en minder verbeterde takken, en deze zodoende vernietigen: ...

15. In a large genus it is **probable** that more than one species would vary.

1860 - Het is **waarschijnlijk** dat in een groot geslacht meer dan eene soort zal veranderen.

2000 - Het is **waarschijnlijk** dat bij een groot geslacht meer dan een soort zal veranderen.

16. So it **probably** will be with many whole collateral lines of descent, which will be conquered by later and improved lines of descent.

1860 - Dat zal **waarschijnlijk** het geval zijn met geheele zijdelingsche lijnen, welke door later komende en verbeterde lijnen zullen worden overwonnen.

2000 - Dat zal **waarschijnlijk** ook het geval zijn met vele complete zijdelings verwante afstammingslijnen, die door latere en verbeterde stamlijnen zullen worden overwonnen.

17. Their modified descendants, fourteen in number at the fourteen-thousandth generation, will **probably** have inherited some of the same advantages: ...

1860 - Hare gewijzigde afstammelingen, veertien in getal bij de veertienduizendste generatie, zullen **waarschijnlijk** eenigen van die zelfde voordeelen geërfd hebben;

2000 - Hun gemodificeerde afstammelingen, veertien in getal bij de veertienduizendste generatie, zullen **waarschijnlijk** iets van dezelfde voordelen hebben geërfd; ...

18. It seems, therefore, to me extremely **probable** that they will have taken the places of, and thus exterminated, not only their parents (A) and (I), ...

1860 - Daarom komt het mij voor hoogst **waarschijnlijk** te zijn, dat zij de plaatsen zullen hebben ingenomen van, en dus uitgeroeid zullen hebben niet slechts hunne eigene ouders A en I, ...

2000 - Het lijkt mij dus uiterst **waarschijnlijk** dat zij niet alleen de plaatsen zullen hebben ingenomen van de ouders (A) en (I), ...

PROBABL* (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
2	... we must not forget that climate, food, &c., probably produce some slight and direct effect.	2	... moeten wij niet vergeten dat het klimaat, het voedsel en dergelijken ook eenigen invloed uitoefenen.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from probability towards certainty
3	... and probably in the case of those insects which live only for a few hours, ...	3	... en misschien is bij zulke insecten, die slechts weinige uren in den volkomenen toestand leven ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from probability (more likely) towards possibility (50-50 likely)
4	So, conversely, modifications in the adult will probably often affect the structure of the larva; ...	4	Zoo zullen ook, omgekeerd, wijzigingen in het volwassene dier dikwijls de larven doen veranderen.	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from probability towards certainty
11	...which will probably undergo many oscillations of level, ...	11	... welke hoogst waarschijnlijk zeer veel veranderingen in hoogte, dat is rijzingen en dalingen, zal ondergaan, ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from probability towards a higher probability (almost quasi-certainty)
14	The modified offspring from the later and more highly improved branches in the lines of descent, will, it is probable , often take the place of, and so destroy, the earlier and less improved branches: ...	14	De gewijzigde afstammelingen van de latere en hooger ontwikkelde takken van de opklimmende lijn zullen zeer waarschijnlijk de plaats innemen van en derhalve vernietigen de vroegere en minder ontwikkelde takken; ...	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from probability towards a higher probability (almost quasi-certainty)

PROBABL* (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference: More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
No shifts							

4.2.7 Improbabl*

1. Can it, then, be thought **improbable**, seeing that variations useful to man have undoubtedly occurred, that other variations useful in some way to each being in the great and complex battle of life, should sometimes occur in the course of thousands of generations?

1860 - En zou men het dan voor **onwaarschijnlijk** houden als wij zien dat er veranderingen, ontwijfelbaar nuttig voor den mensch, geschied zijn, dat ook andere veranderingen, op de eene of andere wijze nuttig voor elk wezen in den grooten en zamengestelden strijd des levens, somtijds voorgevallen, zijn gedurende den loop der eeuwen en onder de duizende generatiën?

2000 - Is het dan **onwaarschijnlijk**, gezien het feit dat er variaties zijn opgetreden die zonder twijfel nuttig zijn voor de mens, dat er af en toe andere variaties optreden in de loop van duizenden generaties die op de een of andere wijze nuttig zijn voor ieder wezen in de grote en complexe strijd om het leven?

2. Even without any change in the proportional numbers of the animals on which our wolf preyed, a cub might be born with an innate tendency to pursue certain kinds of prey. Nor can this be thought very **improbable**; for we often observe great differences in the natural tendencies of our domestic animals; ...

1860 - Zelfs zonder eenige verandering in de betrekkelijke getallen der dieren waarop onze wolf aast, kan er een individu of eenigen geboren worden met eene aangeborene neiging om zekere bepaalde dieren bij voorkeur te vervolgen. *Zin niet vertaald; weggelaten*. Niet zelden bespeuren wij een groot onderscheid in de natuurlijke neigingen onzer huisdieren: ...

2000 - Zelfs zonder enige verandering in de relatieve aantallen van de dieren waarop onze wolf aast, zou er een welp kunnen worden geboren met een aangeboren neiging om bepaalde soorten prooidieren achterna te zitten. Dit moet helemaal niet **onwaarschijnlijk** worden geacht, ...

IMPROBABL* (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
2	Even without any change in the proportional numbers of the animals on which our wolf preyed, a cub might be born with an innate tendency to pursue certain kinds of prey. Nor can this be thought very improbable ; ...	2	Zelfs zonder eenige verandering in de betrekkelijke getallen der dieren waarop onze wolf aast, kan er een individu of eenigen geboren worden met eene aangeborene neiging om zekere bepaalde dieren bij voorkeur te vervolgen. <i>Zin niet vertaald; weggelaten</i>	P	M's attitude towards the proposition	different	shift from probability towards possibility (by not translating 'Nor can this be thought very improbable' the 'might' from prior sentence is not modified towards probability)

IMPROBABL* (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
No shifts							

4.2.8 Certainly

1. If the country were open on its borders, new forms would **certainly** immigrate, ...

1860 - Als het gewest toegankelijk was, zouden er **zekerlijk** nieuwe vormen in trekken, ...

2000 - Indien de landstreek open grenzen zou hebben, zouden er **beslist** nieuwe vormen immigreren, ...

2. ... ; as man can **certainly** produce great results by adding up in any given direction mere individual differences, so could Nature, but far more easily, from having incomparably longer time at her disposal.

1860 - ... : gelijk de mensch **voorzeker** groote dingen kan doen door vele kleine individuele verschillen in eene bepaalde rigting aanhoudend op te stapelen, zoo kan de natuur dat ook: doch ongetwijfeld met veel meer gemak, want zij kan over veel langeren tijd beschikken.

2000 - ... ; zoals de mens **zeker** grote resultaten kan verkrijgen door louter individuele verschillen in een bepaalde richting op te tellen, zo kan de Natuur dat ook, maar veel gemakkelijker want zij heeft onvergelykbaar meer tijd tot haar beschikking.

3. As man can produce and **certainly** has produced a great result by his methodical and unconscious means of selection, what may not nature effect?

1860 - Als de mensch eene zeer groote uitkomst verkrijgen kan en ook **werkelyk** verkregen heeft door zijne opzettelijke of onopzettelijke keus, wat zal de natuur dan niet kunnen doen!

2000 - Als de mens een formidabel resultaat kan verkrijgen en **zeker** ook heeft verkregen door zijn methodische en onbewuste selectiemiddelen, wat kan de natuur dan wel niet verrichten?

4. In this case insects in seeking the nectar would get dusted with pollen, and would **certainly** often transport the pollen from one flower to the stigma of another flower.

1860 - In dit geval zullen de insekten onder het opzoeken van den nectar met stuifmeel bestoven geraken, en zullen **zekerlijk** niet zelden het stuifmeel van de eene bloem overbrengen op den stempel eener andere.

2000 - In dat geval zouden insecten bij het opzoeken van de nectar bepoederd raken met stuifmeel, en ze zouden **zeker** vaak het stuifmeel van een bloem overbrengen op de stempel van een andere bloem.

5. But still there are many hermaphrodite animals which **certainly** do not habitually pair, and a vast majority of plants are hermaphrodites.

1860 - Doch bovendien zijn er vele manwijven onder de dieren, welke **zekerlijk** niet gewoonlijk paren, en verre de meeste planten zijn hermaphroditen.

2000 - Maar toch zijn er veel hermafrodiete dieren die gewoonlijk **zeker** niet paren, en een grote meerderheid van de planten is hermafrodiet.

6. But if the area be large, its several districts will almost **certainly** present different conditions of life; ...

1860 - Doch als de omtrek wijd en groot is, zullen zijne verschillende gewesten bijna **zeker** ook verschillende levensvoorwaarden bezitten, ...

2000 - Maar als het gebied groot is, zullen de verschillende gebiedsdelen ervan bijna **zeker** ook verschillende levensomstandigheden vertonen; ...

7. In the first place, varieties, even strongly-marked ones, though having somewhat of the character of species—as is shown by the hopeless doubts in many cases how to rank them—yet **certainly** differ from each other far less than do good and distinct species.

1860 - Het is **ongetwijfeld** waar dat rassen, hoewel zij eenigzins het kenmerk van soorten mogen bezitten - zelfs zóó dat men volkomen onzeker is waar zij bij gerangschikt moeten worden desniettemin veel minder van elkander verschillen dan wel onderscheidene soorten plegen te doen.

2000 - In de eerste plaats verschillen variëteiten, zelfs de zeer markante, en ondanks dat zij min of meer de karakteristieken van een soort hebben, - zoals blijkt uit de veelvuldige hopeloze twijfel inzake de vraag hoe ze te rangschikken - toch **met zekerheid** veel minder van elkaar dan goede en duidelijke soorten.

8. ... if there be, owing to the high geometrical powers of increase of each species, at some age, season, or year, a severe struggle for life, and this **certainly** cannot be disputed; ...

1860 - ... als er ten gevolge van de wiskunstige toeneming in getal van elke soort een hevige levensstrijd gestreden wordt in zekeren leeftijd of in zeker jaargetijde, en ook dit kan niet ontkend of betwijfeld worden; ...

2000 - ... als er, ten gevolge van de hoge, exponentiele toename van elke soort, op een bepaalde leeftijd, in een bepaald seizoen of jaar een hevige strijd om het leven plaatsvindt, en dit kan **zeker** niet worden betwist; ...

CERTAINLY (1860)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
8	... and this certainly cannot be disputed; ...	8	...en ook dit kan niet ontkend of betwijfeld worden; ...	P/S	M's attitude towards the proposition / modification		TT less emphasises the certainty by omitting the translation of 'certainly'

CERTAINLY (2000)

ST		TT		Comparison ST-TT			
Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Utterance ID: page no. and utterance no.	Utterance: enter the complete utterance; put in bold those phrases where you see any meaning differences	Is the difference Semantic or Pragmatic or both (S P)?	Specify the type of meaning involved: predication, modification, etc.; M' assessment of the audience / soa, etc.	Specify the type of difference : More Explicit, More Implicit, Different, New information, Absent information	Explanations or comments
No shifts							

5. RESULTS

This chapter presents the findings of the inquiry into the ways in which epistemic modality is translated in two Dutch translations of Darwin's *On the Origin of Species*. Eight forms expressing epistemic modality (see 3.2) were chosen to bear comparison in translation. Below, the general results will be discussed: paragraph 5.1 presents the answers to the question whether there are likelihood degree differences between the source text and the target texts. Paragraph 5.2 will compare the likelihood degrees of the two translations with each other. And the translations of separate expressions will be discussed in 5.3. Lastly, in 5.4, the 1860 translation by Winkler is compared to that of Royer.

5.1 Source text – target texts comparison

The first research question deals with the differences in degree of likelihood between the ST, on the one hand, and the two separate TT's, on the other hand.

5.1.1 Source text – 1860 translation comparison

The eight modal forms expressing likelihood that were chosen, were all compared with their Dutch translations in the text of 1860.

In total, a shift was noted in 56 out of 291 cases, which makes for 19,18%. The bigger part of these shifts were towards 'more likely' in degree of likelihood, i.e. in 47 out of 56 cases, which constitutes 83,93%. The other 9 cases, or 16,07%, represent a shift towards 'less likely'

In the following chart, the total percentages, as well as the percentages for the separate expressions of the 1860 translation can be seen. The latter will, as mentioned before, be discussed in 5.3.

1860 TT1				
	frequency in chapter four	number of equivalent translations of the word being researched	number of shifts in likelihood in the translation of the word being researched	percentage of shifts in likelihood per word
will	170	158	12	7,06%
may	62	40	22	35,48%
might	27	12	15	55,56%
possibl*	3	3	0	0,00%
impossibl*	2	2	0	0,00%
probabl*	18	13	5	27,78%
improbabl*	2	1	1	50,00%
certainly	8	7	1	12,50%
TOTAL	292	236	56	19,18%

5.1.2 Source text – 2000 translation comparison

The number of shifts in the 2000 translation is considerably lower than in the 1860 translation. In the 2000 translation of the eight modal forms expressing likelihood, the total percentage of shifts in comparison with the source text only amounted to 2,40%, or 7 out of 292 cases. There is not much difference in the number of shifts towards ‘more likely’ and ‘less likely’: there are 4 cases (57,14%) towards ‘more likely’ and 3 (42,86%) towards ‘less likely’.

In the following chart, the total percentages, as well as the percentages for the separate expressions of the 2000 translation can be seen. The latter will, as mentioned before, be discussed in 5.3.

2000 TT2				
	frequency in chapter four	number of equivalent translations of the word being researched	number of shifts in likelihood in the translation of the word being researched	percentage of shifts in likelihood per word
will	170	167	3	1,76%
may	62	60	2	3,23%
might	27	25	2	7,41%
possibl*	3	3	0	0,00%
impossibl*	2	2	0	0,00%
probabl*	18	18	0	0,00%
improbabl*	2	2	0	0,00%
certainly	8	8	0	0,00%
TOTAL	292	285	7	2,40%

5.2 1860 translation – 2000 translation comparison

If there are differences in degree of likelihood between ST and TT's, are they the same in TT1 and TT2?

The first difference to be noticed is in the volume of shifts: 56 (19,18%) in 1860, compared to 7 (2,40%) in 2000. Winkler (1860) has made more shifts, in a more systematical manner, while Hellemans (2000) seems to have strived for a small number of differences between ST and TT.

Within TT1, the majority (83,93%) of shifts that occur tend to go towards 'more likely' on the scale of likelihood, while only 16,07% shifts towards 'less likely'. In TT2 the shifts are more evenly spread, with 57,14% towards 'more likely' and 42,86% towards 'less likely'. For TT2,

with only 7 shifts, this means that four shifts go towards ‘more likely’ and three towards ‘less likely’. In other words, the difference in number of shifts towards ‘more’ and ‘less likely’ only amounts to one.

In conclusion, it could be argued that TT1 includes many shifts, and, because of the low number, the shifts in TT2 can be seen as negligible.

5.3 Individual modal expression analysis

In this chapter, the shifts in degree of likelihood are discussed for each of the eight expressions of modality. The shifts are clarified by means of several examples from the corpus (chapter 4.2).

5.3.1 Will

5.3.1.1 TT1 – 1860

In TT1, 12 shifts in degree of likelihood are noted out of 170 times ‘will’ occurred, which amounts to 7,06%. Of those 12 shifts, 9 (75,00%) are shifts towards ‘more likely’ and 3 (25,00%) towards ‘less likely’.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
will	9	75,00%	3	25,00%

‘More likely’ statements

Examples of shifts towards ‘more likely’ are will 2, 5, 36, 41, 86, 95, 96, 113 and 143. Seven of those nine shifts were shifts from certainty towards necessity. Some examples:

36. ...and thus, in the long run, the influence of intercrosses, even at rare intervals, **will** be great.

1860 - ... en derhalve **moet** de uitwerking van kruisingen zelfs met lange tusschenpoozen in den loop des tijds zeer groot worden.

86. ... it follows that as each selected and favoured form increases in number, so **will** the less favoured forms decrease and become rare.

1860 - ... volgt daaruit dat, als elke uitverkorene en begunstigde vorm in getal toeneemt, de minder begunstigde vormen **moeten** verminderen en zeldzaam worden.

In examples 36 and 86 there has been a shift in degree of likelihood. While ‘will’ expresses a confident statement, ‘moeten’ expresses a form of necessity. In ST sentence 36 the speaker is confident that the influence of intercrosses is great. In the TT1, this confidence turns into the necessity of the intercrosses being great, by translating ‘will’ as ‘moet’. This effect is further enhanced by adding ‘zeer’ in the translation, thus changing the influence of intercrosses from ‘great’ to ‘very great’. Another example is ST sentence 86, in which a confident statement is made about less favoured races becoming rare, while the translation states the necessity of them becoming rare.

Seven out of nine shifts towards ‘more likely’ were made from certainty towards necessity, which means that two shifts remain. One of those two, namely sentence 96, shows an even bigger shift:

96. ... and **will** have tended to disappear.

1860 - ... en derhalve **moesten** zij uitsterven.

Example 96 shows ‘will’ combined with ‘tended to’, which makes the statement more tentative. This tentativeness completely disappears in the translation, where ‘moeten’ is again used, expressing necessity.

In the last one of the two remaining, namely in sentence 113, there is a shift from improbability towards possibility.

113. I am far from thinking that the most divergent varieties **will** invariably **prevail and multiply**: ...

1860 - Ik geloof volstrekt niet dat de meest uiteenlopende rassen altijd en **noodzakelijk moeten bewaard blijven en zich vermeerderen**.

In the ST the speaker states that he is far from thinking that something will always happen, i.e. he does not think it will always happen, or, in other words, he thinks that something probably will not always happen. In TT1, the speaker states that he is far from thinking that something always and necessarily has to happen, i.e. he does not think something always has to happen, or, in other words, he thinks that it is possible, but not necessary that something happens.

‘Less likely’ statements

Will 1, 83 and 103 are the three sentences representing a shift towards ‘less likely’. The first three are shifts from certainty towards possibility.

1. HOW **will** the struggle for existence, discussed too briefly in the last chapter, act in regard to variation?

1860 - Hoe **kan** de strijd voor het bestaan, dien wij al te kort in het vorige hoofdstuk moesten behandelen, invloed hebben op het ontstaan van veranderingen?

83. Many **will** exclaim that these several causes are amply sufficient wholly to stop the action of natural selection.

1860 - Men **zou** kunnen beweren dat dit alles meer dan genoeg was om de werking der natuurkeus volkomen te beletten.

103. The accompanying diagram **will** aid us in understanding this rather perplexing subject.

1860 - De bijgevoegde tekening **moge** den lezer behulpzaam zijn om dit vrij ingewikkelde onderwerp te begrijpen.

All three cases present slightly different meanings, but the shift towards ‘less likely’ is the same in all three. ST sentence 1 is a question about how natural selection will work, while the translation is a question about how natural selection can work. ST sentence 83 states the certainty of something being exclaimed, while in its translation this has been replaced by the

possibility that something might be exclaimed. ST sentence 103 makes a confident statement that the diagram will help, while its translation states the possibility of it being helpful.

5.3.1.2 TT2 – 2000

In TT2, ‘will’ occurred 170 times , but only three shifts in degree of likelihood were noted. This amounts to 1,76%. All three shifts, expressed a lower degree of likelihood.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
will	0	0,00%	3	100,00%

The sentences 10 and 17 contain the same shift, from certainty towards possibility.

10. ... and though statements to this effect may be found in works of natural history, I cannot find one case which **will** bear investigation.

2000 - ... en alhoewel er uitspraken van die strekking te vinden zijn in natuurhistorische boeken, kan ik geen enkel geval ontdekken dat toetsing **kan** doorstaan.

17. But if an occasional cross be indispensable, the fullest freedom for the entrance of pollen from another individual **will** explain this state of exposure, ...

2000 - Maar als een incidentele kruising onontbeerlijk is, **kan** de grootste vrije toegang voor stuifmeel van een ander individu deze staat van blootstelling verklaren, ...

In ST sentence 10, it is mentioned that no case can be found of which the ST writer is confident that it bears investigation, while in TT2 sentence 10, it is mentioned that no case can be found for which it is possible to bear investigation. In ST sentence 17, a confident statement is made that the entrance of pollen from another individual explains the state of exposure. The TT2 states the possibility that the entrance of pollen from another individual explains the state of exposure.

The remaining example, ST sentence 25, shows a shift from certainty towards a more tentative translation.

25. In man's methodical selection, a breeder selects for some definite object, and free intercrossing **will** wholly stop his work.

2000 - Bij de methodische selectie van de mens selecteert een kweker met een of ander welbepaald doel, en vrije kruising **zou** zijn werk geheel stilzetten.

The ST makes a confident statement that free intercrossing will stop the work of breeders.

The TT2 uses 'zou', which is more tentative.

5.3.1.3 Summary 'will'

In conclusion, it is notable that the 1860 translation contains many more shifts than the 2000 one, twelve versus three, or 7,06% versus 1,76%. In the 1860 translation 75,00% of the shifts were towards 'more likely', and 25,00% towards 'less likely'. In the 2000 translation, all three shifts were towards 'less likely'.

5.3.2 May

5.3.2.1 TT1 – 1860

In the ST, 'may' appears 62 times, and in the 1860 translation, a shift in degree of likelihood was noted 22 times (35,48%); 19 shifts (86,36%) towards 'more likely' and 3 (13,64%) towards 'less likely'.

	shifts towards 'more likely'	%	shifts towards 'less likely'	%
may	19	86,36%	3	13,64%

‘More likely’

There are 19 examples to be found of a shifts towards ‘more likely’, the bulk of which (16 out of 19) constitute a shift from possibility towards certainty, namely numbers 7, 9, 13, 17, 24, 28, 40, 41, 44, 45, 48, 52, 56, 57, 59 and 62. The two examples which follow, clarify the nature of those shifts:

13. ...for the shield **may be** as important for victory, as the sword or spear.

1860 - ... want een schild **is** even belangrijk in een tweegevecht als een zwaard of eene piek.

59. The green and budding twigs **may represent** existing species; ...

1860 - De groene en met bladeren bezette twijgen **stellen** de bestaande soorten **voor**; ...

Sentences 13 and 59 represent clear examples of a shifts from possibility towards certainty, because their respective translations lose all form of tentativeness, all form of modality. In sentence 13, a shift is noted from the possibility that the shield is important towards the certainty, the fact that the shield is important, and in sentence 59 from the possibility that the twigs represent existing species towards the fact that the twigs represent existing species.

If 16 out of 19 shifts are from possibility towards certainty, three shifts are left, and each of these three is an example of a different kind of shift.

Sentence 39 shows a shift from probability towards quasi-certainty.

39. After the foregoing discussion, which ought to have been much amplified, **we may**, I think, **assume** that the modified descendants of any one species will succeed by so much the better as they become more diversified in structure, and are thus enabled to encroach on places occupied by other beings.

1860 - Na al het voorgaande **is het**, dunkt mij, **duidelijk** dat de gewijzigde afstammelingen van eene soort des te beter bestaande zullen kunnen blijven, hoe meer zij in ligchaamsbouw van elkander afwijken en onderling verschillen; en dat zij daardoor in staat zullen geraken om zich op zulke plaatsen te vestigen, die reeds door andere wezens ingenomen waren.

In the ST of example 39, it is said that it is possible to assume that a statement is true, based upon facts mentioned in a foregoing discussion, thus making that statement a probability. In the TT, ‘is het duidelijk’ makes the statement more certain. However, ‘dunkt mij’ implies that there is no full certainty, hence the term quasi-certainty.

Sentence 46 shows an example of a shift from possibility towards necessity.

46. If we suppose the amount of change between each horizontal line in our diagram to be excessively small, these three forms **may** still be only well-marked varieties; ...

1860 - Al vooronderstellen wij dat de som der wijzigingen, tusschen elke dwarslijn onzer teekening voorgevallen, uiterst gering is geweest, dan toch **moeten** die drie vormen desniettemin wel te erkennen r a s s e n zijn geworden, ...

The ST indicates the possibility of the three forms being well-marked varieties, while the TT makes that a necessity; it can not be anything other than that.

Sentence 15 is a special case.

15. I **may** add, that, according to Mr. Pierce, there are two varieties of the wolf inhabiting the Catskill Mountains in the United States, ...

1860 - Ik **moet** hier bijvoegen dat, volgens PIERCE, twee rassen van wolven de Catskill-bergen in de Vereenigde Staten bewonen, ...

Because Winkler (1860) used ‘moet’, he puts a stronger emphasis on the statement that follows than there is to be found in the ST, thus increasing the importance of that statement, and putting more emphasis on the certainty of the statement.

‘Less likely’

Three shifts on a total of 22 were shifts towards ‘less likely’, which are numbers 23, 34 and 36. All three represent the same kind of shift.

23. ... for as all organic beings are striving, **it may be said**, to seize on each place in the economy of nature, ...

1860 - ... alle bewerktuigde wezens streven **als 't ware** om eene plaats in de huishouding der natuur te vervullen, ...

34. And we well know that each species and each variety of grass is annually sowing almost countless seeds; and thus, **as it may be said**, is striving its utmost to increase its numbers.

1860 - Wij weten dat elke soort van gras jaarlijks ontelbare zaadkorrels uitstrooit, en dus, **om zoo te zeggen**, haar uiterste best doet om zich te vermeerderen.

36. Most of the animals and plants which live close round any small piece of ground, could live on it (supposing it not to be in any way peculiar in its nature), and **may be said** to be striving to the utmost to live there; ...

1860 - De meeste dieren en planten, welke rondom zekere kleine plek gronds wonen, zouden op die plek kunnen leven - voorondersteld dat zij niet in het eene of andere opzicht zeer bijzonder van natuur was - en doen **als 't ware** hun uiterste best om op die plek te leven.

In all three cases, the ST mentions that it is possible to say that which follows ‘may be said’, based on previous findings. In the TT, however, this is translated as a non-reality. The choice of this term can be brought back to research in the ANS (Algemene Nederlandse Spraakkunst) on the internet⁶, which mentions that “[d]e conjunctievorm *ware* (imperfectum van *zijn*) wordt gebruikt om niet-werkelijkheid uit te drukken”. The ANS also states that “[t]ot de standaardtaal behoort de versteende verbinding *als het ware*, die het karakter van een bijwoord heeft gekregen [...]”.

In the translation of sentence 34, the term ‘om zoo te zeggen’ is used. The *digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren* gives the following explanation:

De uitdrukking behoort tot zooveel andere, waarvan een spreker zich bedient om te kennen te geven dat men, wat hij zegt, niet letterlijk moet opvatten, of als hij gevoelt dat zijne woorden niet volkomen of niet snel genoeg bij den hoorder of lezer de voorstelling, die hij bedoeld heeft, zullen verwekken. Zoo zegt men: *om het zoo eens te noemen, als ik mij eens zoo mag uitdrukken, om zoo te zeggen, bij wijze van spreken, als het ware.*⁷

⁶ <http://www.let.ru.nl/ans/e-ans/>

⁷ http://www.dbnl.org/tekst/taa001taal02/taa001taal02_010.htm

Again the notion of not taking something literally is included. This way, all three translations of sentences 23, 34 and 36 contain a lower degree of likelihood than the ST.

5.3.2.2 TT2 – 2000

‘May’ appears 62 times in the ST, and in TT2 only two shifts (3,23%) were noticed, both towards ‘more likely’.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
may	2	100,00%	0	0,00%

Sentences 33 and 56 both show a shift from possibility towards certainty. In both cases ‘may’ is used to indicate the possibility of the utterance following. The translation of sentence 33 uses ‘zal’, a word that constitutes a confident statement, and the one of sentence 56 leaves out ‘may’, thus also leaving out any modalisation of the utterance that follows.

5.3.2.3 Summary ‘may’

To conclude, it stands out that the 1860 translation contains many more shifts than the 2000 one (22 vs 2), and that in the 1860 translation 86,36% of the shifts made were shifts towards ‘more likely’, and in the 2000 one this was 100,00%. Shifts towards ‘less likely’ are a minority.

5.3.3 Might

5.3.3.1 TT1 – 1860

In the TT1, the word ‘might’ appears 27 times. The 1860 translation contains 15 shifts, or 55,56%, which is a very high percentage. It should also be noted that all of the shift found were shifts towards ‘more likely’.

	shifts towards 'more likely'	%	shifts towards 'less likely'	%
might	15	100,00%	0	0,00%

In seven out of these 15 shifts, 'might' was translated as 'zou', namely in sentences 5, 13, 15, 16, 17, 24 and 25.

17. Hence, again, if bumble-bees were to become rare in any country, it **might** be a great advantage to the red clover to have a shorter or more deeply divided tube to its corolla, so that the hive-bee could visit its flowers.

1860 - Daarom, als de wespen zeer zeldzaam werden in eene landstreek, **zou** het een groot voordeel voor de roode klaver **zijn** indien zij eene kortere of dieper ingesnedene bloemkroon had, zoodat de honigbij hare bloemen kon bezoeken.

'Might' implies a level of tentativeness which is lost in 'zou'. 'Zou kunnen' better reflects this level of tentativeness.

Five out of 15 shifts, 1, 6, 10, 11 and 22, were translated as an inflection of 'zullen'.

1. The proportional numbers of its inhabitants would almost immediately undergo a change, and some species **might** become extinct.

1860 - De betrekkelijke getalen harer bewoners zullen meestal onmiddellijk veranderen, en sommige soorten **zullen** zelfs worden uitgeroeid.

The verb 'zullen' makes a confident statement, and thus expresses a higher degree of likelihood than 'might', which expresses tentativeness.

In two sentences the translation of 'might' is left out, namely numbers 3 and 8. This makes these two unmodalised sentences, and completely omits the tentativeness which can be found in the ST.

Sentence 2 is a peculiar case, where Winkler (1860) makes quite some changes to the ST.

2. And as foreigners have thus everywhere beaten some of the natives, we may safely conclude that the natives **might have been modified** with advantage, so as to have better resisted such intruders.

1860 - En als vreemdelingen dus bijna overal de inboorlingen hebben kunnen verdringen en overwinnen, dan mogen wij aannemen dat daar, waar zulks niet is gebeurd, de inboorlingen zóó tot hun voordeel **gewijzigd waren geworden**, dat zij aan die indringers weerstand hebben kunnen bieden.

The difference that is important in light of the present study, is the translation of ‘might’. The ST sentence points out the possibility of the natives that were being beaten by foreigners to be modified with an advantage, and thus having more resistance against these foreigners. The TT1 sentence mentions the fact that the natives that were not beaten by the foreigners, had been modified with an advantage, thus permitting them to be victorious over these foreigners. In other words, because of a change in perspective (‘the defeated natives’ vs ‘the victorious natives’) ‘might’ gets a different translation. ‘Some’ is also left out in the translation, which constitutes a substantial change of the sentence (‘some of the natives’ compared to ‘the natives’).

5.3.3.2 TT2 – 2000

In the translation by Hellemans (2000), only two shifts were found, in sentences 3 and 17, and both are shifts towards ‘more likely’.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
might	2	100,00%	0	0,00%

In sentence 3, ‘might’ is simply omitted in the translation, making it an unmodalised sentence.

3. Hence I can see no reason to doubt that natural selection **might** be most effective in giving the proper colour to each kind of grouse, and in keeping that colour, when once acquired, true and constant.

1860 - Derhalve weet ik geen reden te vinden om te twijfelen, dat de natuurkeus zeer werkzaam **is** in het geven van eene eigene kleur aan elke soort van *Lagopus*, en in het zooveel mogelijk in stand houden van die kleur, als zij eenmaal verkregen is.

The ST mentions the possibility that natural selection is most effective, while the TT1 states this as a fact.

Sentence 17 translates ‘might’ as ‘zou’.

17. Hence, again, if bumble-bees were to become rare in any country, it **might** be a great advantage to the red clover to have a shorter or more deeply divided tube to its corolla, so that the hive-bee could visit its flowers.

1860 - Daarom, als de wespen zeer zeldzaam werden in eene landstreek, **zou** het een groot voordeel voor de roode klaver **zijn** indien zij eene kortere of dieper ingesnedene bloemkroon had, zoodat de honigbij hare bloemen kon bezoeken.

‘Might’ is a more tentative expression than ‘zou’. ‘Zou kunnen’ would be a more tentative translation.

5.3.3.3 Summary ‘might’

Once again, the most striking difference can be noticed in the percentage and amount of shifts to be found in TT1 and TT2, respectively 55,56% (15 out of 27) and 7,41% (2 out of 27).

Another interesting fact: all the shifts, in TT1 and in TT2, were shifts towards ‘more likely’.

5.3.4 Possibl*/impossibl*

These results are discussed together, because ‘possibl*’ and ‘impossibl*’ both have no shifts in their respective translations, neither in the 1860 translation nor in the 2000 translation.

5.3.4.1 TT1 – 1860

‘Possibl*’ appears three times in the ST; two times as the adjective ‘possible’ and once as the adverb ‘possibly’. In neither of three cases can a shift be noticed. ‘Impossibl*’ is only encountered twice in the ST; both times as the adjective ‘impossible’.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
possibl*	0		0	
impossibl*	0		0	

5.3.4.2 TT2 – 2000

The same results can be noticed in the translation of Hellemans (2000); there are no shifts in the translation of ‘possibl*’ and ‘impossibl*’.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
possibl*	0		0	
impossibl*	0		0	

5.3.5 Probabl*

5.3.5.1 TT1 – 1860

‘Probabl*’ can be found 18 times in the ST, and in five cases a shift in degree of likelihood can be noticed in the 1860 translation, which adds up to 27,78%. Four shifts were made towards ‘more likely’ and one towards ‘less likely’.

	shifts towards 'more likely'	%	shifts towards 'less likely'	%
probabl*	4	80,00%	1	20,00%

'More likely'

Two out of four shifts towards 'more likely', sentences 2 and 4, were shifts from probability towards certainty.

2. In looking at many small points of difference between species, which, as far as our ignorance permits us to judge, seem to be quite unimportant, we must not forget that climate, food, &c., **probably** produce some slight and direct effect.

1860 - Bij het beschouwen van de menigte kleine verschillen tusschen de soorten, welke ons, in zooverre wij daarover in onze onwetendheid kunnen oordeelen, volkomen onbelangrijk voorkomen, moeten wij niet vergeten dat het klimaat, het voedsel en dergelijken ook eenigen invloed uitoefenen.

4. So, conversely, modifications in the adult will **probably** often affect the structure of the larva; ...

1860 - Zoo zullen ook, omgekeerd, wijzigingen in het volwassene dier dikwijls de larven doen veranderen.

In both cases, 'probably' was not translated in the TT1, thus making the shift from probable towards certain.

The two other shift towards 'more likely', sentences 11 and 14, were shifts from probability towards a higher probability, almost a quasi-certainty.

11. ... I conclude, looking to the future, that for terrestrial productions a large continental area, which will **probably** undergo many oscillations of level, and which consequently will exist for long periods in a broken condition, will be the most favourable for the production of many new forms of life, likely to endure long and to spread widely.

1860 - Ik besluit uit al het voorgaande, met het oog op de toekomst, dat eene groote, aaneenhangende oppervlakte, welke **hoogst waarschijnlijk** zeer veel veranderingen in hoogte, dat is rijzingen en dalingen, zal ondergaan, en welke ten gevolge daarvan gedurende lange tijdperken uit eilanden zal bestaan, het gunstigste is voor het ontstaan van vele nieuwe vormen des levens, die lang zullen leven en zich ver zullen verspreiden.

14. The modified offspring from the later and more highly improved branches in the lines of descent, will, it is **probable**, often take the place of, and so destroy, the earlier and less improved branches: ...

1860 - De gewijzigde afstammelingen van de latere en hooger ontwikkelde takken van de opklimmende lijn zullen **zeer waarschijnlijk** de plaats innemen van en derhalve vernietigen de vroegere en minder ontwikkelde takken; ...

In sentences 11 and 14, the adverbs ‘hoogst’ en ‘zeer’ are added next to the word ‘waarschijnlijk’, thus increasing the level of probability. In sentence 14, ‘often’ is not literally translated, but this word might be the reason why Winkler (1860) added ‘zeer’ in the translation. It is possible that he saw the word ‘often’ as something that increased the probability of the statement ‘take the place of’. However, ‘often’ does not increase the probability of the statement ‘take the place of’, but the amount of times the statement ‘take the place of’ will occur.

‘Less likely’

In one case, sentence 3, a shift towards ‘less likely’ can be found.

3. ... and **probably** in the case of those insects which live only for a few hours, and which never feed, a large part of their structure is merely the correlated result of successive changes in the structure of their larvæ.

1860 - ... en **misschien** is bij zulke insekten, die slechts weinige uren in den volkomenen toestand leven en nooit voedsel gebruiken, een groot deel van hunne ligchaamsinrigting niets anders dan de uitkomst van eene menigte veranderingen, voorgevallen in het ligchaam der larve.

The ST speaks of a probability, while the TT1 mentions a possibility, which constitutes a shift towards ‘less likely’.

5.3.5.2 TT2 – 2000

‘Probabl*’ can be found 18 times in the ST, and no shifts can be found in the 2000 translation.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
probabl*	0		0	

5.3.5.3 Summary ‘probabl*’

The 1860 translation contains five shifts out of the 18 times ‘probabl*’ occurs, while the 2000 translation does not even contain one shift. In the 1860 translation, four out of five shifts is towards ‘more likely’.

5.3.6 Improbabl*

5.3.6.1 TT1 – 1860

In the ST, there are two sentences containing ‘improbabl*’, and in the 1860 translation, one case of a shift in degree of likelihood is noted.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
improbabl*	0	0,00%	1	100,00%

Sentence 2 contains a shift from probability towards possibility.

2. Even without any change in the proportional numbers of the animals on which our wolf preyed, a cub might be born with an innate tendency to pursue certain kinds of prey. Nor can this be thought very **improbable**; for we often observe great differences in the natural tendencies of our domestic animals; ...

1860 - Zelfs zonder eenige verandering in de betrekkelijke getallen der dieren waarop onze wolf aast, kan er een individu of eenigen geboren worden met eene aangeborene neiging om zekere bepaalde dieren bij voorkeur te vervolgen. *Zin niet vertaald; weggelaten*. Niet zelden bespeuren wij een groot onderscheid in de natuurlijke neigingen onzer huisdieren: ...

By not translating ‘Nor can this be thought very improbable’ (which means that it should be thought probable), the word ‘might’ from the previous sentence is not modified towards probability, thus remaining a possibility.

5.3.6.2 TT2 – 2000

In TT2, both sentences containing ‘improbabl*’ are translated without a shift in degree of likelihood.

	shifts towards ‘more likely’	%	shifts towards ‘less likely’	%
improbabl*	0		0	

5.3.6.3 Summary ‘improbabl*’

‘Improbabl*’ only appears twice in the ST. In one case in the 1860 translation, there is a shift towards ‘less likely’. In the 2000 translation there are no shifts.

5.3.7 Certainly

5.3.7.1 TT1 – 1860

‘Certainly’ appears eight times in the ST, and in one case, or 12,50%, in the 1860 translation a shift in degree of likelihood is noticed.

	shifts towards 'more likely'	%	shifts towards 'less likely'	%
certainly	0	0,00%	1	100,00%

Sentence 8 contains a shift towards 'less certainty'.

8. ... if there be, owing to the high geometrical powers of increase of each species, at some age, season, or year, a severe struggle for life, and this **certainly** cannot be disputed; ...

1860 - ... als er ten gevolge van de wiskunstige toeneming in getal van elke soort een hevige levensstrijd gestreden wordt in zekeren leeftijd of in zeker jaargetijde, en ook dit kan niet ontkend of betwijfeld worden; ...

This is a shift from emphasized certainty towards certainty. In leaving out the word 'certainly', the statement 'this cannot be disputed' loses emphasis.

5.3.7.2 TT2 – 2000

In the 2000 translation, no shifts were noticed out of the eight times 'certainly' appeared.

	shifts towards 'more likely'	%	shifts towards 'less likely'	%
certainly	0	0,00%	0	0,00%

5.3.7.3 Summary 'certainly'

Out of the eight times 'certainly' appears in the ST, one shift (12,50%) is noted in the 1860 translation and no shifts are found in the 2000 translation. The one shift in the 1860 translation is towards 'less likely'.

5.4 *Translations of Royer and Winkler*

In the article by Annie Brisset (2002) on the translation of Clémence Royer some shifts in degree of likelihood were exposed. In this chapter a comparison is made between the shifts made by Royer, and the shifts made by Winkler. In light of the fact that the translation of Hellemans (2000) contains very little shifts in degree of likelihood, his translation will not be compared to that of Royer.

The method Annie Brisset used in her study of Clémence Royer's translation of Darwin's *On the Origin of Species* (1859) is not mentioned in the chapter she wrote in the book *Portraits de traductrices* (Delisle 2002: 173-203). Therefore, a comparison between methods was not possible, nor was it possible to follow the same method of Brisset, thus excluding a comparison of exactly the same expressions of modality. One of the fields Brisset examined, was that of modality, of expressing a degree of likelihood. She does not use this term herself in her article, but it is a term used in the present dissertation, to refer to the same kind of shifts Brisset mentioned in her article. As mentioned in 2.2.1.2 and at the beginning of chapter three, Brisset (2002) mentions that Royer's translation gives a more certain character to what Darwin (1859) wrote, and makes the text less tentative, which was one of the characteristics of Darwin's *On the Origin of Species*. Looking at the high percentage of shifts in Winkler's translation, and looking at the fact that the big majority of these shift are towards 'more likely', it could be fair to say that Winkler, just as Royer, also made the text appear more certain than the English original.

6. CONCLUSION

The conclusion consists of four sub conclusions, in accordance with the research question, which was also a four part question. But before elaborating upon these four sub conclusions, it should be said that there are many more ways to study the translation of modality than the one presented in this dissertation. Other expressions could be studied, or other chapters of the book. In this way, the results of this study can be seen as relative. Nevertheless, the results are what they are, and give an indication on the shifts that were made within a certain scope, i.e. the one outlined in this study.

The first conclusion is that there are indeed differences in degree of likelihood as expressed by the corpus modal items. In both TT1 and TT2, differences can be found, and in both TT's there are shifts to be found towards 'more likely' as well as towards 'less likely'. This brings us to our second conclusion.

There is a clear difference to be noticed between the results of TT1 and those of TT2. These differences are situated in two areas, namely the amount of shifts that can be noticed, and the direction of the shift, varying between 'more likely' and 'less likely'.

Concerning the volume of shifts, it can be said that TT1 contains considerably more shifts than TT2. With 19,18% of shifts in TT1, Winkler shows a tendency to change the corpus modal expressions in degree of likelihood. In TT2, Hellemans, with only 2,40%, remains true to his original translation strategy of trying to stay as close to the English original as possible. A difference in the direction of the shifts is also evident. Winkler systematically makes shifts towards 'more likely', with 83,93% of the shifts rendering the text more certain. Hellemans makes so little shifts that they can be seen as negligible, but in the shifts he does make, there is a balance to be found between those towards 'more likely' (57,15%) and those towards 'less likely' (42,86%). Overall it can be said that Winkler makes a lot of shifts, and more systematically towards 'more likely', while Hellemans stays true to the ST. Winkler might have made those shifts for the same reason Royer did, but this will be discussed in the conclusion to research question four.

The next topic is the question whether there are differences between the translation of the separate corpus modal expressions. The differences between these separate modal expressions

varies from word to word and from TT to TT. There is not really a clear conclusion to be drawn from these results. An overview of the percentages of shift per word can be found in 5.3 and in the appendix, in the excel file 'results likelihood per word'.

Finally, a comparison was made between the translation of Winkler and that of Royer. In both cases, a the same sort of shifts can be seen. Both translations change Darwin's ideas into more confident ones, while Darwin himself was very cautious in his statements. In the case of Winkler, the question of why the shifts were made can also be asked. At the time of his translation, positivism was also entering the scientific world of the Netherlands and Belgium. It could be argued that the influence of the then current scientific ideology may have influenced Winkler to make the shift in his translation. A study of the translation of *On the Origin of Species* in other languages might therefore prove to be useful exercise.

7. BIBLIOGRAPHY

Algemene Nederlandse Spraakkunst

2002 Welkom bij de E-ANS. [Online]. <http://www.let.ru.nl/ans/e-ans/> [12.07.2008].

Braeckman, J.

2001 *Darwins Moordbekentenis: de ontwikkeling van het denken van Charles Darwin*. Amsterdam: Nieuwezijds.

Browne, J.

22.07.2006 *Original spin*. [Online]. <http://www.guardian.co.uk/books/2006/jul/22/scienceandnature.featuresreviews> [22.07.2008].

Charles Darwin 200 jaar

2008 *Zijn leven*. [Online]. <http://www.darwin200.nl/> [03.07.2008].

Charles Darwin – over evolutie

2008 [Online]. <http://www.charles-darwin.nl/2009-darwin-jaar-2009-darwinjaar/> [03.07.2008].

Collins

1990 *Collins Cobuild English Grammar*. London: Collins ELT.

Darwin, C.

1859 *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life*. London: John Murray. 1st edition, 1st issue.

Darwin, C.

1859 *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life*. London: John Murray. 1st edition, 1st issue. [Transl. by Tiberius Cornelis Winkler, 1860, *Het ontstaan der soorten van dieren en planten door middel van natuurkeus of het bewaard blijven van bevoorregte rassen in den strijd des levens*. Haarlem : Kruseman.]

- Darwin, C.
1859 *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life*. London: John Murray. 1st edition, 1st issue. [Transl. by Ludo Hellemans, 2000, *Over het ontstaan van soorten door middel van natuurlijke selectie, of Het behoud van bevoordeelde rassen in de strijd om het leven*. Amsterdam : Nieuwezijds.]
- Darwin Correspondence Project
2007 [Online].
http://www.darwinproject.ac.uk/component/option,com_frontpage/Itemid,1/
[29.07.2008].
- Delisle, J (ed.)
2002 *Portraits de traductrices. Sous la direction de Jean Delisle*. Ottawa: Les Presses de l'Université d'Ottawa; Artois Presses Université.
- Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren
s.d. *De Nederlandse literatuur. De Nederlandse taal*. [Online].
<http://www.dbnl.org/> [20.07.2008].
- Eastwood, J.
2001 *Oxford Guide to English Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Geschiedenis VPRO
s.d. [Online]. <http://geschiedenis.vpro.nl/> [02.08.2008].
- Greenbaum, S.
1996 *The Oxford English Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Het Geheugen van Nederland
s.d. *Nederland in Portretten - Begin 20^e eeuw*. [Online].
[http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/items/CBG01:24241/&p=1&i2&st=Winkler,%20T.C.&sc=\(Winkler%20%20T%20C%20%20*\)/](http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/items/CBG01:24241/&p=1&i2&st=Winkler,%20T.C.&sc=(Winkler%20%20T%20C%20%20*)/)
[03.07.2008].
- Huddleston, R., & Pullum, G.K.
2002 *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Huddleston, R., & Pullum, G.K.
2005 *A Student's Introduction to English Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.
- INL-GTB
2007 De historische woordenboeken van het Nederlands op het internet. [Online]. <http://gtb.inl.nl/?owner=WNT> [23.07.2008].
- Leech, G., & Svartvik, J.
2002 *A Communicative Grammar of English*. Essex: Pearson Education Limited.
- Palmer, F.R.
1979 *Modality and the English Modals*. New York: Longman Inc.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J.
1985 *A comprehensive Grammar of the English Language*. New York: Longman Inc.
- The C. Warren Irvin, Jr., collection of Charles Darwin and Darwiniana
2005 *The Origin of Species*. [Online]. <http://www.sc.edu/library/spcoll/nathist/darwin/darwin8.html> [05.08.2008].
- The complete works of Charles Darwin online
25.06.2008 *Charles Darwin: gentleman naturalist. A biographical sketch by John van Wyhe*. [Online]. <http://darwin-online.org.uk/darwin.html> [27.06.2008].
- The Guardian
09.02.2008 *It ain't necessarily so ...*. The Guardian, 2008. [Online]. <http://www.guardian.co.uk/science/2008/feb/09/darwin.myths?commentpage=1> [27.06.2008].
- The Origin of Species – public reaction
2005 [Online]. <http://www.spiritus-temporis.com/the-origin-of-species/public-reaction.html> [04.08.2008].
- Vandepitte, S.
2006 *Translation EN-NL*. Unpublished syllabus. University Ghent, Translation Studies, 2007.

Wikipedia
2008

John Murray (publisher). [Online].
[http://en.wikipedia.org/wiki/John_Murray_\(publisher\)](http://en.wikipedia.org/wiki/John_Murray_(publisher)) [05.07.2008].

8. SCRIPTIEFICHE